

**“MOMENTEEL BEN IK HET NIET
WAARD OM VADER TE ZIJN”**
**EEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR DE
PERSPECTIEVEN OVER OPVOEDING EN
VADERSCHAP VAN VLUCHTELINGENVADERS IN
OPEN ASIELCENTRA**

Aantal woorden: 25 446

Leni Linthout

Studentennummer: 01400222

Promotor: Prof. dr. Ilse Derluyn

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in het Sociaal Werk

Academiejaar: 2018 - 2019

*Voor alle vaders op de vlucht,
op zoek naar
een betere toekomst
voor hun kinderen*

VOORWOORD

Mijn ervaringen en confrontaties met vluchtelingen en migratie brachten me ertoe dit werk te schrijven. Deze masterproef is slechts het topje van een ijsberg van dagdagelijkse moeilijkheden waar individuen op de vlucht mee geconfronteerd worden. Er zijn obstakels waar hun naasten soms generaties later nog mee in aanraking komen.

Mijn ervaringen waren met vrouwen die het recht niet hadden om te scheiden zonder een onbereikbaar papier uit het land van herkomst, met jonge koppels die met hun gezin geplaatst worden in een dorp waar eerst maandenlang niemand met hen contact maakt. Het is geïnspireerd door kinderen die in een jaar tijd naar school gaan in Wallonië, vervolgens in Vlaanderen, dan weer in Wallonië omdat het asielcentrum beslist en het gezin zich moet schikken.

Dit werk is een verzuchting na de stapels papieren die je als nieuwe Belg in het Nederlands moet invullen nog voor je lessen Nederlands begonnen zijn. Na de huurcontracten die je blind ondertekent. Dit werk is slechts een bescheiden protest tegen de medewerkers van immobiliënkantoren die me vertellen over “speciale tactieken” voor anderstaligen die “de klant tevreden houden”.

De realisatie van dit schrijven was niet mogelijk ware het niet dat de participanten de moed hadden zich open, eerlijk en kwetsbaar op te stellen. Ik wens hen dan ook in de eerste plaats te bedanken voor hun deelname, engagement en vertrouwen. Wat kijk ik op naar jullie.

Mijn promotor prof. dr. Ilse Derluyn wil ik bedanken omdat ze met haar onuitputtelijk advies mijn ontzag voor haar capaciteiten niet in de weg liet staan voor de ontwikkeling van de mijne.

Vervolgens zijn er de onbezongen helden die dag in dag uit beleid omzetten naar menselijk handelen. Bedankt voor het openen van de deuren en het wijzen van de weg.

Een enorme bijdrage aan dit onderzoek werd geleverd door de tolken. Dankzij hen kon ik in deze masterproef een uniek perspectief belichten. In het bijzonder wil ik die ene tolk bedanken voor het enthousiasme en geloof in de meerwaarde van mijn onderzoek, de onvoorwaardelijke hulp bij het vertalen – dit zelfs op nieuwjaarsdag (!) – en de inhoudelijke reflecties op de interviews.

Luc, bedankt voor het nalezen van deze masterproef en de inspirerende feedback op dit werk.

Bedankt aan die ene briljante vriendin en studiegenote. Het samen delen van de kronkels, hobbelpwegen, hellingen maar ook de afdalingen van de voorbije vijf jaar is op vele manieren een uiting van oprechte vriendschap.

Mijn oma's, tante en ouders. Bedankt voor alle kansen die jullie mij steeds – soms met een bang hartje maar steeds met evenveel aanmoediging, geloof en vertrouwen – aanreikten. Zonder jullie was deze opleiding niet mogelijk geweest.

Mijn vriend, steun en toeverlaat. Bedankt om het altijd brandend lichtpunt te zijn op momenten van onzekerheid en twijfel. De beste versie van mezelf kan ik zijn door jou.

Om deze redenen dank ik ook u, beste lezer, voor de zorgvuldige aandacht en de tijd die u ons schenkt met het lezen van dit werk.

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: LITERATUURONDERZOEK	9
1. Opvoeding en migratie: onafscheidelijke tweelingbroers	9
1.1. Kinderen op de vlucht	10
1.2. Ouders op de vlucht	11
1.2.1. Vaders op de vlucht	13
1.2.1.1. Belang van vaderschap	13
1.2.1.2. Uitdagingen en kansen voor vluchtelingenvaders	14
1.2.1.3. Vaderschap op de agenda	19
1.3. Omgevingsfactoren	20
1.3.1. Open opvangstructuren in België	21
1.3.1.1. Een geschiedenis in vogelvlucht	22
1.3.1.2. Wetgevend kader	23
1.3.1.3. Organisatie	24
1.3.2. Het collectief asielcentrum	24
PROBLEEMSTELLING	26
HOOFDSTUK 2: METHODOLOGIE	28
1. Onderzoekscontext	28
2. Onderzoeksmethoden	30
3. Ethische overwegingen	35
4. Kwaliteit van het onderzoek	35
5. Positie van de onderzoeker	36
HOOFDSTUK 3: RESULTATEN & BEVINDINGEN	39
1. De betekenis van vaderschap	39
2. De betekenis van vaderschap in een open asielcentrum	40
2.1. Noden en behoeften vervullen	41
2.1.1. In eten voorzien	41
2.1.2. Mogelijkheden voor kinderen	43
2.1.3. Ondersteuning	46
2.2. Beschermen van kinderen en het gezin	47
2.2.1. Kamer	47
2.2.2. Perceptie van onveiligheid	48
2.2.3. Ondersteuning	50
2.3. Raad geven	52
2.3.1. Slechte invloeden	53

2.4.	Aandacht geven	53
2.4.1.	Interactie met de kinderen.....	54
2.4.2.	Betrokkenheid bij de opvoeding	54
3.	Keuze- en handelingsvrijheid als rode draad	55
3.1.	Inperking van keuze- en handelingsvrijheid	58
3.2.	Zelfbeeld van vaders	58
3.3.	“Wat kan ik doen? [...] geduld hebben” – vader van 4 kinderen.....	59
3.4.	Ondersteuning.....	60
HOOFDSTUK 4: KERNBESCHOUWINGEN	61
1.	Discussie en conclusie.....	61
1.1.	Onafhankelijkheid op de helling.....	62
1.1.1.	Organisatie van het asielcentrum	63
1.1.2.	Ruimtelijke vormgeving van het asielcentrum	63
1.2.	Vaderschap als grootste kracht	65
1.3.	One size does not fit all	66
1.4.	Meer dan alleen vluchteling.....	68
2.	Implicaties voor beleid en praktijk	70
3.	Beperkingen van het onderzoek	72
4.	Aanbevelingen voor verder onderzoek.....	73
BIBLIOGRAFIE	75
BIJLAGE A: informerende brieven	93
BIJLAGE B: <i>informed consent</i>	95
BIJLAGE C: interviewleidraad	96
BIJLAGE D: aggregaat demografische gegevens participanten	101
BIJLAGE E: boomstructuur ruwe data	102
BIJLAGE F: boomstructuur analyse resultaten	104

HOOFDSTUK 1: LITERATUURONDERZOEK

1. Opvoeding en migratie: onafscheidelijke tweelingbroers

Migratie, hetzij vrijwillig, hetzij gedwongen, brengt onvermijdelijk stressoren met zich mee. Het verlies van sociale netwerken (o.a. familienetwerken), aanpassingen aan een nieuwe culturele context, ervaringen met discriminatie en stigmatisering, een daling van socio-economische status, taalbarrières en verminderde toegang tot gezondheids- en sociale diensten hebben een impact op het welzijn en het functioneren van families (Merry, Pelaez, & Edwards, 2017). Door “bedreigingen van oorlog, geweld, politieke instabiliteit en armoede” (Merry *et al.*, 2017, p. 1) en de gevolgen van foltering, trauma en uitbuiting “worden vluchtelingenfamilies geconfronteerd met significante bijkomende uitdagingen” (Lewig, Arney, & Salveron, 2010, p. 324). Opvoedingspraktijken binnen de grenzen van het gezin komen hierdoor onder druk te staan (De Haene & Derluyn, 2015; De Haene, Grietens, & Verschueren, 2010; Lewig *et al.*, 2010; Lietaert & Verhaeghe, in press; Merry *et al.*, 2017; Salami *et al.*, 2017; Stewart *et al.*, 2015).

Onder opvoeding verstaat Spera (2005) het geheel van ouderlijk gedrag en handelingen om kinderen groot te brengen en te socialiseren. Dit gebeurt gedurende een specifieke leeftijdsperiode, gezondheidstoestand en in functie van een geheel aan omgevingsomstandigheden (Spera, 2005). De definities van opvoeding en ouderschap zijn echter in voortdurende transitie daar het de dynamiek tussen de eigenheid van de ouders en dat van het kind articuleert waarbij de zwangerschap en de adolescentie de uiteinden van het spectrum vormen (Raffaeta, 2015).

Vluchtelingenouders ervaren volgens het holistisch ecologisch model van Williams (2010a) een aantal fases tussen de opvoeding van hun kinderen in het land van herkomst en de opvoeding van hun kinderen in het gastland. Elke fase in de migratie heeft een verschillende impact op de opvoeding, stelt Williams (2010a). Hij onderscheidt de familie in het land van herkomst (1), de pre-migratiefase (2), de migratie zelf (3) en de post-migratiefase (4). “Opvoeding bij vluchtelingenfamilies vormt op die manier een dynamisch en multidimensionaal proces, eerder dan een statisch proces” (El-Khani *et al.*, 2016, p. 100), dat zowel de ontwikkelende kinderen als de ouder(s) op verschillende manieren beïnvloedt (Bhugra, 2004; Williams, 2010a). De impact van migratie op de opvoedingspraktijken van ouders is dus niet toe te wijzen aan één (f)actor. Onderzoek van El-Khani *et al.* (2016) onderscheidt drie beïnvloedende factoren: kindgerelateerde factoren (1), ouderlijke factoren (2) en omgevingsfactoren (3). Deze factoren spelen op hun beurt op elkaar in (Williams, 2010a).

1.1. Kinderen op de vlucht

Sensitief en emotioneel responsief ouderschap heeft een langdurige impact op het psychologisch welzijn, de schooluitkomsten, het gedrag en de sociale aanpassing van kinderen in de samenleving (Eshel *et al.*, 2006; Glascoe & Leew, 2010; Salami *et al.*, 2017; Thompson, 2014), in het bijzonder bij kinderen getroffen door oorlog en conflict (Quota, Punamäki, & El Sarraj, 2008; Thabet *et al.*, 2009). Belangstelling voor onderzoek naar de impact van migratie in het algemeen en oorlog en conflict in het bijzonder op het mentaal welzijn en de ontwikkeling van kinderen is het laatste decennium enorm gestegen (zie Bentacourt & Williams, 2008; Panter-Brick *et al.*, 2011). Systematische *reviews* onderlijnen hierbij het **individu** als de voornaamste limiterende factor in het mentaal welzijn van vluchtelingenkinderen (Bentacourt *et al.*, 2013; Panter-Brick, Grimon, & Eggerman 2014; Panter-Brick *et al.*, 2011). Daartegenover benadrukken andere auteurs echter het miskende belang van de invloed van familie en de familiale omgeving op het mentaal welzijn van kinderen op de vlucht (Quota *et al.*, 2008; Thabet *et al.* 2009). In het licht hiervan is opvoeding in een migratiecontext van vitaal belang (Roer-Strier *et al.*, 2005).

Ouders kunnen tijdens moeilijkheden door opvoeding een 'beschermend schild' voorzien (Elbedour, ten Bensel, & Bastien, 1993). De kwaliteit van de zorgen die vluchtelingenkinderen binnen familieverband krijgen, heeft een significante invloed op het welzijn van de kinderen, gaan El-Khani *et al.* (2016) verder. Door te richten op opvoedingsfactoren is het dus mogelijk de relatie tussen effecten van gedwongen migratie en de mentale gezondheid van kinderen te verminderen, besluiten verschillende auteurs (Diab *et al.*, 2015; El-Khani *et al.*, 2016; Tol *et al.*, 2011).

De aanwezigheid van ouders, hun welzijn en hun vermogen om te gaan met stressoren die migratie met zich meebrengt, is van het grootste belang voor het welzijn en de mentale gezondheid van kinderen (Borkowski, Landesman, & Bristol-Power, 2009; Lietaert *et al.*, in press; Panter-Brick *et al.*, 2011). Omgekeerd is eveneens de aanwezigheid van kinderen cruciaal voor het welzijn van ouders (Kelly, 2016; Lietaert *et al.*, in press; Merry *et al.*, 2017; Vervliet *et al.*, 2014). Vervolgens bemoeilijken uitdagingen van ouders de aanpassing aan en de omgang met migratiestressoren bij hun kinderen (Elbedour *et al.*, 1993). Echter, vanuit het standpunt van vluchtelingenouders wordt opvoeding in een migratiecontext opmerkelijk minder belicht (Kelly, 2016).

Lietaert *et al.* (in press) concluderen dat veel onderzoek naar het welzijn en de ervaringen van migrantenfamilies zowel methodologisch als conceptueel voornamelijk **kindgericht** is. Raffaeta (2015) geeft in haar literatuuronderzoek over migratie en opvoeding dezelfde bevinding aan. Het ontstaan van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in 1989 droeg

bij tot de stijging van onderzoeken waarbij kinderen centraal geplaatst werden (Raffaeta, 2015). Ouderlijke factoren werden in het licht van deze benadering bestudeerd als bemiddelende elementen voor het welzijn van kinderen en jongeren (De Haene, Grietens, & Verschueren, 2007; Elliott, 2007; Lewig *et al.*, 2010; Punamäki, Qouta, & El Sarraj, 1997; Rousseau, 1995). Hierdoor blijven de perspectieven en ervaringen van vluchtelingenouders onderbelicht (El-Khani *et al.*, 2016).

1.2. Ouders op de vlucht

Migratie initieert een proces van verandering en aanpassing in alle domeinen van het leven van ouders (Hernandez & McGoldrick, 1999). Terwijl ondersteunende economische, sociale en familiale netwerken vaak wegvallen, dienen vluchtelingenouders zich aan te passen aan een nieuwe sociale omgeving, (t)huis, taal, cultuur, werkplaats en beroep (Roer-Strier *et al.*, 2005). In dergelijke omstandigheden wordt de fysieke en psychologische gezondheid, het zelfbeeld en het vermogen om te gaan met stress en angst bij ouders uitgedaagd (Roer-Strier *et al.*, 2005). Deze cumulatieve stressoren maken het voor ouders op de vlucht niet eenvoudig om adequaat emotioneel responsief te handelen ten aanzien van hun kinderen (Bentacourt & Khan, 2008).

Vluchtelingenouders in hun opvoedingspraktijken ondersteunen heeft een impact op zowel hun opvoedingspraktijken als op het mentale welzijn van hun kinderen (Osman *et al.*, 2016). De Haene *et al.* (2015) geven aan dat opvoedingspraktijken echter uitsluitend valide beoordeeld kunnen worden vanuit de cultuurspecifieke interpretaties, betekenisgeving en parameters die gelden binnen de betrokken culturele context. Cultuur beïnvloedt namelijk diepgaand de ervaring, expressie, het verloop en de *outcome* van ontwikkeling (De Haene *et al.*, 2015). De definities van een kind, een volwassene en een ouder variëren over socio-culturele contexten heen (Raffaeta, 2015). Meerdere onderzoeken leggen de nadruk op de discrepantie in ondersteuningsnaden tussen migrantenouders en ouders afkomstig uit het gastland (Lewig *et al.*, 2010; Osman *et al.*, 2016;). Okeke-Ihejirika & Salami (2018) pleiten in hun onderzoek met Afrikaanse vaders in Canada voor cultureel aangepaste strategieën om migrantenfamilies te ondersteunen. Inzicht in de unieke ervaringen en belevingen van opvoeding en opvoedingsnaden van vluchtelingenouders en een beter begrip van hoe ouders tijdens het uitdagende proces van migratie “actief omgaan met hun veranderende wereld” (Williams, 2010b, p. 98) is in het licht hiervan echter fundamenteel.

Historisch ging in de literatuur over migratie tot het begin van de 21e eeuw nauwelijks aandacht uit naar ouders in een migratiecontext (Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Migranten werden hoofdzakelijk uni-dimensioneel geconstrueerd als individuele economische actoren (Ho, 2006) én als mannelijk (Hibbins & Pease, 2009; Kilkey, Plomien, & Perrons, 2013; Ryan *et al.*, 2009).

Mannen werden hierbij geportretteerd als de voornaamste ontvangers van hulpbronnen in het gastland (Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Daarnaast werden de verschillende vormen van discriminatie waarmee ze te maken kregen, benadrukt. De focus lag hierbij op werkloosheid en op devaluatie van hun kwaliteiten en professionele expertises (Creese & Wiebe, 2012; O'Mahony & Truong Donnelly, 2010; Premji *et al.*, 2014).

De laatste twintig jaar verschoof de focus geleidelijk aan naar het functioneren van **families** en **gemeenschappen** in een migratiecontext (Raffaeta, 2015). Het ontstaan van een specifieke, doch Westerse, definitie van "goed ouderschap" maakte van opvoeding een populair onderzoeksthema (Raffaeta, 2015). In eerste instantie werden opvoedingspraktijken van migrantenouders voornamelijk vanuit een biomedische en een psychologische lens geanalyseerd (Barlow, Shaw, & Stewart-Brown, 2004; Garcia Coll, Meyer, & Brillon, 1995). Het level van ouderlijke acculturatie (cfr. *infra*) diende hierbij als een voorspeller voor gedrag van ouders in relatie tot fysiek straffen, de fysieke en mentale gezondheid van het kind, discipline, respect, slaappatronen, borstvoeding, etc. (Meléndez, 2005; Ispa *et al.*, 2004; Schulze, Harwood, & Schoelmerich, 2001). Vluchtelingenfamilies werden hierbij dikwijls gerepresenteerd als dysfunctioneel en in nood voor opleiding of hulp om aan voorgeschreven normatieve noties van opvoeding te kunnen voldoen (Bornstein & Cote, 2006; Fraktman, 1998; Garcia Coll *et al.*, 1995).

Vervolgens ging in de sociale wetenschappen de aandacht voor opvoeding in een migratiecontext, mede door de groei van feministisch geïnspireerd onderzoek binnen migratie, voornamelijk naar de rol van de moeder (Gordon, 1990). Echter, aangezien deze rol en het bestaan van een "moederlijk instinct" (Gieve, 1990) door feministische onderzoekers hoofdzakelijk werd bekritiseerd (Chodrow, 1978), focussten feministische interpretaties over opvoeding daarom voornamelijk op de moederlijke identiteit (Crouch & Manderson, 1993; Maushart, 1997; McMahan, 1995; Rich, 1977). Hierbij werden expliciet de stemmen van **vrouwelijke migranten** en **moeders** benadrukt (Kilkey *et al.*, 2013) en werden genderrelaties, intrafamiliaal geweld, opvoeding, relaties met professionele hulpverleners en transnationaal moederschap als onderzoeksobjecten aangesneden (Caarls & Mazzucato, 2015; Kilkey *et al.*, 2013). De veronderstelde normativiteit van de vaderlijke afwezigheid door economische doeleinden was daarnaast een factor die ervoor zorgde dat in onderzoek over opvoeding en migratie de nadruk voornamelijk op moeders werd gelegd (Kilkey *et al.*, 2013).

In vergelijking met de (nog steeds) relatief beperkte hoeveelheid onderzoek over vluchtelingenvrouwen enerzijds en over vluchtelingenkinderen anderzijds (cfr. *supra*), kreeg de impact van migratie op de **opvoedingspraktijken van vaders** beduidend nog minder aandacht (Este & Tachble, 2009; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018; Roer-Strier *et al.*, 2005). Deze

bevinding wordt bevestigd in het literatuuronderzoek van Merry *et al.* (2017) waarin 192 empirische studies over opvoeding en migratie geanalyseerd werden. De auteurs illustreren dat 37,7 procent van de studies naast de perspectieven van moeders, ook de perspectieven van vaders meenemen in hun analyse. Slechts 6,5 procent van de studies focust enkel op de perspectieven van vaders (Merry *et al.*, 2017). Ondanks het feit dat migratie verschillende effecten heeft op individuele familieleden, afhankelijk van hun gender en hun leeftijd, krijgen andere variabelen zoals culturele achtergrond en karakteristieken van het gastland systematisch meer aandacht (Lamb & Bougher, 2009). In empirisch onderzoek wordt de betekenis van de vader voor het opvoedingsproces met andere woorden onderschat, concluderen Bos & Tavecchio (2011).

Opdat elk gezinslid in staat is constructief bij te dragen aan het gezin als ondersteunend 'systeem' is het van belang dat álle gezinsleden, eveneens vaders, de juiste ondersteuning krijgen gedurende en na de migratie (Papadopoulos & Gionakis, 2018). Onderzoek van Shimoni, Este, & Clark (2003) en Woodworm, Belsky, & Crnic (1996) geven aan dat vluchtelingenvaders ondersteunen in hun opvoedingspraktijken een sterke determinant is voor positief vaderschap. Feminisering van migratie in de internationale literatuur en het prominent stereotype beeld van mannen als 'overlevers' zorgt ervoor dat de focus van ondersteuning tijdens en na migratie voornamelijk komt te liggen op andere kwetsbare groepen (Papadopoulos *et al.*, 2018). Shimoni *et al.* (2003) stellen eveneens dat veel (opvoeding gerelateerde) programma's voor ouders zich voornamelijk richten tot moeders. Slechts enkele programma's komen tegemoet aan de rol van vaders (Papadopoulos *et al.*, 2018). Doordat daarnaast eveneens het aantal studies over vaderschap beperkt zijn in aantal, zijn professionals gedwongen te vertrouwen op hun eigen ervaringen en *biases* over hoe ze het beste werken met deze vaders (Este *et al.*, 2009; Gentles-Gibbs & Gibbs, 2017). Ondanks de sleutelrol die vaders binnen het gezin spelen, lijken vaders zowel in termen van onderzoek als in termen van sociale voorzieningen dus een gemarginaliseerde positie in te nemen (Este *et al.*, 2009).

1.2.1. Vaders op de vlucht

1.2.1.1. Belang van vaderschap

Onderzoek van Rispens, Hermanns, & Meeus (1996), waarin beide ouders uit 1267 gezinnen met kinderen van 0 tot 19 jaar bevestigd worden, wijst op het belang van de stem van de vader. Dit onderzoek toont aan dat vaders en moeders wel degelijk verschillen in hun opvattingen over de opvoeding en de ontwikkeling van hun kind. Dit zowel voor wat betreft de beleving van de opvoeding als hun opvoedingsgedrag (Rispens *et al.*, 1996). Dezelfde auteurs besluiten dat vaders als opvoeders even belangrijk zijn als moeders.

De rol van vaders in het algemeen is belangrijk voor het welzijn van jonge kinderen (Biller & Lopez Kimpton, 1997; Clark-Stewart, 1980; Lewis, 1997; Nugent, 1991; Osborn & Morris, 1982; Pleck, 1997; Radin, 1981). Betrokkenheid van vaders met hun kinderen is geassocieerd met goede ontwikkelingsuitkomsten, positieve mentale gezondheid, grotere cognitieve competentie, meer empathie, mindere seksestereotype opvattingen, een sterkere interne *locus of control* (Pleck, 1997) en een daling in het risico op later alcoholgebruik bij hun kinderen (Giallo *et al.*, 2017; Williams *et al.*, 2013). Een recente meta-analyse van McWayne *et al.* (2013) suggereert dezelfde bevindingen. Een betrokken vader zou een positieve invloed hebben op de schoolrijpheid van jonge kinderen (McWayne *et al.*, 2013). Deze positieve effecten op kinderen worden weerspiegeld in de internationale erkenning van het belang van vaderlijke betrokkenheid op het welzijn van kinderen (Williams *et al.*, 2013). Tot slot spelen vaders een belangrijke rol in het promoten van de gezondheid en het welzijn van hun hele familie (Riggs *et al.*, 2016), in het bijzonder in moeilijke periodes zoals een migratieproces, waarbij de vader vaak de *interface* is met de buitenwereld (Capps, Bronte-Tinkew, & Horowitz, 2010; Papadopoulos *et al.*, 2018). Omgekeerd wordt de afwezigheid van de vader of een gebrek aan vaderlijk engagement in de literatuur geïdentificeerd als een primaire risicofactor voor de ontwikkeling van kinderen (Shimoni *et al.*, 2003).

Vaderlijk engagement is in het bijzonder van belang in vluchtelingenfamilies, zo suggereren verschillende auteurs (Capps *et al.*, 2010; Papadopoulos *et al.*, 2018). Hun engagement lijkt essentieel voor een succesvolle transitie en integratie in een nieuw land met een nieuwe, mogelijk tegenstrijdige cultuur (Capps *et al.*, 2010; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Daarnaast kan de aanwezigheid van de vader in het gezin tijdens het migratieproces een cruciale rol spelen in de ondersteuning van familieleden waardoor positieve en kwalitatieve ouder-kindrelaties aangemoedigd worden en familiaal conflict afneemt (Leyendecker & Lamb, 1999). De ervaringen en perspectieven van vluchtelingenvaders negeren, zou om die reden mogelijk niet enkel de heropbouw van hun eigen leven ondermijnen maar evenzeer dat van de hele familie, besluiten Okeke-Ihejirika *et al.* (2018).

1.2.1.2. Uitdagingen en kansen voor vluchtelingenvaders

Vluchtelingenvaders worden geconfronteerd met unieke omstandigheden, uitdagingen en mogelijkheden die leiden tot veranderingen in familiedynamieken en -rollen (Roer-Strier *et al.*, 2005), verschillende opvoedingspatronen, sterkere of net zwakkere familierelaties (Harris, 2000; Hernandez & Charney, 1998; Leyendecker *et al.*, 1999; Reardon-Anderson, Capps, & Fix, 2002). Verschillende variabelen zoals de aanwezigheid van een sociaal netwerk in het gastland, de individuele karakteristieken van de vader, de moeder en de kinderen als de relatie tussen vader en moeder dragen hiertoe bij (Capps *et al.*, 2010). Een complexe interactie

tussen deze verschillende variabelen geven vorm aan vaderschap en opvoedingspraktijken in het gastland, besluiten Capps *et al.* (2010). Vaderschap dient met andere woorden allesbehalve vanuit een eenzijdig perspectief benaderd te worden (Pels, 2000).

Gedurende de laatste twee decennia zien we internationaal een groeiende interesse in de verschillende aspecten van vaderschap (Riggs *et al.*, 2015). In deze onderzoeken waarbij vaderschap in een migratiecontext vanuit het perspectief van vaders met verschillende nationaliteiten en in verschillende gastlanden centraal staat, komen twee onderling gerelateerde uitdagingen en kansen voor vaderschap systematisch terug. Deze hebben op hun beurt een invloed op de opvoedingsmogelijkheden en -praktijken van vaders (Capps *et al.*, 2010).

(1) “Een combinatie van twee werelden” (Ny *et al.*, 2006, p.285)

In de eerste plaats werpen meerdere studies het licht op de complexe verhouding tussen culturele verandering en cultuurbehoud in de opvoeding. Elke ouder heeft bepaalde ideeën over hoe kinderen moeten opgroeien. Deze ideeën sturen opvoedingsideologieën, percepties en waarden (Shimoni *et al.*, 2003). Migrantenouders, daar migratie een culturele transitie is (De Haene *et al.*, 2015), worden tijdens elke migratiefase (cfr. Williams, 2010a) geconfronteerd met nieuwe opvoedingspraktijken, -verwachtingen en -grenzen die verschillen van die uit het land van herkomst (Stewart *et al.*, 2015). Door de confrontatie met differentiële normen, waarden, percepties en verwachtingen ontstaat bij migrantengezinnen, of bij uitbreiding in een bepaalde etnische of culturele groep (De Haene *et al.*, 2015), een proces van **acculturatie**. Berry (1990, p. 235), één van de meest prominente auteurs op vlak van acculturatieprocessen, definieert acculturatie als “het proces waarbij individuen veranderen door zowel contact met een andere cultuur als door te participeren in de algemene acculturatieve veranderingen binnen hun eigen cultuur”. Dit proces bestaat uit sociale en psychologische veranderingen tussen individuen en andere culturen (Berry, 1997; Ryder, Alden, & Paulhus, 2000).

In het onderzoek van Williams *et al.* (2013) geven eerste generatie Afrikaanse en Afrikaans-Caraïbische vaders aan deel te zijn van een ‘overgangsgeneratie’ waarbij ze op zoek dienen te gaan naar een balans tussen **culturele verandering** en **cultuurbehoud** in de opvoeding (De Haene *et al.*, 2015; Tingvold *et al.*, 2012). Een studie uitgevoerd door Strier & Roer-Strier (2005) over percepties en ervaringen van Joodse vluchtelingenvaders uit Ethiopië en de voormalige Sovjet-Unie komt tot dezelfde bevindingen. Vaders uit beide landen hielden hierbij vast aan waarden uit hun land van herkomst terwijl ze tegelijkertijd, om integratie in hun nieuwe omgeving te faciliteren, nieuwe waarden uit het gastland overnamen (Este *et al.*, 2009). Yaman *et al.* (2010) stellen dat verbonden blijven met de cultuur van oorsprong bij migrantenouders een belangrijke protectieve factor vormt voor het welzijn van hun families en voor de

schoolloopbaan van hun kinderen. Tegelijk merken Albert & Coimbra (2017) en Roer-Strier (2001) op dat het behoud van bepaalde opvoedingspraktijken mogelijk de integratie van kinderen in de gastcultuur bemoeilijkt of verhindert of hen voor loyaliteitsconflicten tussen praktijken van hun ouders (vb. gearrangeerde (kind)huwelijken) en socialiserende praktijken van bijvoorbeeld de school (vb. onderwijs tot achttien jaar) plaatsens.

Het aannemen van nieuwe gedragspatronen, opvoedingspraktijken en -waarden om te functioneren in de nieuwe omgeving, kan leiden tot stress (Este *et al.*, 2009). Deze bevinding rapporteren eveneens andere onderzoeken naar opvoeding in een migratiecontext. Angst bij vaders voor teveel vrijheid voor de kinderen in het gastland is een vaak voorkomende vaststelling binnen onderzoek. (Behnke, Taylor & Parra-Cardona, 2008; Este *et al.*, 2009). Angst voor een verlies aan controle over de kinderen hangt hier nauw mee samen (Este *et al.*, 2009). Bentacourt *et al.* (2015, p. 10) verwijzen in hun onderzoek naar de bezorgdheid van Somalische vaders die schrik uitten dat hun kinderen “too Americanized” zouden worden. In het onderzoek van Behnke *et al.* (2008) maakten Mexicaanse vaders in de Verenigde Staten expliciet de verbinding tussen de verhoogde autonomie van hun kinderen en probleemgedrag. Dezelfde vaders gaven aan dat ze sinds de migratie hun kinderen beter dienden te beschermen en harder disciplineerden om tegemoet te komen aan invloeden van buitenaf die contrasterend waren met hun waarden en normen (Behnke *et al.*, 2008). Tot slot geven vluchtelingenvaders in meerdere studies aan dat disciplineren van hun kinderen in het gastland behoorde tot één van hun grootste uitdagingen (Behnke *et al.*, 2008; Este *et al.*, 2009; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018; Williams *et al.*, 2013;). Achttien Sudanese vaders in Canada geven in het onderzoek van Este *et al.* (2009) spanningen aan tussen de Sudanese gemeenschap en de lokale diensten voor kindervelzijn. “Onze manier [van disciplineren] wordt gezien als verkeerd”, getuigt een Sudanese vader in hetzelfde onderzoek (Este *et al.*, 2009, p. 148). Uit focusgroepen met 46 Afrikaans-Caraïbische vaders blijkt dat uitdagingen met betrekking tot disciplineren eveneens kunnen leiden tot een verschuiving van een meer afstandelijke disciplineringsbenadering van kinderen naar een benadering gekenmerkt door communicatie, interactie en discussie met hun kinderen (Williams *et al.*, 2013). Afrikaanse vaders (Kameroen, Ethiopië, Ghana, Guineé, Nigeria, Tanzania en Uganda) in Canada (Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018) en negentien Mexicaanse vaders in de Verenigde Staten (Behnke *et al.*, 2008) geven aan dat juridische en sociale regelgeving hun mogelijkheden om kinderen te disciplineren beperken en bijgevolg hun culturele voorkeuren in een slecht daglicht geplaatst worden (Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018).

Het gebrek van vaders om controle uit te oefenen over het socialiserings- en adaptatieproces van hun kinderen heeft een significante invloed op de vader-kind relatie (Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Albert *et al.* (2017) vullen aan dat onzekerheden van ouders over hun

opvoedingspraktijken en over de complexe verhouding tussen enerzijds hun 'traditionele' waarden en anderzijds de waarden van de gastcultuur, ervoor zorgen dat hun boodschappen naar hun kinderen minder duidelijk en inconsistent dreigen te worden.

In een verschillende culturele context waarin kinderen zich, door vlottere taalverwerving en integratie, sneller inwerken dan hun ouders, worden ouders geconfronteerd met uitdagingen om zich aan te passen aan een **nieuwe ouderlijke rol of identiteit** (Fazel, 2018; Lau *et al.*, 2018). Daar waar kinderen verantwoordelijkheden als vertalers en vertegenwoordigers in formele contexten van hun ouders krijgen, zijnde als bemiddelaar tussen het gezin en de buitenwereld (Bouhalhoul & van der Zwaard, 1996; van der Hoek, 1994), is de machtsbalans tussen ouders en kinderen onderhevig aan verandering (Pels, 2000). Dit is in het bijzonder het geval met betrekking tot het machtssevenwicht tussen de vader en het kind, daar de vader volgens Papadopoulos *et al.* (2018) in de meeste gezinnen deze positie inneemt.

Tegelijk heeft een nieuwe ouderlijke identiteit het potentieel om, naast moeilijkheden, ook mogelijkheden voor vaderschap met zich mee te brengen. Meerdere vaders gaven in het onderzoek van Roer-Strier *et al.* (2005) aan dat migratie voor hen namelijk deuren opende om meer emoties te uiten ten aanzien van hun kinderen en met hen meer fysiek contact zoals knuffels en kussen te delen.

(2) Brood op de plank

Veel onderzoeken focussen in de tweede plaats op de niet te onderschatten impact van werkloosheid en tewerkstelling waarbij voordien verworven vaardigheden en kennis niet of te weinig worden erkend. Economische integratie wordt door meerdere auteurs omschreven als één van de grootste stressoren bij mannen en vaders in een migratiecontext (Austin & Este, 2001; Basran & Zong, 1998; Este *et al.*, 2009; Ngo & Este, 2006; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018; Wayland, 2006). Migratie brengt vaders ertoe werkgelegenheid te zoeken en aanvaarden dat van een beduidend lagere status is dan hun jobs in hun land van herkomst, dikwijls gecombineerd met een slechte verloning en een devaluatie van hun kennis en vaardigheden (Este *et al.*, 2009; Lamb *et al.*, 2009). De hogere levenskosten in het gastland, zo stellen onderzoeken uitgevoerd in de Verenigde Staten en Canada (Este *et al.*, 2009), maken het niet alleen noodzakelijk voor mannen om meerdere jobs te aanvaarden en ongewoon lange uren te werken maar maken ook vrouwelijke tewerkstelling vaak onvermijdelijk (Lamb *et al.*, 2009). Deze laatste factor draagt op zijn beurt mogelijk bij tot een verschuiving in rolpatronen tussen vader en moeder (Degni, Pöntinen, & Mölsä, 2006; Pessar, 2003).

Studies van Coleman (1988), Furstenberg & Hughes (1995) en Pleck (1987) geven aan dat voorziening in sociaal kapitaal, meer specifiek in termen van materiële ondersteuning aan het gezin, cruciaal is voor de vaderlijke rol. "De rol van kostwinnaar is fundamenteel voor vaders"

(Bouchard, 2003, p. 18), zo blijkt eveneens uit hun “kwetsbaarheid en gevoelens van stress wanneer ze deze rol niet kunnen vervullen” (Bouchard, 2003, p. 7). Gebrek aan erkenning van hun buitenlandse kwalificaties, de beperkte(re) mogelijkheden als economische voorzieners en de arbeidsverdeling tussen man en vrouw (Strier *et al.*, 2005) ondermijnen vaders in hun rol als kostwinnaar enerzijds en als hoofd van het gezin anderzijds (Este *et al.*, 2009; Giallo *et al.*, 2017; Lamb *et al.*, 2009; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Werkgelegenheid dat kwaliteiten en vaardigheden onderwaardeert, beïnvloedt de levenskwaliteit van migrantenmannen en hun families op een manier die directe impact heeft op succesvolle integratie op lange termijn (Este *et al.*, 2009; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018; Watt, 2006). Naast de sociale en financiële stress die werkloosheid en zogenaamde *underemployment* genereren, heeft het een psychologische impact op het zelfvertrouwen en zelfbeeld van mannen en -vaders in een migratiecontext (Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Vaders voelen zich bijgevolg, zowel op breder maatschappelijk niveau als binnenin hun families, niet gerespecteerd, gaan Giallo *et al.* (2017) verder. Zowel Sudanese als Russische vaders geven in het onderzoek van Este *et al.* (2009) aan dat ze zichzelf, door het gebrek aan betekenisvol en goed betaalde werkgelegenheid, beschouwen als onsuccesvolle vaders én echtgenoten. Zestien vaders uit het Midden-Oosten, gemigreerd naar Zweden, gaven in focusgroepen hetzelfde aan en stelden dat “het moeilijk is een goed rolmodel te zijn voor de kinderen als je hen niet kan tonen dat je hen financieel kan beschermen” (Ny *et al.*, 2006, p. 286). Ethiopische vaders en vaders uit de voormalige Sovjet-Unie, gemigreerd naar Israël, benadrukken hetzelfde (Gentles-Gibbs *et al.*, 2017). Daarenboven hebben vluchtelingenvaders, indien ze tewerkgesteld zijn, beperkte tijd om door te brengen met hun kinderen door de ongewone werkuren en dikwijls meerdere jobs (Lamb *et al.*, 2009; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018; Williams *et al.*, 2013). In het licht hiervan geven vluchtelingenvaders in het onderzoek van Okeke-Ihejirika *et al.* (2018) aan zich niet verbonden te voelen met hun kinderen, wat volgens Mexicaanse vaders in de Verenigde Staten positieve interacties met hun kinderen bemoeilijkt (Behnke *et al.*, 2008). Roer-Strier *et al.* (2005) pleiten in het kader van deze uitdagingen ervoor in zowel praktijk, beleid als onderzoek rekening te houden met de vaderlijke rol die vluchtelingenvaders vervullen, in het bijzonder gedurende periodes van werkloosheid.

Hobfoll (1989) tracht aan de hand van de *Conservation of Resources* (COR)-theorie de samenhang tussen het verlies en omgekeerd ook de aanwinst van verschillende types hulpbronnen in een migratiecontext in kaart te brengen. Hobfoll (1989) onderscheidt vier onderling gerelateerde hulpbronnen:

- **object-hulpbronnen:** concrete voorwerpen essentieel voor het overleven;
- **conditie hulpbronnen:** vb. respect binnen de gemeenschap, een verworven status, tewerkstelling, rollen in het gezin, etc.;

- **persoonlijke hulpbronnen:** vb. vaardigheden, persoonlijke kenmerken zoals optimisme, culturele kennis, etc.;
- **energie hulpbronnen:** vb. geld, kennis, tijd, etc.

Vanuit de COR-theorie kan werkloosheid bij vluchtelingen als een versterkende spiraal van verlies in kaart gebracht worden (Bentacourt *et al.*, 2015). Wanneer vaardigheden, kennis en opleidingen uit het land van herkomst niet herkend worden, leidt dit tot een verlies van status (conditie hulpbron). Niet in staat zijn te werken volgens eigen kwaliteiten, leidt tot de onmogelijkheid om (voldoende) geld te verdienen zoals voorheen (energie hulpbron), wat uiteindelijk een impact heeft op het gemoed (persoonlijke hulpbron) (Bentacourt *et al.*, 2015).

Zowel de psychologische impact van de onvervulde rollen als (enige) kostwinnaars en als publieke actoren als de snelle(re) integratie van vrouwen op de arbeidsmarkt dragen bij tot een **herdefiniëring van de vaderlijke rol** (Este *et al.*, 2009; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Dit zowel ten aanzien van hun kinderen, hun partner als zichzelf (Osman *et al.*, 2016). In het licht hiervan omschrijven vluchtelingenvaders in het onderzoek van Williams *et al.* (2013, p. 99) zichzelf als een “generatie in transitie” waarbij rollen en identiteiten onderhevig zijn aan veranderingen. Deze verschuiving in familiedynamiek en -structuur kan, mede door de geassocieerde stress, het aanpassingsvermogen van vaders aan de nieuwe context diep beïnvloeden (Este *et al.*, 2009). In het verlengde hiervan suggereren verschillende auteurs evidentie dat vaders de stressoren gerelateerd aan migratie mogelijk sterker voelen dan hun partners (Este *et al.*, 2009; Updegraff, Delgado & Wheeler, 2009).

Onderzoek van Este *et al.* (2009) en Williams *et al.* (2013) wijzen erop dat werkloosheid en een veranderende gezinsdynamiek tegelijk kansen biedt voor vluchtelingenvaders wat betreft de opvoeding. Este & Tachble (2008) en Este *et al.* (2009) geven aan dat vluchtelingenvaders meer fysiek aanwezig zijn voor de kinderen en hierdoor meer betrokken geraken bij zorg voor en de opvoeding van hun kinderen. Sudanese en Russische vaders uit dezelfde onderzoeken duiden daarnaast op het delen van huishoudelijke taken tussen hen en hun partners (Este *et al.*, 2008; Este *et al.*, 2009).

1.2.1.3. Vaderschap op de agenda

Bestaand onderzoek over vaderschap legt duidelijk bloot hoe vaders geconfronteerd worden met radicale veranderingen die zowel plaatsvinden **buiten** de gezinscontext (werkloosheid, verlies van financiële autonomie, verlies van sociale status, sociale netwerken en dagelijkse routine), **binnen** de gezinscontext (verlies van morele autoriteit en de mogelijkheid anderen te beschermen) als **in zichzelf** (verlies van identiteit als vader, als man, als echtgenoot, als beschermer van de familie) (Papadopoulos *et al.*, 2018). Vaders migreren met een veelheid aan identiteiten, ervaringen en rollen waarvan “vader-zijn” één is (Este *et al.*, 2009).

Recente onderzoeken naar vaderschap in een migratiecontext focussen enerzijds significant op de negatieve effecten van de afwezigheid en het disengagement van vaders voor kinderen (Papadopoulos *et al.*, 2018), anderzijds louter op de negatieve gevolgen van migratiestressoren voor de familiecohesie, familierelaties en opvoedingspraktijken meer specifiek (Berry *et al.*, 1988; Bourgeois, 1998; Horowitz, 1984; Roer-Strier, 2001; Roer-Strier *et al.*, 2005; Shor, 1999). Migratie wordt hierbij als een factor gezien die de capaciteit van vaders ondermijnt om hun vaderlijke rol op te nemen (Suarez-Orozco & Suarez-Orozco, 2001). Hoewel deze studies deuren openen om vaderschap in een vluchtelingencontext op de agenda te zetten, genereren ze een risicodiscours over migratie in het algemeen en een *deficit theory* over vaderschap in het bijzonder (Hawkins & Dollahite, 1997; Roer-Strier *et al.*, 2005). Hierbij wordt migratie systematisch belicht als een risicofactor voor opvoeding en komen zwakheden en tekorten van vaders, eerder dan hun bijdragen en talenten, centraal te staan (Peters & Day, 2000; Roer-Strier *et al.*, 2005). Over de geïnternaliseerde concepten en gevoelens betreffende vaderschap in een migratiecontext en de daaropvolgende gedragingen en betekenisgeving is weinig geweten (Gentles-Gibbs *et al.*, 2017).

Naast onderzoek naar perspectieven van vaders op de vlucht, pleiten Merry *et al.* (2017) vanuit hun literatuuronderzoek rond opvoeding en migratie tegelijk expliciet voor onderzoek naar perspectieven van ouders die met een humanitaire of kwetsbare migratiestatus hun kinderen opvoeden. Naast de verblijfsduur in het gastland heeft namelijk ook de **status** van migrantenfamilies een invloed op hun ervaringen met opvoeding, gaan Samarasinghe & Arvidsson (2002) verder. Een groot deel van deze specifieke groep ouders bevindt zich in België in een complexe situatie: in afwachting van hun asielaanvraag verblijven ze met hun kinderen in een **collectief georganiseerd, open asielcentrum** (Fedasil, 2019a).

1.3. Omgevingsfactoren

Naast kindgerelateerde en ouderlijke factoren hebben ook omgevingsfactoren een niet te miskennen impact op opvoeding en opvoedingspraktijken van vluchtelingengezinnen (Williams, 2010a).

Rasmussen *et al.* (2010) maken een onderscheid tussen *displacing* stressoren enerzijds en *displacement* stressoren anderzijds. *Displacing* stressoren zijn gelieerd aan de directe oorzaken van migratie, zijnde de potentieel traumatische gebeurtenissen en ervaringen (Rasmussen *et al.*, 2010). *Displacement* stressoren daarentegen zijn moeilijkheden ten gevolge van de migratie zoals de leefomstandigheden in een transit- of gastland (Rasmussen *et al.*, 2010). De focus van wetenschappelijk onderzoek over stressoren bij vluchtelingen komt voornamelijk te liggen op oorlogs- en conflictgerelateerde potentieel traumatische gebeurtenissen en ervaringen. Hierbij worden de actueel ervaren stressoren in het transit- of

gastland voornamelijk gecategoriseerd als aanhoudende traumatisering uit het land van herkomst en gecombineerd met discrete traumatische gebeurtenissen en ervaringen (Rasmussen *et al.*, 2010). Meerdere onderzoeken suggereren echter dat dagelijkse stressoren in een transit- of gastland mogelijk meer spanningen kunnen veroorzaken dan de *displacing* stressoren in het land van herkomst (Kanner *et al.*, 1981). De situaties waarin vluchtelingen zich bevinden vòòr de migratie ten opzicht van na de migratie, zijn in veel gevallen meer met elkaar geassocieerd dan met de reden van deze migratie, besluiten Porter & Haslam (2005).

Yoshikawa & Kalil (2011) bestudeerden gezinnen zonder wettige verblijfsdocumenten. Ze onderzochten de impact van migratie en een onzeker verblijfsstatuut op de opvoeding (Yoshikawa *et al.*, 2011). In dit onderzoek werd echter de externe omgeving niet mee in rekening gebracht. Bovendien is dit nagenoeg de enige studie die de onzekerheid van het verblijfsstatuut meeneemt in de analyse over de impact die migratie heeft op opvoeding. Meer onderzoek is nodig naar ervaringen van migrantenouders, in het bijzonder zij die hun kinderen opvoeden in onzekerheid, wachtend op het antwoord van hun asielaanvraag (Merry *et al.*, 2017).

In de wetenschappelijke literatuur zien we een stijgende belangstelling voor onderzoek naar gesloten opvangcentra (Szczepanikova, 2013). De hoeveelheid studies waarbij open asielcentra object van onderzoek waren, is daarentegen beperkt. Deze studies focussen voornamelijk hetzij op de impact dat het centrumleven heeft op het emotionele en sociale leven van bewoners (Ghorashi, 2005; Szczepanikova, 2005; White, 2011), hetzij op de relaties tussen bewoners en professionals in de asielcentra (Kobelinsky, 2008; Koehn, 2005; Mackrill, 1996). Weinig aandacht gaat specifiek naar de opvoedingspraktijken van ouders die in een dergelijke institutionele setting met hun kind(eren) verblijven (Ogbu, Bradly, & Kinlen, 2014). Deze voorzieningen laten echter een permanente impact na op bewoners (Szczepanikova, 2013).

1.3.1. Open opvangstructuren in België

1.3.1.1. Een geschiedenis in vogelvlucht

“Het Belgisch Asielbeleid is geboren uit crisissen, niet uit visie”, aldus Bob Pleysier, voormalig directeur-generaal van Fedasil en voormalig directeur van het Klein Kasteeltje in Brussel (Pleysier, 2011). Het ontstaan en de ontwikkeling van een federaal opvangnetwerk voor asielzoekers in ons land kreeg vorm door verschillende opeenvolgende vluchtelingeninstromen in de decennia rond de eeuwwisseling (Vanden Houtte, 2017). Een heel divers opvangnetwerk ontstond (Pleysier, 2011). Op basis van “25 jaar asielopvang”, een artikel van Bob Pleysier (cfr. *supra*) gepubliceerd in het maandblad Samenleving & Politiek,

worden in de volgende paragrafen de scharniermomenten in het ontstaan van het huidig opvangnetwerk geschetst.

Tot vóór 1986 bestond er geen structureel opvangbeleid. Asielzoekers dienden wel een asielaanvraag in te dienen, maar mochten zich nadien vrij vestigen in een gemeente naar keuze. Het lokaal OCMW werd verantwoordelijk gesteld om hen financieel te helpen indien ze niet in hun levensonderhoud konden voorzien (Pleysier, 2011). Een toename van asielzoekers vanaf 1983 wakkerde lokaal protest bij de OCMW's aan, voornamelijk in de grootsteden (Pleysier, 2011). Het sterk toegenomen aantal vluchtelingen werd stilaan als een federale verantwoordelijkheid gezien. Ten gevolge hiervan weigerden OCMW's nieuwe asielzoekers in te schrijven (Pleysier, 2011; Vanden Houtte, 2017). In 1985 antwoordde de overheid voor het eerst met het toekennen van een budget voor noodhulp aan ngo's (Pleysier, 2011). Een blijvende toename van het aantal dakloze asielzoekers, voornamelijk in de grootsteden, zorgde echter voor nog meer protest (Pleysier, 2011). In allerijl besloot de regering de oude legerkazerne Klein Kasteeltje, hoewel helemaal niet voorzien op deze invulling (Vanden Houtte, 2017), als eerste opvangcentrum voor asielzoekers te openen (Pleysier, 2011). Asielzoekers kregen er de eerste materiële ondersteuning en indien hun asielaanvraag ontvankelijk was, genoten ze financiële hulp. De basis van de asielopvang voor de komende twintig jaar was gelegd (Pleysier, 2011).

Een tweede vluchtelingeninstroom vanaf 1993, mede door de val van de Berlijnse muur ('89), het uiteenvallen van Joegoslavië ('92-'99), de Bosnische burgeroorlog ('92-'95) en de Golfoorlog in Irak ('90-'91), leidde tot de noodzaak extra opvangplaatsen te creëren (Vanden Houtte, 2017). De voormalige luchtmachtbasis van Defensie in Florennes opende de deuren als asielcentrum (Pleysier, 2011). Een uitbesteding aan het Rode Kruis leverde nog eens 1000 opvangplaatsen op. Tot slot besliste de federale overheid om het Belgisch opvangnetwerk uit te breiden met vijf nieuwe centra, voornamelijk georganiseerd vanuit voormalige militaire basissen (Pleysier, 2011; Vanden Houtte, 2017).

In 2000 werden een record aantal asielaanvragen gedaan. En historisch hoogtepunt werd bereikt: België noteert 42.691 asielaanvragen (Pleysier, 2011). Opnieuw werden vijf nieuwe collectieve centra geopend en deed een nieuw type opvanginfrastructuur zijn intrede: het noodopvang- of transitcentrum (Pleysier, 2011). Door het tijdelijk karakter van deze centra waren de openingsvoorwaarden veel minder streng (Pleysier, 2011). Daarnaast werd ook het concept van Lokale Opvanginitiatieven geïntroduceerd (LOI): "een kleinschalige vorm van opvang voor asielzoekers waar zelfstandigheid centraal staat" (Vanden Houtte, 2017, p. 54). Deze opvangplaatsen kregen vorm in samenwerking tussen de overheid en lokale OCMW's. "Voor het eerst in de geschiedenis zijn de lokale besturen en de OCMW's constructieve en

geïnteresseerde partners in de opvang” (Pleysier, 2011). In 2002 werd Fedasil (Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers) opgericht “met als doel een betere communicatie en coördinatie te verzekeren over het volledige Belgische opvangnetwerk en de opvangstructuren te harmoniseren, partners inclusief” (Vanden Houtte, 2017, p. 52). Kort na de oprichting van Fedasil ontstonden naast de collectieve opvangcentra ook autonome gezinsflats, gespecialiseerde opvangmodaliteiten voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen en gespecialiseerde opvangcentra voor alleenstaande tienermoeders (Pleysier, 2011).

In de daarop volgende jaren werden belangrijke stappen gezet die het opvangnetwerk steeds performanter maakten: de goedkeuring van de Opvangwet in 2007 (cfr. *infra*), de opzet van een nieuw type opvangstructuur voor uitgeprocedeerde gezinnen (cfr. open terugkeewoning) en de opening van tijdelijke noodopvangcentra (vanuit Fedasil en i.s.m. Rode Kruis) tijdens een stijgende instroom van vluchtelingen in 2008-2009.

Een influx van Syriërs, Irakezen en Afghanen vanaf 2015 deed Fedasil teruggrijpen naar het gebruik van ad-hoc infrastructures van vorige crisisperiodes zoals leegstaande legerkazernes (Pleysier, 2011). Daarnaast rezen ook containerdorpen uit de grond, konden asielzoekers verblijven op campingplaatsen en werden tenten van Defensie opgezet (Pleysier, 2011). Op organisatorisch vlak besteedde Fedasil hoe langer hoe meer taken uit aan OCMW's, Rode Kruis Vlaanderen, Croix-Rouge, SamuSocial, Caritas en Ciré maar daarnaast ook via de methode van openbare aanbesteding waarvoor elke Belgische privé-operator kon appliceren (Vanden Houtte, 2017). De opvangcapaciteit verdubbelde in zes maand tijd van 48 naar 90 centra, goed voor zo'n 33 400 opvangplaatsen en een bezettingsgraad van 97% (Pleysier, 2011).

1.3.1.2. Wetgevend kader

De Wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, de zogenaamde Opvangwet, vormt de referentie inzake de Belgische opvang van verzoekers om internationale bescherming¹ en voorziet hen van materiële hulp (Fedasil, 2019d). Onder materiële hulp wordt onderdak, eten, kledij, medische, sociale en psychologische begeleiding, een dagelijkse uitkering en toegang tot juridische bijstand en tot diensten zoals tolken en opleidingen verstaan (Fedasil, 2019d). Deze Opvangwet zet de Europese richtlijnen 2003/9/EG en 2013/33/EU om in Belgisch recht (Fedasil, 2019e). Deze richtlijnen, opgesteld door het Europees Parlement en de Europese

¹ Door een aanpassing van de wet, spreken we voortaan over een 'verzoek om internationale bescherming' in plaats van een 'asielaanvraag' (Fedasil, 2019).

Raad, houden minimumstandaarden en -normen in voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming met de bedoeling om binnen de Europese Unie eenzelfde aanpak te hanteren (Szczepanikova, 2013). Szczepanikova (2013) wijst hierbij op de open formulering van deze richtlijnen en de significante interpretatieruimte die aan individuele lidstaten gelaten wordt om de standaarden vorm te geven in de praktijk. Zo dient de organisatie en vormgeving van collectieve asielcentra een 'adequate levensstandaard' te verzekeren (Vanden Houtte, 2017). De manier waarop opvangfaciliteiten voor asielzoekers in verschillende Europese lidstaten georganiseerd worden, verschilt hierdoor enorm (Rosenberger & König, 2011; Van der Horst, 2004).

1.3.1.3. Organisatie

Het opvangnetwerk in België biedt momenteel ongeveer 23 000 opvangplaatsen aan in zowel collectieve (2/3 van de capaciteit) als individuele opvangstructuren (1/3 van de capaciteit) (situatie 31/07/2019) (Fedasil, 2019d). De collectieve opvangstructuren worden vertaald in een totaal van 60 open opvangcentra waarvan 22 beheerd door Fedasil, de andere centra door partners (cfr. *supra*) (Fedasil, 2019d). De individuele opvangplaatsen worden georganiseerd door OCMW's en ngo's (cfr. *supra*).

Na een verblijf van minimum twee maanden in een collectief asielcentrum kan een aanvraag ingediend worden voor een transfer naar een individuele opvangplaats in een LOI. "De opvang in de individuele woningen is voorbehouden voor kwetsbare personen (zwangere vrouwen, alleenstaanden met kinderen, personen met een beperking, etc.) en voor verzoekers waarvan de procedure hangende is voor het Commissariaat Generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen (CGVS) die bovendien een grote kans hebben om erkend te worden als vluchteling (beschermingsgraad van meer dan 80%)" (Fedasil, 2019d).

1.3.2. Het collectief asielcentrum

In de literatuur wordt vaak de parallel getrokken tussen een collectief asielcentrum en een *total institution* zoals beschreven door de socioloog Erving Goffman (Geuijen, 1998; van der Horst, 2004). Goffman (1963, p. 11) definieert een *total institution* als volgt: "een verblijf- of werkplaats waar een groot aantal individuen, afgezonderd van de bredere samenleving voor een aanzienlijke periode, samen een besloten en formeel beheerd leven leiden".

Een collectief asielcentrum vertoont volgens de studie van van der Horst (2004) verschillende kenmerken van een dergelijke *total institution*. In de eerste plaats vinden zo goed als alle activiteiten plaats op het terrein van de institutie: slapen, werken, ontspannen, etc. (van der Horst, 2004). In de tweede plaats creëert de institutie een gescheiden omgeving van de

buitenwereld (van der Horst, 2004). Ondanks het open karakter van het collectief asielcentrum, merkt van der Horst (2004) op dat bewegingsvrijheid beperkter is in vergelijking met die van 'normale' burgers. Vaak scheidt een hek of prikkeldraad het asielcentrum van de buitenwereld en wordt de in- en uitgang van het asielcentrum voortdurend bewaakt (van der Horst, 2004). Een derde eigenschap van een *total institution* waar van der Horst (2004) op wijst, is de positie van werk. Eerder dan het verdienen van geld ligt de focus op het invullen van tijd (van der Horst, 2004). In lijn hiermee ligt vervolgens een vierde eigenschap: de voortdurende aanwezigheid van verveling (van der Horst, 2004). Het onderscheid tussen de bewoners en het personeel kenmerkt tenslotte het asielcentrum als een *total institution* (van der Horst, 2004).

Maar liefst 51 procent van de bewoners in het opvangnetwerk in België zijn gezinnen met kinderen (situatie op 01/07/2019) (Fedasil, 2019f). Ondanks deze representatie focust weinig onderzoek op opvoeding en opvoedingspraktijken in een dergelijke institutionele setting. Terwijl White (2011) het perspectief van kinderen in Ierse asielcentra in kaart bracht, poogden Lietaert *et al.* (in press) en Ogbu *et al.* (2014) wederom het ouderlijk perspectief te belichten. In deze onderzoeken werd echter geen onderscheid gemaakt tussen de moeder enerzijds en de vader anderzijds.

PROBLEEMSTELLING

Kinderen opvoeden in een migratiecontext stelt ouders voor verschillende uitdagingen (Lewig *et al.*, 2010). Deze uitdagingen worden beïnvloed door verschillende onderling gerelateerde factoren: kindgerelateerde factoren, ouderlijke factoren en omgevingsfactoren (Williams, 2010a). Uit de literatuurstudie blijkt dat in wetenschappelijk onderzoek naar opvoedingspraktijken binnen een migratiecontext voornamelijk de perspectieven van hetzij kinderen, hetzij vrouwen belicht worden (Kilkey *et al.*, 2013; Lietaert *et al.*, in press). Ondanks de belangrijke rol die vaders in de ontwikkeling van kinderen spelen, in het bijzonder tijdens migratieprocessen (Leyendecker *et al.*, 1999), lijken vaders zowel in onderzoek als in sociale voorzieningen een gemarginaliseerde positie in te nemen (Este *et al.*, 2009). Over de unieke perspectieven van vluchtelingenvaders op opvoeding en vaderschap is weinig geweten.

Merry *et al.* (2017) wijzen daarnaast op het gebrek aan onderzoek naar perspectieven van ouders met een kwetsbare migratiestatus. In België verblijven vluchtelingengezinnen, wachtend op de uitkomst van hun asielaanvraag, in een collectief georganiseerd, open asielcentrum (Fedasil, 2019a). Deze specifieke omgeving waarin ouders hun kinderen gedurende enkele maanden (of soms jaren) opvoeden zet opvoedingspraktijken (bijkomend) onder druk (Lietaert *et al.*, in press). Nagenoeg weinig onderzoek toonde belangstelling voor deze specifieke ouderlijke uitdagingen. In bestaand onderzoek werden bovendien enkel de perspectieven van hetzij kinderen (zie White, 2012), hetzij beide ouders (zie Lietaert *et al.*, in press; Ogbu *et al.*, 2014) belicht. Onderzoek waarbij uitsluitend gefocust wordt op vaderschap en opvoeding in een migratiecontext is ook hier afwezig.

Deze masterproef is een belangrijke eerste stap om de perspectieven en ervaringen van vluchtelingenvaders in open asielcentra in kaart te brengen. Hierbij worden concepten, gevoelens en gedragingen van vaders op de vlucht centraal gesteld. Daarnaast wordt getracht in kaart te brengen hoe – in contrast met de dominante *deficit theory* over vaderschap in een migratiecontext – naast uitdagingen en moeilijkheden ook kansen bestaan voor vaders die in een open asielcentrum hun kind(eren) opvoeden.

De centrale onderzoeksvraag in deze masterproef luidt als volgt:

“Wat zijn de ervaringen en perspectieven van vluchtelingenvaders die hun minderjarige kinderen opvoeden in een collectief en open asielcentrum in Vlaanderen?”

Drie deelvragen hierbij zijn:

- (1) Welke betekenis geven vluchtelingenvaders in open asielcentra aan opvoeding en vaderschap?

(2) Hoe nemen vaders hun vaderrol op in een open asielcentrum?

(3) Wat vinden vaders in open asielcentra ondersteunend met betrekking tot opvoeding in het algemeen en tot vaderschap in het bijzonder?

Deze masterproef stelt zich in eerste instantie tot doel dieper inzicht te krijgen in de interne processen van vaders (percepties, waarden, hopen, verlangens, moeilijkheden,...). In tweede instantie wordt getracht deze interne processen te linken met externe factoren die de opvoedingspraktijken en -overtuigingen beïnvloeden. Deze externe factoren zijn in dit onderzoek specifiek gerelateerd aan een verblijf in een asielcentrum. De resultaten van dit onderzoek kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van specifieke ondersteuning voor vluchtelingenfamilies in het algemeen (Este *et al.*, 2009) en voor vluchtelingenvaders in het bijzonder.

Deze masterproef kreeg vorm in de periode augustus 2018 – augustus 2019.

HOOFDSTUK 2: METHODOLOGIE

1. Onderzoeksccontext

Opvangstructuren voor asielzoekers worden, zoals reeds aangegeven in het literatuuroverzicht, door landen in de Europese Unie op een heel verschillende manier georganiseerd (Rosenberger & König, 2011; van der Horst, 2004). Ook binnen België bestaat er een grote diversiteit tussen de verschillende asielcentra, zowel wat betreft de fysieke omgeving als de interne organisatie (Fedasil, 2019a). Dit onderzoek werd uitgevoerd in drie open asielcentra in Vlaanderen: Sint-Truiden, Kapellen en Wingene. Omwille van de grote onderlinge diversiteit, is het van belang de context van elk asielcentrum afzonderlijk toe te lichten.

Het open asielcentrum in **Sint-Truiden** wordt rechtstreeks beheerd door Fedasil. Sinds 1998 biedt het 450 plaatsen voor asielzoekers aan (Fedasil, 2019b). Het asielcentrum is een voormalige legerkazerne (Fedasil, 2019b) en bevindt zich op 22 minuten wandelafstand van het stadcentrum van Sint-Truiden. Fysiek wordt het asielcentrum onderverdeeld in verschillende aparte gebouwen. Een omheining maakt fysiek het onderscheid tussen het asielcentrum en de buitenwereld. De doorgang wordt 24/24 en 7/7 gecontroleerd door personeel die zich bevinden in de onthaalruimte dat eveneens het eerste gebouw vormt aan de ingang van het asielcentrum (A. Roost, persoonlijke communicatie, 20 februari 2019). Asielzoekers worden opgevangen in zes verschillende gebouwen: één hoofdgebouw (326 asielzoekers), één gebouw dat grenst aan het restaurant (51 asielzoekers), één kleiner alleenstaand gebouw (33 asielzoekers), één gebouw dat grenst aan de onthaalruimte (48 plaatsen: 38 niet-begeleide minderjarige vluchtelingen en 10 volwassen asielzoekers), één vrouwenblok voor 36 vrouwelijke asielzoekers en tot slot één bovenverdieping van een personeelsgebouw (30 plaatsen) (A. Roost, persoonlijke communicatie, 20 februari 2019). In deze laatste ruimte bevinden zich tien familiekamers met mogelijkheid tot zelfkook (inclusief zakgeld voor maaltijden). Families die in de andere gebouwen verblijven, maken doorgaans gebruik van het restaurant (exclusief zakgeld voor maaltijden). Voor hen is de mogelijkheid tot zelfkook beperkt tot vier kookplaten (A. Roost, persoonlijke communicatie, 20 februari 2019). In het hoofdgebouw bevinden zich speelruimtes (o.a. ballenbad,...) voor kinderen, was- en droogruimtes, burelen van sociale assistenten en de materialenshop. Medische dienstverlening wordt aangeboden in een gebouw buiten het asielcentrum, op zo'n 100 meter van de onthaalruimte. In het midden van het centrum bevindt zich een groot asfaltterrein, een sporthal en een zandbak met speeltuin voor de aanwezige kinderen (A. Roost, persoonlijke communicatie, 20 februari 2019).

Het open asielcentrum in **Kapellen**, eveneens beheerd door Fedasil, biedt 350 plaatsen aan voor asielzoekers (Fedasil, 2019c). Net als het asielcentrum in Sint-Truiden, heeft ook dit asielcentrum in het verleden dienst gedaan als legerkazerne (Fedasil, 2019c). Het asielcentrum heeft een capaciteit van 354 plaatsen met 60 extra bufferplaatsen en is gelegen in een buitenwijk van Kapellen, op 20 minuten wandelafstand van het centrum (E. Van Doninck, persoonlijke communicatie, 27 mei 2019). Naast de kamers voor reguliere asielzoekers, worden andere types kamers voorzien voor specifieke doelgroepen: minder mobiele (10 kamers), vrouwen en alleenstaande moeders (10 kamers), families (56 kamers), niet-begeleide minderjarige vluchtelingen (36 kamers) en kamers voor groepen die via *resettlement* naar België komen (50 kamers) (E. Van Doninck, persoonlijke communicatie, 27 mei 2019). Door het grote aantal families, verblijven vaak gezinnen in de kamers die oorspronkelijk bedoeld zijn voor minder mobiele personen (E. Van Doninck, persoonlijke communicatie, 27 mei 2019). Voor families is er, in tegenstelling tot alleenstaande asielzoekers, de mogelijkheid voor zelfkook. Hiervoor ontvangen ze maaltijdcheques. Daarnaast worden Nederlandse lessen tot een bepaald niveau georganiseerd in lokalen binnen het asielcentrum. De kinderen beschikken in het asielcentrum over een speeltuin, zandbak, een voetbalveld en een zogenaamde 'speelzolder' met speelgoed (E. Van Doninck, persoonlijke communicatie, 27 mei 2019).

In **Wingene** wordt het open asielcentrum, in tegenstelling tot Sint-Truiden en Kapellen, beheerd door het Rode-Kruis Vlaanderen. Vanaf 2000 biedt het plaats voor 120 asielzoekers. De gebouwen van het opvangcentrum waren vroeger een onderdeel van 'De Zande', een gemeenschapsinstelling voor bijzondere jeugdzorg (Sociale kaart, 2019). Het asielcentrum bevindt zich op 1 uur wandelafstand van het centrum van Wingene. Het asielcentrum bestaat fysiek uit één hoofdgebouw en vier afzonderlijke, kleinere gebouwen, paviljoenen genoemd, die elk één leefeenheid vormen voor 30 asielzoekers (Sociale kaart, 2019). De paviljoenen bevinden zich op zo'n 50 meter wandelafstand van elkaar. In het hoofdgebouw bevinden zich naast het onthaal, het directiebureau en de medische en juridische dienst ook meerdere gemeenschappelijke ontspanningslokalen, een fitnessruimte en een kledijshop voor de asielzoekers (G. Beutels, persoonlijke communicatie, 4 februari 2019). De fysieke vormgeving van elk paviljoen is identiek aan elkaar en bestaat uit enerzijds de afzonderlijke kamers voor asielzoekers en anderzijds uit gemeenschappelijke eet-, leef- en kookruimtes. Elk paviljoen is voorzien van mix van kamers voor gezinnen en alleenstaanden. Elke asielzoeker of elk gezin krijgt bij aankomst één individuele koelkast en keukenkast toegewezen. Wekelijks krijgen asielzoekers in dit asielcentrum zakgeld (7,90 euro/week en maaltijdcheques van 5euro/dag) die hen, samen met de gepaste kookinfrastructuur, in staat stellen om dagelijks zelf te koken (G. Beutels, persoonlijke communicatie, 4 februari 2019).

Ondanks de verschillen, vertonen de drie asielcentra onderling ook gelijkenissen. In de eerste plaats wordt dienstverlening volgens het 'bed-bad-brood'-principe aangeboden dat bewoners in hun dagelijkse basisbehoeften moet voorzien (Fedasil, 2019a). Terwijl alleenstaande asielzoekers zonder kinderen een kamer dienen te delen met andere asielzoekers, krijgen families in de mate van de mogelijkheden een eigen kamer toegewezen (Fedasil, 2019a). Bij voorkeur is dit een familiekamer die iets ruimer is dan de kamers voor alleenstaanden (Fedasil, 2019a). Indien het om een groot gezin gaat, worden twee familiekamers toegewezen die zich naast of tegenover elkaar bevinden (Schuermans & De Bruecker, 2009). Wat betreft de sanitaire voorzieningen dienen in de drie betrokken asielcentra families, net zoals de alleenstaande asielzoekers, gebruik te maken van de gemeenschappelijke douches en toiletten die zich op de gang bevinden, zo bleek uit de observaties. In de tweede plaats kunnen de bewoners rekenen op sociale, juridische, medische en psychologische begeleiding in de asielcentra, worden er sociale vertaal- en tolkendiensten ter beschikking gesteld (Fedasil, 2019a). In de derde plaats krijgen de kinderen en volwassenen de mogelijkheid tot het volgen van onderwijs of een opleiding en worden in alle betrokken centra zogenaamde gemeenschapsdiensten georganiseerd (Fedasil, 2019a). Aangezien asielzoekers de eerste vier maanden na hun verzoek geen werkvergunning toegekend krijgen, biedt het asielcentrum hen, tegen een kleine vergoeding, verschillende taken aan (Fedasil, 2019a). Zowel in het asielcentrum in Sint-Truiden, Kapellen als in Wingene staan de bewoners volledig zelf in voor het onderhoud van gemeenschappelijke ruimtes zoals gangen, sanitaire voorzieningen, etc. (Fedasil, 2019a). Tot slot worden in elk asielcentrum activiteiten georganiseerd door de zogenaamde buurtwerking waarbij de bewoners en de bredere buurt elkaar ontmoeten (Fedasil, 2019a).

2. Onderzoeksmethoden

Dataverzameling

Om de perspectieven van vluchtelingenvaders op vaderschap en opvoeding in beeld te brengen, werd gekozen voor een interpretatieve onderzoeksbenadering. Daar vaderschap een centrale rol inneemt in het leven van de participanten, is deze onderzoeksbenadering uitermate geschikt voor dit onderwerp. Om de ervaringen en perspectieven van vaders in kaart te brengen werd gebruik gemaakt van **semigestructureerde diepte-interviews**. Deze kwalitatieve onderzoeksmethode is volgens Van Hove & Claes (2011) geschikt om het gezichtspunt van de participanten op een bepaald topic in kaart te brengen, iets wat onmogelijk is met kwantitatief onderzoek (Creswell, 2007; Kvale, 1996).

Voorafgaand aan de kwalitatieve diepte-interviews, stelde de onderzoeker een aantal richtvragen en thema's op die als doel hadden de geïnterviewde aan te zetten zoveel en zo

vrij mogelijk te vertellen over de aangereikte onderwerpen (Van Hove *et al.*, 2011). Deze interviewleidraad is opgenomen als bijlage C.

Deze onderzoekstechniek genereert uitgebreide en rijke data van participanten (Howitt & Cramer, 2014) en is een zeer flexibele techniek voor kleinschalig onderzoek (Drever, 1995). Een ander voordeel van semigestructureerde diepte-interviews is de ruimte die gegeven wordt aan participanten om in eigen bewoordingen te antwoorden en eigen klemtonen en nuances te leggen (Billiet & Waege, 2009). Daarnaast is het kwalitatief diepte-interview volgens Elam & Fenton (2003) het meest geschikt om gevoelige onderwerpen, zoals vaderschap en opvoeding, te onderzoeken.

Aan de afname van de kwalitatieve diepte-interviews ging een kortdurende en kleinschalige **participerende observatie** vooraf in de asielcentra in Wingene en in Sint-Truiden. Het asielcentrum in Kapellen stond hier omwille van praktische redenen niet voor open. Een participerende observatie stelde de onderzoeker enerzijds in staat om vertrouwd te raken met de potentiële participanten en anderzijds om kort kennis te maken met de specifieke context van het asielcentrum. De participerende observatie hield onder andere het scannen van badges in het restaurant, het inruilen van bedlinnen, het assisteren van een (avond)activiteit of louter het aanwezig zijn in het asielcentrum in. De participerende observaties vonden plaats van 4 tot 8 februari 2019 (5 dagen) in Wingene en van 20 tot 24 februari 2019 (5 dagen) in Sint-Truiden. Tijdens beide observaties werden veldnotities gemaakt. Deze werden door de beperkte omvang niet geanalyseerd.

Rekrutering participanten

Participanten werden geselecteerd aan de hand van *criterium sampling* volgens vier criteria: (1) minstens één kind gekregen hebben in het land van herkomst, (2) met minimum één kind onder de achttien jaar, in gezinsverband of alleenstaand, verblijven in een open asielcentrum in België, (3) minimum twee maanden in België verblijven en (4) minimum drie weken verblijven in het asielcentrum.

Het is van belang dat de vader minimum één kind onder zijn verantwoordelijkheid heeft gehad in het land van herkomst opdat de vader ervaringen met opvoeding en opvoedingspraktijken, -ideeën en -verwachtingen in het land van herkomst enigszins kan vergelijken met ervaringen in België. Daarnaast dient minimum één kind van de participant onder de leeftijd van achttien jaar te zijn. De twee laatste criteria hebben betrekking tot de verblijfsduur van de participanten. Opdat de vaders enige ervaring hebben met vaderschap in België en specifiek in een collectieve, institutionele setting als een asielcentrum, wordt een verblijfsperiode van minimum twee maanden in België en een minimum drie weken in een open asielcentrum belangrijk geacht.

Voor de rekrutering van participanten werden het hoofdbureau van Fedasil, verantwoordelijk voor het opvangnetwerk in België, en het Belgische Rode-Kruis, eveneens aanbieder van opvangplaatsen, persoonlijk gecontacteerd. Via deze actoren werd een **informerende brief** (zie bijlage A), in het Nederlands en het Frans, verspreid naar verschillende asielcentra onder hun bevoegdheid. Hierin werd het onderzoek uitgebreid toegelicht en werd de mogelijkheid tot vragen aangeboden. De informerende brief werd door Fedasil naar twintig asielcentra in Vlaanderen en Wallonië gestuurd. Het Belgische Rode-Kruis verstuurde de informerende brief naar de twee dichtstbijzijnde asielcentra voor de onderzoeker: Poelkapelle en Wingene. Via de informerende brief werden de asielcentra gevraagd vrijwillig deel te nemen aan het onderzoek. Drie asielcentra in Vlaanderen (Wingene, Kapellen en Sint-Truiden) gingen op deze aanvraag in.

De manier van rekrutering van participanten verliep, door de verschillen in organisatie en wensen tussen de asielcentra onderling, op een verschillende manier. In het asielcentrum in Kapellen werden de vaders die voldeden aan de vooropgestelde criteria in het Nederlands aangesproken door een medewerker van het asielcentrum. Drie vaders stemden hierbij in om deel te nemen aan het onderzoek. Deze vaders werden vervolgens via e-mail door de onderzoeker gecontacteerd. In het asielcentrum in Wingene werden de vaders door de onderzoeker zelf aangesproken. Hierbij is het van belang te vermelden dat de onderzoeker de taal van de potentiële participanten, zijnde Arabisch en Engels, voldoende beheerste om het opzet en het doel van het onderzoek zelf toe te lichten. De vaders werden met andere woorden ingelicht in een taal die ze machtig waren. In Wingene waren alle aangesproken vaders (n=3) bereid om deel te nemen aan het onderzoek. Tot slot gebeurde de rekrutering van participanten in het asielcentrum in Sint-Truiden door de onderzoeker zelf, net zoals in het asielcentrum in Wingene. De onderzoeker kreeg hierbij een overzichtslijst van de aanwezige vaders die voldeden aan de vooropgestelde criteria. Na goedkeuring van de individuele begeleider van elke vader, kreeg de onderzoeker de toestemming om elke vader persoonlijk te ontmoeten en het opzet en doel van het onderzoek toe te lichten. De onderzoeker sprak de taal van veertien van de 21 potentiële participanten (Frans, Engels en Arabisch) in dit asielcentrum. Voor de andere talen werd een informele tolk geraadpleegd die aanwezig was in het asielcentrum. Uiteindelijk stemden zeventien vaders in dit laatste asielcentrum in om deel te nemen aan het onderzoek.

Één van de drie participanten in het asielcentrum in Kapellen was, ondanks zijn instemming voor deelname aan de medewerker van het asielcentrum, niet meer te bereiken door de onderzoeker. Daarnaast viel ook in Wingene één vader uit wegens het verlaten van het asielcentrum. Tot slot vielen ook vier vaders in Sint-Truiden uit. Zo weigerden de individuele

begeleiders van twee vaders om contact op te nemen met hen. De redenen hiervoor werden niet concreet gemaakt. Twee andere vaders die persoonlijk werden aangesproken door de onderzoeker, weigerden om deel te nemen. In het asielcentrum in Kapellen werden uiteindelijk twee vaders geïnterviewd, evenals in het asielcentrum in Wingene. In het asielcentrum in Sint-Truiden ging de onderzoeker in gesprek met zeventien vaders. In totaal namen dus 21 vaders uit drie verschillende asielcentra deel aan het onderzoek.

Afnemen van de interviews

Ter voorbereiding van de interviews werd een interviewleidraad opgesteld waarbij, in samenspraak met de promotor, richtvragen en thema's werden vastgelegd (zie bijlage C). Dit gebeurde op basis van de bestaande wetenschappelijke literatuur rond opvoeding, vaderschap en migratie. Daarnaast werden ook inzichten van ervaren onderzoekers rond dezelfde thema's meegenomen in het opstellen van de interviewleidraad. Tot slot waren ook mijn eigen ervaringen met families in een migratiecontext, in het bijzonder met families die verblijven in een asielcentrum, een bron van inspiratie om de interviewvragen en -thema's vorm te geven.

De participerende observatie in de asielcentra in Wingene en in Sint-Truiden boden de onderzoeker de kans om vragen te stellen die betrekking hadden op de specifieke context van het asielcentrum. Bij de interviews met de vaders in het asielcentrum in Kapellen was deze mogelijkheid er niet. Daarnaast bracht de participerende observatie ook het voordeel met zich mee dat de vaders reeds enigszins vertrouwd waren met de onderzoeker.

Om de adequaatheid van de opgestelde interviewleidraad af te toetsen, werd het begin van dataverzameling gestart met twee interviews met vaders die in het Stedelijk Opvanginitiatief (SOI) in Gent verbleven. Deze interviews werden gehouden om ervaring op te doen met de interviewvragen en om mogelijke problemen te identificeren (Howitt *et al.*, 2014). Op basis van deze ervaring werd de vragenlijst licht aangepast en werden thema's die de vaders zelf aanreikten, opgenomen in de interviewleidraad. Door het verschil in context tussen een SOI (eigen kookmogelijkheid, meerdere kamers per gezin, eigen privacy,...) en een open asielcentrum en door de aanpassingen aan de interviewleidraad, werden de interviews met deze vaders niet meegenomen in de data-analyse.

De afnames van de interviews met de vaders in de drie asielcentra vonden plaats in de periode tussen februari 2019 en april 2019. Tijdens het interview is het belangrijk dat zowel de vader als de onderzoeker zich veilig en vertrouwd voelen (McCosker, Barnard, & Gerber, 2001) en zich bevinden in een ruimte die hun privacy waarborgt (Speziale & Carpenter, 1999). Om die reden werd het interview afgenomen in een ruimte die de vader verkoos. Twaalf vaders

verkozen het interview af te nemen in een leegstaande vergaderzaal van het asielcentrum. Negen vaders gaven de voorkeur aan de eigen kamer.

Om de kwaliteit van de data te maximaliseren en opdat taal geen barrière zou vormen voor zelfexpressie was het uitermate belangrijk dat de interviews gevoerd werden in de moedertaal van de vaders (Roer-Strier *et al.*, 2005). Er werd getracht dezelfde tolk te gebruiken voor elke taalgroep (één tolk voor Dari, Pashtoe, Farsi; één tolk Frans; één tolk Russisch). Omwille van praktische redenen en het grote aantal participanten die Arabisch spraken, werden voor de taal Arabisch twee verschillende tolken gebruikt.

Een ander aspect dat mogelijk een impact zou hebben op zelfexpressie was het geslacht van de onderzoeker en de tolk (Denzin & Lincoln, 2003; Okeke-Ihejirika *et al.*, 2018). Aangezien de onderzoeker vrouwelijk is, werd de voorkeur gegeven aan een tolk van het mannelijk geslacht. Alle tolken, met uitzondering op de tolk Russisch, waren mannen. Daarnaast hadden ook alle tolken een migratieachtergrond en waren twee tolken zelf vader. Twee tolken waren beëdigd tolk, de andere tolken waren sociale tolken. De interviewleidraad werd met elke tolk op voorhand overlopen om interpretaties en betekenissen van begrippen te duiden (Freeman, 1983). De tolken vertaalden simultaan zowel de vragen van de onderzoeker naar de vader als de antwoorden van de vader naar de onderzoeker. Op die manier was de onderzoeker in de mogelijkheid dieper in te gaan op antwoorden van de vader en bijkomende vragen te stellen. Alle tolken waren gebonden aan het beroepsgeheim.

Mits schriftelijke en mondelinge toestemming van de participanten werden de interviews opgenomen met een audio-recorder. Audio-opnames laten het gesprek vlotter verlopen en zijn belangrijk voor de betrouwbaarheid (intersubjectiviteit) van de registratie (Billiet *et al.*, 2009). Alle vaders stemden hiermee in. Er werd meegedeeld dat de vader op elk moment kon vragen de opname te beëindigen of tijdelijk stop te zetten.

De participanten in dit onderzoek spraken de volgende talen: Arabisch, Farsi, Frans, Russisch, Pashtoe en Dari. De vaders waren afkomstig uit tien verschillende landen. De grootste groep participanten zijn afkomstig van Syrië, Palestina, Irak, Afghanistan en Iran. Een minderheid van de vaders was afkomstig van vier andere landen. Deze landen worden omwille van ethische overwegingen in verband met anonimiteit en vertrouwelijkheid onder "overige" geplaatst. Vijf vaders van de participantengroep waren alleenstaand. Een bijgevoegde tabel (zie bijlage D) geeft een geaggregeerd overzicht weer van de demografische gegevens van de participantengroep. De interviews duurden gemiddeld 1 uur 5 minuten. Het kortste interview nam 35 minuten in beslag, het langste gesprek was 1 uur 44 minuten.

Na afloop van het interview werd de vader bedankt met een attentie. De gegevens van de onderzoeker, telefoonnummer en e-mailadres, werden achtergelaten bij de participant voor verdere vragen of bezorgheden te uiten. Hiervan maakten tot nu toe twee vaders gebruik.

Data-analyse

Voor de analyse van de verkregen data werd geopteerd voor een thematische inhoudsanalyse. In eerste instantie werden de interviews door de onderzoeker zo letterlijk mogelijk getranscribeerd. Deze letterlijke transcripties werden vervolgens door de onderzoeker verschillende keren gelezen. In tweede instantie werden de transcripties gecodeerd aan de hand van Nvivo 12, een software om kwalitatieve data te analyseren. Hiervoor werden centrale thema's en subthema's die uit de interviewleidraad naar voor kwamen, vooropgesteld. Thema's en subthema's die uit de interviews naar voor kwamen, werden hierop aangevuld. Dit proces resulteerde in een eerste, uitgebreide boomstructuur (zie bijlage E) waarbinnen gerelateerde thema's geclusterd en overkoepelende concepten gezocht werden (zie bijlage F). Tijdens dit iteratief proces werd steeds teruggekeerd naar de transcripties om na te gaan of de thema's de data volkomen konden vatten (Bramley & Eatough, 2005).

3. Ethische overwegingen

Een *informed consent*, opgesteld in eenvoudig Nederlands (zie bijlage B), werd bij aanvang van het interview met de participant, de tolk en de onderzoeker uitgebreid overlopen en simultaan vertaald. De *informed consent* informeerde de participant over de doelstellingen en de methode van het onderzoek en over de verwerking van de verkregen data. Via ondertekening van dit document gaf elke participant zijn toestemming om enerzijds vrijwillig deel te nemen aan het onderzoek en om anderzijds het interview op te nemen met een audiorecorder. Om het recht op anonimiteit en vertrouwelijkheid van de participanten te verzekeren, nam de onderzoeker maatregelen die het onmogelijk maken de antwoorden van de participanten te identificeren. Zo wordt in de beschrijving van de bevindingen en bij het gebruik van quotes enkel het aantal kinderen van de participant vermeld. Linken met een bepaald asielcentrum worden hierdoor niet gelegd.

4. Kwaliteit van het onderzoek

Om **betrouwbaarheid** van het onderzoek - de mate waarin het onderzoek herhaald kan worden door andere onderzoekers - na te streven, worden de gebruikte onderzoeksmethoden en -procedures door de onderzoeker zo nauwkeurig mogelijk beschreven en verantwoord (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2013). Daarnaast is het gebruik van dataregistratie- en data-analyse apparatuur een belangrijk hulpmiddel om de betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen (Baarda *et al.*, 2013). In dit onderzoek werden de interviews opgenomen met een

audiorecorder om ze daarna te analyseren met behulp van Nvivo 12, een software voor kwalitatieve data-analyse. Daarnaast trachtte de onderzoeker de eigen positie en opvattingen over het onderzoeksthema zoveel mogelijk te expliciteren. Tot slot waren *member check* en *peer debriefing* twee manieren die eveneens gebruikt werden om tegemoet te komen aan de betrouwbaarheid. Met enkele vaders werden gedachten mondeling, op informele wijze en buiten de interviews uitgewisseld over de interpretaties en bevindingen van het onderzoek. Via deze *member check* werd nagegaan of interpretaties en conclusies van de onderzoeker herkenbaar waren voor de participanten. Regelmatig overleg en inhoudelijke reflectie met de promotor over de inhoud en de resultaten kan gezien worden als een vorm van *peer debriefing* waarbij eigen inzichten afgetoetst worden om *bias* te bestrijden en advies te krijgen (Baarda *et al.*, 2013).

De onderzoeker nam ook maatregelen om de **interne validiteit** van het onderzoek, zijnde de mate waarin de verzamelde gegevens een juiste weergave zijn van de bestaande realiteit, te garanderen. In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van datatriangulatie waarbij kwalitatieve diepte-interviews aangevuld werden met een kleinschalige participerende observatie. Dergelijke datatriangulatie verhoogt, naast de betrouwbaarheid van het onderzoek, ook de interne validiteit (Baarda *et al.*, 2013).

Met de **externe validiteit** of de mate waarin de gevonden bevindingen overdraagbaar zijn naar vergelijkbare of overeenkomstige situaties (Baarda *et al.*, 2013), werd in dit onderzoek weinig rekening gehouden. Echter, ondanks het feit dat inhoudelijke generalisatie niet het doel was van dit onderzoek en perspectieven van vaders gekoppeld zijn aan een bepaalde lokale en culturele context (Smaling, 2009; Thomas & Magilvy, 2011), werd overdraagbaarheid enigszins gerealiseerd door de specifieke context van elk asielcentrum uitgebreid te beschrijven (fysieke ligging, organisatie, etc.). Op die manier werd getracht de grenzen van het onderzoek aan te geven (Thomas *et al.*, 2011). Ritchie & Lewis (2003) geven daarnaast wel aan dat gevonden theoretische principes die voortvloeien uit de bevindingen van de studie, geëxtrapoleerd kunnen worden naar vergelijkbare situaties en in die zin algemeen toepasbaar zijn. De bevindingen in dit onderzoek zijn in die zin echter wel theoretisch generaliseerbaar en kunnen praktijkwerkers en beleidsmakers nieuwe inzichten geven om de praktijk te benaderen en vorm te geven (Silverman, 2011).

5. Positie van de onderzoeker

De positionering van de onderzoeker, als jonge, blanke vrouw uit de middenklasse, beïnvloedt niet alleen de interviewer-participant relatie maar kleurt ook de antwoorden van de participanten (Hugman, Bartolomei, & Pittaway, 2011). Volgens Edwards (1998) is het echter onmogelijk om de invloed van het profiel van de interviewer (en van de tolk) volledig uit te

wissen. Lietaert (2016) pleit in het licht hiervan voor een kritische evaluatie van deze specifieke aspecten van de onderzoeker, in plaats van deze aspecten 'onzichtbaar' trachten te maken. Om die reden wordt in deze masterproef gepoogd om de posities en de mogelijke impact van zowel de onderzoeker als de verschillende tolken tijdens de dataverzameling, data-analyse en rapportering zo transparant mogelijk weer te geven.

In dit onderzoek bevonden de participanten zich in een complexe situatie: op veel vlakken zijn ze afhankelijk van anderen en weinig tot niet in staat om enige politieke of sociaal-economische macht uit te oefenen (Mackenzie, McDowel, & Pittaway, 2007). Daarnaast waren alle participanten uitsluitend mannen tussen 31– 54 jaar oud met een verschillende culturele achtergrond dan die van de interviewer. Deze verschillen met betrekking tot hun onzekere positie als vluchteling, geslacht, leeftijd en cultuur droegen mogelijk bij tot een machtsonevenwicht tussen de onderzoeker en de participant. Tijdens alle fasen van het onderzoeksproces werd echter getracht hier zoveel mogelijk aan tegemoet te komen.

Tijdens de interviews werd telkens geopteerd voor een mannelijke tolk. Twee tolken waren, zoals reeds vermeld, zelf vaders. In zes gevallen had de tolk een jongere leeftijd dan de vader. Dit leeftijdsverschil leek echter weinig impact te hebben op de relatie tussen de tolk, de vader en de interviewer. Alle tolken hadden daarnaast, echter toevallig, een migratie-achtergrond. Bijgevolg deelden de participant en de tolk, in bepaalde gevallen, eenzelfde land van herkomst. Als onderzoeker dient men zoveel mogelijk rekening te houden met mogelijke cultureel-religieuze verschillen aangezien de manier waarop de onderzoeker zichzelf voorstelt aan de geïnterviewde een diepe indruk nalaat op de participant en een grote invloed heeft op het succes van de studie (Fontana & Frey, 2003). Zonder enige kennis van de persoonlijke sensibilliteit en achtergrond van elke participant was het echter niet evident voor de onderzoeker om zich hieraan aan te passen. Hierdoor werd bewust geen bijzondere methodologie toegepast, tenzij het hanteren van een beleefd discours in een informeel professioneel kader. In geen geval gaven vaders aan dat dit ongepast was.

Om onrealistische verwachtingen van het onderzoek en de onderzoeker bij de vaders te vermijden (Leaning, 2001) en om wantrouwen tegenover de onderzoeker te voorkomen (Black & Gent, 2006), werd bij aanvang van het interview de onafhankelijkheid van de onderzoeker ten opzichte van Fedasil of andere migratieautoriteiten meermaals benadrukt. Er werd beklemtoond dat deelname aan het onderzoek op geen enkele manier hun migratiestatus zou beïnvloeden. Daarenboven werd de relatie tussen het onderzoek en de Universiteit Gent meermaals geaccentueerd.

Doorheen het afnemen van de data werden zowel de onderzoeker als de tolk geconfronteerd met verschillende hulpvragen. Vragen voor de tolk hadden voornamelijk betrekking tot advies

met betrekking tot het verloop van hun asielprocedure. Vanuit eigen ervaringen trachtte de tolk hier op zijn beurt een antwoord op te formuleren. Ten aanzien van de onderzoeker hadden vragen hoofdzakelijk betrekking tot informationele en praktische hulp. Meermaals werd de onderzoeker gevraagd om instanties voor psychologische hulpverlening (aan jongeren) in de eigen taal. Bij elke vraag werd gepoogd, zonder het onderzoek in gedrang te brengen, de vader van de correcte informatie te voorzien of hem te verwijzen naar een geschikt ondersteuningsinitiatief zonder de indruk te wekken dat dit een 'beloning' was voor participatie aan het onderzoek. Mind-Spring (Junior)², een psycho-educatief groepsaanbod vanuit het CAW, werd in het licht hiervan meermaals aangereikt. Op hulpvragen die de mogelijkheden van de onderzoeker en de tolk overstegen of waarop een adequaat antwoord niet voor alle participanten gerealiseerd zou kunnen worden, werd niet ingegaan (Vervliet *et al.*, 2015).

² Zie voor meer informatie: <https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/preventie/mind-spring/>

HOOFDSTUK 3: RESULTATEN & BEVINDINGEN

Een analyse van de 21 afgenomen kwalitatieve diepte-interviews tracht de perspectieven en ervaringen van vluchtelingenvaders in asielcentra op opvoeding en vaderschap nauwkeurig in kaart te brengen. In wat volgt wordt de data beschrijvend weergegeven aan de hand van thema's die onderling nauw samenhangen en met elkaar verweven zijn. Om de bevindingen zo accuraat mogelijk weer te geven, wordt de data geïllustreerd met quotes van de respondenten (Lincoln & Guba, 1985) die genoteerd werden gedurende het onderzoek. Er wordt weliswaar voor gezorgd dat de anonimiteit van de respondenten hierbij gewaarborgd blijft.

1. De betekenis van vaderschap

Vaders omschrijven tijdens de interviews de invulling van hun rol en opdracht als vader op uiteenlopende manieren. Deze beschrijvingen zijn terug te brengen tot vier centrale rollen als vader. De vaderlijke rollen worden niet willekeurig opgesomd: de eerstgenoemde rol werd door de meeste vaders aangehaald, de laatstgenoemde door het minste aantal vaders.

Bijna alle vaders kennen zichzelf de taak toe om te **voorzien** in de **noden en behoeften** van hun kinderen en hun partner. Noden en behoeften worden geconcretiseerd als onder meer kledij, lekker eten en "alles wat de kinderen willen". Een paar vaders beschrijven zichzelf hierdoor als de burgemeester of de directeur van het gezin. Om deze taak te vervullen, wordt bij de meesten een job en een waardig inkomen als noodzakelijk ervaren.

"Een ideale vader is volgens mij een vader die gaat werken om alles wat zijn kind nodig heeft, te bezorgen" – vader van 1 kind

Een andere rol waar vaders op wijzen, is de rol als **beschermer** van het gezin en in het bijzonder van de kinderen. Een vader moet zijn kinderen in veiligheid brengen, "hen niet aan hun lot overlaten en hen weghouden van de verkeerde dingen", getuigen enige vaders. Anderen zijn ervan overtuigd dat "kinderen zich bij vaders meer veilig voelen". Met het oog op deze beschermende rol vergelijken enkelen zich met een 'poortwachter', staande tussen het gezin en de buitenwereld. Anderen beschrijven zichzelf eerder als "bandenschepper met de buitenwereld en met andere gezinnen". Enkele vaders expliciteren om in het bijzonder hun dochters te beschermen en veilig te stellen.

"Een vader moet zijn dochters kunnen beschermen" – vader van 4 kinderen

Enkele vaders achten zichzelf verantwoordelijk om hun kinderen “op de juiste weg te sturen” en hen “de juiste gedachten en gedragingen” mee te geven. Deze vaders zijn van mening dat het de opdracht is van een vader om advies aan te reiken en om waarden en normen door te geven. Ze omschrijven zichzelf als **raadgever** van hun kinderen. Één vader vergelijkt zichzelf met “een piloot of architect die de lijnen tekent”. Het adviseren heeft aan de ene kant betrekking tot het alledaagse leven en tot concrete situaties. Aan de andere kant betreft het een breder levensadvies dat ze hun kinderen willen meegeven.

“Ik probeer hen uit te leggen wat het leven is” – vader van 4 kinderen

De meeste vaders omschrijven een ideale vader tot slot als een vader die **aandacht** geeft aan de kinderen. Deze aandacht vullen vaders in op verschillende manieren: met hen spelen, interesse tonen, hen vragen stellen en naar hen luisteren, liefde tonen, betrokken zijn op school en tijd geven aan de kinderen.

2. De betekenis van vaderschap in een open asielcentrum

Een verblijf in een asielcentrum stelt **grenzen** aan de uitvoering van deze initiële rollen en opdrachten die de participanten zichzelf als vader toeschrijven. Daartegenover opent vaderschap in dergelijke institutionele context ook **deuren** om deze vaderlijke rollen net te versterken of te bevragen.

2.1. Noden en behoeften vervullen

Tegemoet komen aan de noden en behoeften van hun kinderen beschrijven de meeste participanten als één van hun hoofdopdrachten als vader. Echter, veel van de uitdagingen waarmee vaders in asielcentra geconfronteerd worden, stellen vaders in de beperkte mogelijkheid, zo niet in de onmogelijkheid om deze rol te vervullen. Twee vaders stellen expliciet:

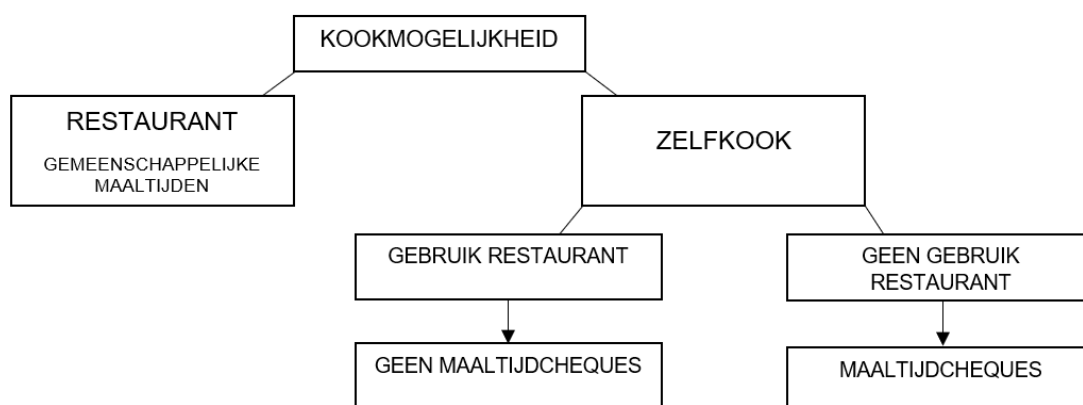
“Een goeie vader is iemand die alles doet wat de kinderen willen. In het centrum kunnen wij dat voorlopig niet doen” – vader van 4 kinderen

“Er zijn veel dingen die ik niet voor hem kan doen hier, het is beperkt” – vader van 1 kind

In de volgende twee thema's die, met betrekking tot het vervullen van noden en behoeften, regelmatig werden aangehaald, komt hetzij de belemmering hetzij de versterking van deze vaderrol uitdrukkelijk naar voor.

2.1.1. In eten voorzien

De uitdaging in de opvoeding die het meeste wordt aangehaald is de kookmogelijkheid. De onderlinge diversiteit tussen opvangcentra zet zich door in de manier waarop deze huishoudelijke taak wordt georganiseerd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds gemeenschappelijke maaltijden in een restaurantruimte en anderzijds zelfkook met behulp van maaltijdcheques. De organisatie in elk opvangcentrum dwingt je in hetzij de ene, hetzij de andere kookmogelijkheid. In een aantal van de centra waar gemeenschappelijke maaltijden worden aangeboden, hebben de bewoners ook vrijblijvend de mogelijkheid om zelf hun maaltijd te bereiden, mits ze hiervoor zelf de ingrediënten aanschaffen (Schuermans *et al.*, 2009). In twee opvangcentra binnen dit onderzoek wordt uitsluitend zelfkook met maaltijdcheques georganiseerd terwijl het andere opvangcentrum een combinatie van beide manieren aanbiedt. Onderstaande figuur tracht de diversiteit in organisatie wat betreft kookmogelijkheid schematisch in kaart te brengen.

In het opvangcentrum waar gemeenschappelijke maaltijden drie maal per dag in een aparte restaurantruimte worden aangeboden, ervaren veel vaders dit als “het grootste probleem in de opvoeding”. Deze uitdaging komt bij de vaders die zelf kunnen koken en hiervoor financieel ondersteund worden, met uitzondering van één vader, opmerkelijk helemaal niet ter sprake. Vaders geven moeilijkheden aan over het voedselaanbod van het restaurant enerzijds en over de organisatie van het restaurant anderzijds.

Niet zelf kunnen beslissen over het eten dat je geeft aan je kinderen is voor de meeste vaders de grootste uitdaging en beperkt hen enorm in hun autonomie. Veel vaders geven aan dat hun kinderen en zichzelf de aangeboden maaltijden niet lusten en het eten weinig variatie kent. Bij enkele vaders wekt dit de bezorgdheid op dat hun kinderen ter vervanging van de aangeboden maaltijden enkel éénzijdige voeding of zoetigheden gaan eten waardoor de opbouw van een gezond voedings- en eetpatroon verstoord raakt. Een andere participant bekommert zich om

het feit dat de aangeboden maaltijden niet aangepast zijn aan de specifieke dieetnormen van zijn kind.

“Als ik in het restaurant ben met haar, 80 procent van de keren dat ze eten serveren is het voor mij goed maar niet noodzakelijk voor haar” – vader 2 kinderen

Daarnaast voelen andere vaders zich genoodzaakt omwille van religieuze redenen eten van buiten het opvangcentrum te kopen en zelf te koken aangezien “er weinig of geen rekening gehouden wordt met eetvoorschriften van religieuze groepen buiten de Islam”. Vaders uiten allemaal het verlangen om zelf te koken “volgens de eigen cultuur en traditie” en hiervoor hetzij geld te ontvangen voor boodschappen, zoals in het zelfkookstelsel gebeurt, hetzij het voedsel rauw te krijgen om het vervolgens zelf te bereiden. Daarnaast zorgde het systeem van gemeenschappelijke maaltijden bij enkele vaders voor negatieve gevoelens van afhankelijkheid en schaamte (cfr. *infra* “zelfbeeld van vaders”).

“Ik schaam mij enorm dat we elke keer naar daar moeten gaan. Ik schaam er mij voor omdat ik zelf graag wil werken, verdienen en voor mijn gezin wil zorgen” – vader 1 kind

“We moeten wachten tot ze ons eten geven en wat ze je geven moet je eten. Terwijl als je vader bent, moet je zelf brood op de plank brengen” – vader 2 kinderen

Wat betreft de organisatie van de eetmomenten wijzen zowel vaders die gebruik maken van de gemeenschappelijke maaltijden als vaders die zelf koken, op de vaak moeilijke combinatie tussen koken, eten en de noden van de kinderen. Een vader die zelf kookt getuigt van de beperkte openingstijden en de slechte locatie van de keuken in het opvangcentrum.

“Wanneer mijn vrouw alleen is met de kinderen weet zij niet of ze voor de kinderen moet zorgen of moet koken. [...] om 19 uur 30 sluiten zij namelijk de keuken en kunnen we niet meer koken. En alles ligt beneden, de koelkast en het kookgerief [...]. Daarom moet er altijd eten klaar zijn in de kamer voor de kinderen” – vader van 2 kinderen

Een vader die dagelijks naar het restaurant gaat, uit dezelfde zorg wat betreft de gelimiteerde openingstijden waarop maaltijden worden geserveerd. In de centra die gemeenschappelijke maaltijden aanbieden, is er naast een ruime restaurantruimte om gezamenlijk te eten ook de mogelijkheid om de maaltijd mee te nemen naar de kamer. Ongeveer de helft van de vaders verkiest het om te eten in de eigen kamer terwijl de andere helft de voorkeur geeft aan de gemeenschappelijke restaurantruimte. Vaders van kinderen met een beperking voelen zich

genoodzaakt om elke maaltijd op de kamer te eten. Deze vaders uiten in het licht hiervan hun angst om andere mensen in het restaurant te storen of af te leiden met hun kinderen.

Zoals reeds kort vermeld bieden bepaalde centra, naast de gemeenschappelijke maaltijden, ook vrijblijvende zelfkook aan mits ze zelf de ingrediënten hiervoor aankopen (Schuermans *et al.*, 2009). Dit was het geval in één van de opvangcentra betrokken in dit onderzoek. Aangezien de meeste vaders het verlangen uiten zelf te kunnen koken voor hun familie, wordt deze mogelijkheid door nagenoeg alle vaders beschouwd als positief. Echter veel vaders wijzen op de zeer beperkte en slechte kookinfrastructuur. Zo zouden er in één opvangcentrum slechts vier kookplaten en een weinig kookgerei ter beschikking gesteld worden voor het gehele centrum. Een andere vader geeft aan dat er dagelijks, als gevolg van de beperkte infrastructuur, lange wachtrijen staan om een kookplaat te bemachtigen. Aangezien ze in dergelijke combinatie van zelfkook en gemeenschappelijke maaltijden geen beroep kunnen doen op financiële steun in de vorm van maaltijdcheques, is geld een bijkomende drempel om zelf te koken. Ondanks het verlangen van de meeste vaders om zelf te kiezen wat, wanneer, hoe en hoeveel ze koken voor hun kinderen en ondanks de aanwezigheid van beide kookgelegenheden (gemeenschappelijke maaltijden én zelfkook) worden ze door de specifieke organisatie van het centrum, de beperkte kookinfrastructuur en gelimiteerde financiële mogelijkheden verhinderd om deze taak op zich te kunnen nemen.

Enkele vaders kennen tijdens de interviews een ondersteunende rol toe aan de gemeenschappelijke maaltijden. Zo stellen sommigen dat het aangeboden eten “gezond en kwalitatief” is voor kinderen en dat de beperkte openingsuren er net voor zorgen dat er op een gezond uur gegeten wordt. Enige vaders vonden het verder positief geen geld te moeten uitgeven aan eten en extra vrije tijd te hebben door niet te moeten koken.

2.1.2. Mogelijkheden voor kinderen

Veel vaders geven in de interviews aan dat ze hun kinderen alle kansen en mogelijkheden willen geven om zo goed mogelijk te ontwikkelen en op te groeien. Het verblijf in een opvangcentrum is voor de meeste vaders een barrière om dit verlangen te vervullen. De zorgen van deze groep vaders hebben betrekking tot materiële noden van hun kinderen, ontspannings- en vrijetijds mogelijkheden, toegang tot internet en transportmiddelen. Een geringe groep participanten wijzen in het licht van mogelijkheden voor hun kinderen op het onderwijsaanbod dat kansen aanreikt en hen een perspectief op de toekomst biedt.

Met **materiële noden** van kinderen verwijzen vaders concreet naar een computer, kledij, speelgoed en cadeaus voor hun kinderen. De meeste participanten geven aan in het opvangcentrum, door een beperktheid in financiële mogelijkheden, hun kinderen op een andere manier te belonen en te troosten dan in het land van herkomst.

“Vroeger kon ik hem beloven naar een plaats te gaan waar hij graag naartoe gaat [...] hier heb ik minder ruimte, het is echt beperkt. Ik kan hem niet meer zomaar alles beloven” – vader van 1 kind

Één vader benoemt deze uitdaging als “het moeilijkste dat hij heeft meegemaakt”. Ondanks deze uitdagingen gaan vaders echter veerkrachtig om met hun verminderde capaciteit en geven ze aan “hun gezin steeds op de eerste plaats te zetten”. Vaders maken opofferingen tegenover zichzelf voor hun kinderen en beloven hen kleine(re) dingen binnen hun capaciteit om op die manier “de kinderen hoop te geven”.

“in plaats van tien euro per dag aan sigaretten te geven, spendeer ik nu tien euro aan de kinderen” – vader van 3 kinderen

“We hebben geduld en hoop dat morgen beter zal zijn” – vader van 2 kinderen

Wat betreft **ontspanningsmogelijkheden en vrijetijdsbesteding** voor kinderen zijn verschillen tussen asielcentra onderling op te merken. In de drie betrokken opvangcentra is een ruime speeltuin en een sportveld of -terrein aanwezig. Twee betrokken asielcentra zijn voorzien van een ingerichte speelkamer met televisie en speelgoed. Een sporthal is ter beschikking in één betrokken asielcentrum. Van deze mogelijkheden maken alle vaders gebruik. Een aantal vaders beweren echter hun kinderen, omwille van bezorgdheden omtrent de veiligheid binnen het centrum, steeds te moeten vergezellen wanneer ze van deze voorzieningen gebruik willen maken. Opmerkelijk zijn dit vaders van jonge kinderen en van meisjes. In onderdeel 2.2.2 (“perceptie van onveiligheid”) wordt op dit gevoel van onveiligheid dieper ingegaan.

In alle betrokken opvangcentra binnen dit onderzoek, worden op wekelijkse basis activiteiten voor kinderen georganiseerd door vrijwilligers, personeelsleden en/of bewoners. Deze kinderactiviteiten ervaren de meeste vaders als ondersteunend in de opvoeding. Het geeft hen de mogelijkheid om even op adem te komen of boodschappen te doen. Een paar participanten uiten terughoudendheid om hun kinderen te laten deelnemen aan de activiteiten daar “de kinderen alleen maar Arabisch spreken”. Bij de ene vader versterkt dit negatieve gevoelens gerelateerd aan hun migratiegeschiedenis terwijl een andere vader zich bekommert om het feit dat zijn kind zich tijdens de activiteit in een vreemde taal niet vlot zou kunnen uitdrukken.

Wat ontspanningsmogelijkheden buiten het centrum betreft, nemen een aantal vaders hun kinderen mee naar een park, het zwembad of het stadscentrum. Sommige vaders geven aan dat hun kinderen in clubverband een sport uitoefenen. Deze vaders voelen zich echter beperkt in hun vrijheid om zelf een sportclub te kiezen en hebben het gevoel dat de keuze hierover in

hun plaats wordt gemaakt. Onderdeel 3.1. (“inperking van keuze-en handelingsvrijheid”) gaat hier dieper op in.

Een onvoorwaardelijke **toegang tot internet** zien veel participanten als onmisbaar in de opvoeding. De rol die vaders aan internet toekennen, is uiteenlopend. Voor enkelen is het een manier om kinderen te entertainen en rustig te houden, anderen zien internet als een hulpmiddel in het onderwijs van hun kinderen. Nog anderen benadrukken de rol van internet in de versterking van familierelaties op afstand. Enige alleenstaande vaders geven aan dat internet voor hen een middel is om de relatie tussen de kinderen en de moeder levendig te houden en haar te betrekken bij de opvoeding. In twee van de betrokken asielcentra is internet toegankelijk in een zogenaamde ‘cyberruimte’. In één van deze twee asielcentra is deze ‘cyberruimte’ echter niet toegankelijk voor kinderen onder de twaalf jaar. Sommige participanten, in het bijzonder alleenstaande vaders, ervaren deze regel als een enorme beperking (cfr. *infra* “inperking van keuze- en handelingsvrijheid”). Een andere opmerking die de participanten maken, is de slechte kwaliteit van de internetverbinding gezien het grote aantal bewoners. Enkele vaders voelen zich door deze beperkingen genoodzaakt zelf internet aan te schaffen voor eigen gebruik. In het asielcentrum waar internet voor bewoners op (zo goed als) alle plaatsen in het asielcentrum ter beschikking is, is internettoegang geen issue in de opvoeding.

Voorzien in **transportmiddelen**, hoofdzakelijk van en naar school, is voor veel participanten met schoolgaande kinderen een heikel punt. Zowel de locatie van het opvangcentrum, de aanwezigheid van openbaar vervoer als de vervoerdiensten van het opvangcentrum en/of de omliggende scholen spelen hierbij een cruciale rol. In twee betrokken opvangcentra staan de ouders volledig zelf in voor het vervoer van hun kinderen. De meerderheid van deze vaders geeft aan de kinderen dagelijks te voet te brengen terwijl een minderheid de fiets gebruikt. Echter, daar deze twee opvangcentra gelegen zijn buiten het bredere stadscentrum, ervaren veel vaders het schooltransport van hun kinderen als een uitputtende opdracht voor zichzelf en voor de kinderen. Dit is in het bijzonder het geval wat betreft één opvangcentrum binnen dit onderzoek waar daarenboven geen openbaar vervoer ter beschikking is.

“Het moeilijkste voor mij is om hem naar school te brengen, ’s morgens is dat 30 minuten [...] om twaalf uur als ik hem terug ga halen, nog eens 30 minuten [...] ik ben echt vermoeid door de weg, ik kan zelf niet goed stappen door een rugprobleem [...]” – vader van 1 kind

In het derde betrokken opvangcentrum komt een schoolbus de kinderen ’s morgens ophalen en ’s avonds terugbrengen. Dit ervaren alle vaders in dit centrum als ondersteunend.

Enkele vaders belichten de kansen die **onderwijs** biedt voor hun kinderen. Dit zijn hoofdzakelijk vaders van kinderen met speciale zorgnoden of vaders van kinderen die in het land van herkomst geen onderwijs genoten.

“Hier zijn er opties voor als mijn zoon volledig blind zou worden. Hopelijk niet, maar in het geval dat hij blind wordt, zijn er ook scholen voor hem hier” – vader van 3 kinderen

“Er zijn veel positieve dingen hier voor zijn ontwikkeling [...] hier begrijpt hij meer” – vader van 2 kinderen

Een paar vaders voegen hieraan toe dat de omgeving binnen het asielcentrum hun kinderen kansen biedt om te (leren) interageren met anderen. In het kader hiervan wordt de omgang en kennismaking met veel verschillende culturen, gewoonten en religies door enkele participanten belicht als een verrijking voor de kinderen.

“De mix van culturen opent hun blik en leert hen te leven in diversiteit.”
– vader van 2 kinderen

2.1.3. Ondersteuning

Met betrekking tot deze vaderrol, uiten de participanten enkele zeer concrete ondersteuningsnoden. Wat betreft het voorzien in eten, spreken vaders het verlangen uit geld te krijgen om zelf te koken voor hun gezin. Verder geven, met betrekking tot het schooltransport, participanten te kennen dat busvervoer, geregeld door het opvangcentrum, een enorme bron van ondersteuning zou zijn. Deze nood wordt specifiek door enkele vaders met (fysieke) gezondheidsproblemen benadrukt. Vervolgens geven enkele participanten, in het bijzonder zij met oudere kinderen (vanaf 15 jaar), aan stimulerende activiteiten voor jongeren te missen in het opvangcentrum daar zij van mening zijn dat “jongere kinderen meer aandacht krijgen dan oudere kinderen” in het opvangcentrum.

“[...] Een andere hobby dan voetbal. Maar op dat vlak is er niets hier [...] Als ik weet wat de interesses zijn van mijn zoon, als hij die zelf ontdekt, kan ik ze laten doorgroeien.” – vader van 6 kinderen

Tot slot verlangen veel participanten naar een job met een waardig inkomen om tegemoet te komen aan financiële barrières. Daarnaast zou volgens anderen een job een middel zijn om “niet na te denken over problemen”, “om sociale contacten te leggen” en de taal te leren.

2.2. Beschermen van kinderen en het gezin

Een tweede vaderrol die door het verblijf in een asielcentrum onder druk komt te staan, is de rol als beschermer van hun kinderen en hun gezin. Bijna alle participanten uiten hun zorgen aangaande de bredere leefomgeving in het asielcentrum waarin ze hun kinderen dienen groot te brengen. Deze zorgen hebben concreet betrekking tot de kamer waarin vaders en hun gezin dagelijks leven en tot de veiligheid in het asielcentrum. Met betrekking tot dit laatste element benadrukken enkele participanten een paradoxaal gevoel: ondanks alles vinden ze in het asielcentrum relatieve veiligheid voor zichzelf en de kinderen.

2.2.1. Kamer

Alle participanten ervaren de ruimte waarin ze als familie dagelijks dienen te functioneren als heel moeilijk. In het licht hiervan kaarten participanten voornamelijk twee problemen herhaaldelijk aan: een gebrek aan privacy enerzijds en de afwezigheid van een gezonde leefeenheid anderzijds.

Slapen, eten, omkleden en soms zelfs de kinderen wassen zijn activiteiten die allemaal in dezelfde kamer gebeuren. Nagenoeg alle vaders geven aan dat een dergelijke situatie de noodzakelijke privacy tussen zowel ouders en kinderen als tussen kinderen onderling verstoort en schendt.

“Mijn oudste zoon is 30 jaar en mijn dochter is 11 jaar. Volgens welke regels mogen een zus en een broer in één kamer slapen?” – vader 4 kinderen

Het samenleven in een kleine kamer beïnvloedt, zowel bij de ouders als bij de kinderen, de fysieke en mentale gezondheid. Meerdere vaders relateren psychologische moeilijkheden expliciet aan hun kamer in het opvangcentrum.

“De kamer alleen is genoeg om een depressie te krijgen” – vader van 1 kind

Andere participanten duiden op hun bezorgdheid dat ziektes zich tussen gezinsleden in een kleine ruimte makkelijker zouden verspreiden en dat de kwaliteit van bepaalde kamers te wensen overlaat. Een vochtprobleem op de kamer wekt bij een vader de angst op voor een astma-aanval bij zijn kind. Alleenstaande vaders met jonge kinderen wijzen specifiek op de afwezigheid van een douche en een toilet op de kamer. Aangezien ze hun kind niet alleen kunnen laten op de kamer, vormt dit voor hen een grote uitdaging.

“Als ik naar het toilet wil in het midden van de nacht, moet ik hem eerst wakker maken en meenemen [...] als hij zou wakker worden en hij ziet niemand naast hem zou hij beginnen schreeuwen en dat wil ik niet laten gebeuren.” – vader van 1 kind

Een paar vaders maken de vergelijking tussen hun huidige leefruimte en de leefruimtes waarmee ze geconfronteerd werden in een transitland. Enkele van deze vaders ervaren hun huidige kamer in het opvangcentrum daarom als een opluchting. Andere participanten vullen aan dat samenleven in één kleine ruimte intussen een gewoonte is geworden.

“Voor twee of drie jaar zaten we met zeven personen in één kamer [...] Het is intussen gewoon een gewoonte geworden voor ons” – vader van 1 kind

2.2.2. Perceptie van onveiligheid

Een ander thema dat in nagenoeg alle interviews naar voor komt, is de bezorgdheid van de participanten wat betreft de veiligheid binnen de grenzen van het opvangcentrum. Slechts een paar vaders ervaren het opvangcentrum als een veilige omgeving voor de kinderen.

Het merendeel van de participanten brengen hun perceptie van onveiligheid in het opvangcentrum in verband met de aanwezigheid van “verschillende soorten mensen, culturen en achtergronden”. In het verlengde hiervan wordt het gebruik van alcohol en drugs in het opvangcentrum aangehaald. Voor bepaalde vaders is de combinatie en voortdurende verwisseling van alleenstaande migranten, niet-begeleide minderjarigen en families binnen hetzelfde opvangcentrum, soms zelfs op dezelfde gang, de grootste factor die bijdraagt aan een onveiligheidsgevoel voor hun kinderen. Nog andere participanten kennen de oorsprong van hun angsten omtrent veiligheid toe aan negatieve ervaringen in een ander opvangcentrum of aan slechte herinneringen uit het land van herkomst. Concreet hebben de bezorgdheden vooral betrekking tot jonge kinderen en tot meisjes.

Deze bezorgdheden hebben directe implicaties voor het gedrag van vaders naar hun kinderen toe. Vaders reageren op uiteenlopende manieren. Allen erkennen echter het dilemma waarvoor ze geplaatst worden tussen enerzijds de kinderen in de kamer houden en anderzijds de kinderen buiten laten spelen. De eerste keuze geeft de vader een gerust gevoel van veiligheid maar zou het kind, volgens enkele participanten, psychologisch niet ten goede komen door voortdurend in de kamer te blijven. De tweede keuze geeft hun kind dan weer vrijheid en mogelijkheden om buiten te spelen maar zorgt op hun beurt voor een voortdurende bezorgdheid bij de vader.

“Hij vraagt altijd om naar buiten te gaan [...] maar het is moeilijk want als je hem op de kamer houdt, gaat hij problemen krijgen, gaat hij naar buiten, dan ben ik niet gerust” – vader van 1 kind

De meeste participanten besluiten in dit dilemma stevast de eerste keuze te maken en de kinderen enkel onder hun begeleiding mee te nemen naar buiten. Anderen kaarten hun keuze voor een ‘gulden middenweg’ aan en maken bijvoorbeeld duidelijke afspraken met kinderen over de plaats en over de tijd die ze buiten de kamer spenderen.

“Als één van hen buitengaat en vijf minuten te laat is, stuur ik haar zus erachter of ga ik zelf kijken” – vader van 4 kinderen

De voortdurende begeleiding van kinderen ervaren enkele vaders, in het bijzonder alleenstaande vaders met jonge kinderen, als heel moeilijk. Hierbij verwijzen deze vaders enerzijds naar de combinatie van lessen Nederlands, (avond)opleidingen en/of een job binnen of buiten het opvangcentrum. Andere vaders wijzen anderzijds op het feit weinig of geen tijd voor zichzelf te hebben en geven aan dat het dragen van verantwoordelijkheid in het opvangcentrum soms een moeilijke taak is.

“De verantwoordelijkheid die je altijd moet dragen is echt moeilijk. Je bent de hele tijd bij hem, je moet hem de hele tijd verzorgen. Je kan niet iets anders doen” – vader van 5 kinderen

“Het probleem voor mij is dat elke plaats waar mijn zoon naartoe wil gaan, ik mee moet” – vader van 1 kind

Met de nadruk die het opvangcentrum op deze opvoedingsverantwoordelijkheid ten aanzien van ouders legt, gaan meerdere vaders bijgevolg niet akkoord. Deze groep vaders schuift hierbij vrijheid als een voorwaarde voor verantwoordelijkheid naar voor.

“Ouders kunnen verantwoordelijkheid over de kinderen nemen als zij vrijheid hebben, hier hebben wij geen vrijheid, hier zijn wij eigenlijk in een gevangenis. Hier kunnen wij niet veel doen. Er worden weinig vragen gesteld over de omstandigheden waarin wij onze verantwoordelijkheid moeten opnemen.” – vader van 2 kinderen

Ondanks de zorgen die vaders zich maken omtrent het veilig stellen en beschermen van hun kinderen in een omgeving die door hen als onveilig wordt gepercipieerd, geeft een groot deel van de participanten tegelijk aan zich als gezin veilig te voelen in het opvangcentrum.

“Het leven is moeilijk maar dankzij God, hier zijn wij veilig. Dat is het belangrijkste voor ons.” – vader van 1 kind

“De grootste angsten zijn voorbij” – vader van 2 kinderen

Dit relatief gevoel van veiligheid, zorgt bij enige vaders voor ruimte om meer aandacht te besteden aan de opvoeding.

“In Turkije, door de moeilijke leefomstandigheden, heb je geen tijd om over de opvoeding van je kind na te denken [...] Hier zijn we gerust en kan ik hem meer opvoeden” – vader van 1 kind

2.2.3. Ondersteuning

Het hebben van een eigen (sociale) woning wordt door quasi alle participanten gezien als datgeen wat het meeste ondersteuning zou bieden in de opvoeding. Enkelen onder hen geven zelfs aan dat een woning het enige is dat hen zou kunnen helpen. Een woning zou ervoor zorgen dat ze “niets meer hoeven te delen met anderen”. Het tijdelijke, onzekere en instabiele karakter van een opvangcentrum dat bij een eigen woning zou wegvallen, is een facet dat eveneens wordt belicht door vaders. Een tweede, vaak aangehaald aspect wat betreft ondersteuning is dan ook het verkrijgen van een verblijfsvergunning. Sommigen zagen een verblijfsvergunning als “een oplossing voor alle problemen”.

“[...] Een verblijfsvergunning. Dan voel je je mens. Hier, binnen of buiten het centrum, besta ik niet momenteel. Ik ben niets van waarde.” – vader van 4 kinderen

Wat betreft de veiligheid geeft één vader aan zich geruster te voelen indien alle plaatsen in het opvangcentrum uitgerust zouden zijn met bewakingscamera's.

In het verlengde van de gepercipieerde onveiligheid en met betrekking tot het opnemen van verantwoordelijkheid, zouden enkele, voornamelijk alleenstaande, vaders zich meer ondersteund weten door een (externe) persoon waarmee hij de verantwoordelijkheid over de kinderen van tijd tot tijd zou kunnen delen. Alle alleenstaande vaders onder de participanten ervaren hun ouderlijke taak in het asielcentrum als “heel zwaar” en geven aan “momenteel zowel de taak van de vader als van de moeder te hebben”. Dezelfde participanten geven bijgevolg aan dat de aanwezigheid van familieleden, in het bijzonder hun partner, zowel voor de kinderen als de vader een grote bron van ondersteuning zou zijn. Echter weinig alleenstaande vaders geven aan momenteel (extra) hulp met betrekking tot de opvoeding te krijgen vanuit het opvangcentrum zelf “aangezien er geen verschil gemaakt wordt tussen een alleenstaande vader of een vader in gezinsverband”. Vaders in gezinsverband delen hierin dezelfde mening. Enkelen geven zelfs aan weinig of geen verschil te merken tussen een ouder en een alleenstaande migrant.

“Hier is iedereen gelijk. Het enige wat families extra krijgen is een aparte kamer [...]” – vader van 1 kind

“Er is nog niets geweest waarbij ze mij behandelen als een vader dus ze zien me zoals iedereen hier.” – vader van 1 kind

Een verschil tussen de benadering en behandeling van moeders versus die van vaders, merken weinig vaders op. Enkelen wijzen echter wel op het volgende:

“Er zijn regelmatig activiteiten alleen voor vrouwen, ze koken samen in een aparte keuken, ze eten samen,...[...] soms komen vrouwen hun ervaringen hier delen in het centrum maar nooit zie ik een affiche van een vader die zijn ervaring komt delen. Misschien hebben we als vader daar ook wel nood aan” – vader van 2 kinderen

Een groot deel van de participanten ervaart de relatie met zijn persoonlijke assistent als positief. Één vader vermeldt dat het personeel uit het opvangcentrum “een ‘babysit’-gezin geregeld had voor zijn jongste dochter” waardoor zowel zijn partner als hijzelf in staat zijn om naar de Nederlandse les te gaan. De meeste vaders geven aan “met alledaagse vragen of zorgen” of met “vragen over onderwijs” bij hun persoonlijke assistent terecht te kunnen maar dat opvoeding een thema is dat hierbij zelden tot nooit aangesneden wordt.

“De dienst die hier bezig is met de school vraagt enkel of hij aanwezig was op school of niet en indien hij afwezig was, waarom. Maar ze zijn niet echt betrokken bij de opvoeding [...] ze hebben ons nog nooit gevraagd wat we nodig hebben in de opvoeding” – vader van 1 kind

Een klein deel van de vaders uit hierbij wel het gevoel dat zijn persoonlijke assistent indien nodig aanspreekbaar zou zijn over opvoeding. Anderen verkondigen resoluut dat “het personeel puur administratief werk doet” en dat bijgevolg “vragen over opvoeding niet ter sprake kunnen komen”. Bij enkele vaders zorgt dit voor gevoelens van frustratie. Deze vaders zien de afwezigheid van betrokkenheid en interesse in de opvoeding als een gebrek en uiten het verlangen naar interesse en betrokkenheid in de opvoeding vanuit het personeel. Anderen geven het omgekeerde aan en houden opvoeding liever binnen de grenzen van het gezinsleven.

“Ik heb geen nood aan iemand die mij aandrijft om verantwoordelijk te zijn voor mijn kinderen” – vader van 2 kinderen

“Ik heb liever dat het centrum niet betrokken is. Ik heb het liever zo. De opvoeding is een taak van de vader en de moeder” – vader van 3 kinderen

Een paar vaders, waaronder enkele alleenstaande vaders, kaarten ook aan ondersteuning te krijgen van andere bewoners “indien ze dezelfde taal spreken en dezelfde mentaliteit hebben”. Deze voorwaarde is niet anders voor vaders in gezinsverband, zo blijkt uit de interviews.

“[We hebben] een heel goede buurvrouw [...] als ik een douche wil nemen, let ze even op mijn kind en omgekeerd omdat haar echtgenoot hier ook niet is. Ook zij laat haar kinderen hier soms en dan neemt ze een douche [...]” – vader van 2 kinderen

Het merendeel van de vaders geeft evenwel aan over opvoeding weinig te spreken met andere bewoners aangezien “iedereen zijn eigen manier heeft van opvoeden”, of omdat “iedereen hier met zichzelf bezig is”, “het een moeilijk onderwerp is” of net omdat “iedereen hier toch dezelfde problemen heeft”. Deze laatste reden nam één vader net als uitgangspunt om tijdens de interviews te ijveren voor ouderpraatgroepen.

“Wat anderen hebben meegemaakt en wat ik heb meegemaakt bij de opvoeding, als we allemaal samen zijn, zal dat hetzelfde zijn en kunnen we veel van elkaar leren” – vader van 6 kinderen

Tot slot geven slechts een paar participanten aan te kunnen rekenen op een sociaal netwerk. Bij één participant vormt de aanwezigheid van drie oudere broers een grote bron van ondersteuning. Een andere vader geeft aan steun te vinden in het contact met ouders van dezelfde nationaliteit op de school van zijn kinderen.

2.3. Raad geven

Het opvangcentrum is als de ‘Toren van Babel’, een smeltkroes van culturen en nationaliteiten. Aan de hand van deze metafoer omschrijft een vader het opvangcentrum. De aanwezigheid van mensen met verschillende normen en waarden, aldus de participanten, ervaren een deel van de vaders als een bedreiging voor het doorgeven van de eigen waarden en normen, een opdracht die vaders zichzelf toeschrijven. Aan de andere kant erkent een ander, weliswaar kleiner, deel van de participanten deze bezorgdheid niet en zien ze hun verblijf in een opvangcentrum net als een mogelijkheid om eigen overtuigingen door te geven aan hun kinderen.

2.3.1. Slechte invloeden

Roken, alcoholgebruik, onbeleefdheid en criminaliteit zijn zaken waar een groot deel van de vaders hun bezorgdheid over uiten tijdens de interviews. Deze bezorgdheden hebben meer bepaald betrekking tot gedrag dat door anderen, zowel volwassenen, kinderen als assistenten binnen het opvangcentrum, wordt gesteld en waarvan ze angst hebben dat het op hun beurt het gedrag van hun kinderen negatief zal beïnvloeden. Een vader geeft als voorbeeld aan dat bijna alle assistenten roken binnen het opvangcentrum. In het licht hiervan uit dezelfde vader de ongerustheid dat zijn kinderen roken als normaal zouden gaan beschouwen en dit gedrag bij gevolg eveneens zouden stellen. Een ander voorbeeld dat wordt aangehaald, heeft betrekking tot de interactie tussen kinderen onderling aangezien kinderen “naar elkaar luisteren en van elkaar leren”. Één participant uit hierover zijn frustratie en geeft aan hoe hij gevolg geeft aan zijn gevoelens:

“Die [nationaliteit] jongen leerde mijn kinderen de verkeerde dingen, de verkeerde taal [...] Alles was slecht. En hij vocht [...] ik wou niet dat mijn kinderen met die jongen omgingen [...] twee maanden heb ik mijn kinderen daarom in de kamer gehouden, als een gevangenis” – vader van 3 kinderen

De eigen leefruimte in het opvangcentrum, zijnde de kamer, zien andere participanten als de enige ruimte waarin ze hun kinderen kunnen opvoeden.

“Als je kinderen wil opvoeden, dan moet je hen altijd binnen de kamer houden en dat is niet mogelijk” – vader van 2 kinderen

Een andere participant geeft aan dat vertrouwen in zijn kinderen bijdraagt aan een vermindering van deze angsten. Enkele vaders geven daarnaast ook aan deze bezorgdheid helemaal niet te ervaren en hun kinderen, door een toename in vrije tijd en een verhoging in betrokkenheid bij de opvoeding van de kinderen, zelfs meer te kunnen adviseren dan voorheen.

2.4. Aandacht geven

Een laatste opdracht die vaders zichzelf toeschrijven, is het geven van aandacht aan hun kind. Met betrekking tot deze vaderrol komen in de interviews twee stemmen naar voor: een uitdaging van deze vaderrol en een bevestiging van deze vaderrol.

2.4.1. Interactie met de kinderen

Zoals onderdeel 1 (“betekenis van vaderschap”) reeds aangeeft, vult elke vader het begrip ‘aandacht’ in op een verschillende manier, gaande van tijd geven aan je kinderen tot betrokkenheid tonen in hun onderwijs en hen knuffels geven.

Bij een heel klein deel van de participanten maakt het verblijf in het opvangcentrum het moeilijk om aandacht te geven aan de kinderen. Deze groep begrijpt ‘aandacht’ als ‘tijd’ voor de kinderen. De combinatie van lessen Nederlands en het uitvoeren van gemeenschapsdienst of een andere job buiten het opvangcentrum wordt in het licht hiervan als de hoofdreden naar voren geschoven.

De overige groep van vaders geeft het tegenovergestelde aan en stelt meer bezig te kunnen zijn met de kinderen. Bij hen is de afwezigheid van een job hiervoor de voornaamste reden. Meer aandacht kunnen geven aan hun kinderen, ervaren al deze vaders als positief.

“Vroeger had ik altijd werk [...] maar omdat ik nu geen werk heb, ben ik altijd met mijn zoon bezig” – vader van 6 kinderen

2.4.2. Betrokkenheid bij de opvoeding

Terwijl sommigen aangeven dat er niets veranderd is met betrekking tot hun betrokkenheid bij de opvoeding als vader, wijzen anderen erop meer betrokken te zijn bij de opvoeding dan voorheen. ‘Betrokkenheid’ wordt door deze laatste groep vaders geconcretiseerd als het opnemen van meer taken in de opvoeding. In het licht hiervan beschrijven enige participanten een verandering in de verhouding tussen hem en zijn partner daar ze nu meer samenwerken voor de kinderen. Tot slot ervaren enkelen een grotere betrokkenheid als het hebben van een grotere verantwoordelijkheid over de opvoeding.

“In vergelijking met Palestina doe ik hier meer [...] het meeste van mijn tijd gaat nu naar mijn gezin, de kinderen” – vader van 3 kinderen

Deze stijging in betrokkenheid ervaren vaders als hetzij positief, hetzij negatief of veeleer als een combinatie van beiden. De vaders die het als uitsluitend positief ervaren, zien de verhoging in betrokkenheid als een manier om hun kinderen te adviseren en bij hen “verschillende slechte gewoontes te vermijden door meer met hen te spreken”. Deze vaders voelen dat ze hierdoor meer controle kunnen uitoefenen over de opvoeding en ze hun kinderen meer kunnen adviseren, een idee dat ook in 2.3.1. (“slechte invloeden”) wordt aangekaart.

Enige vaders wijzen tijdens de interviews ook op het feit zich door de stijging in betrokkenheid meer zorgen te maken over de opvoeding van de kinderen. Één vader benoemt het als een ‘shock’ door zijn gebrek aan ervaring om zijn kinderen op te voeden.

“Opvoeding is iets nieuw voor mij” – vader van 4 kinderen

Deze vader voegt er echter aan toe zich momenteel hierdoor “meer vader te voelen” dan voorheen in het land van herkomst.

3. Keuze- en handelingsvrijheid als rode draad

Doorheen de interviews wordt het concept ‘vrijheid’, in het licht van een opvangcentrum, door de vaders meermaals aangeraakt. De invulling van dit concept verschilt weliswaar van participant tot participant. Terwijl een klein deel van de participanten ‘vrijheid’, met betrekking tot het opvangcentrum, preciseren als fysieke vrijheid, begrijpen anderen ‘vrijheid’ voornamelijk als keuze- en handelingsvrijheid. Met betrekking tot deze laatste invulling, is er vervolgens een verscheidenheid aan domeinen te constateren waarop deze keuze- en handelingsvrijheid betrekking heeft.

Een bescheiden aantal vaders die ‘vrijheid’ invullen als fysieke vrijheid, geven allemaal aan zich in het opvangcentrum vrij te voelen daar ze, in vergelijking met het land van herkomst, in staat zijn om elk moment buiten te gaan, “zelfs in de weekends”. De overige groep participanten, zij die ‘vrijheid’ voornamelijk definiëren als keuze- en handelingsvrijheid, is onderling sterk verdeeld, afhankelijk van het domein waarop de keuze((on)vrijheid) betrekking heeft. Slechts enkele stemmen verklaren resoluut in het opvangcentrum geen of slechts beperkte vrijheid te hebben waarbij de vergelijking gemaakt wordt tussen het opvangcentrum en een gevangenis.

“Beslissingen? Hier kunnen wij geen beslissingen nemen [...] wat wij willen dat kan niet gebeuren. Belgische mensen kunnen beslissen over onze situatie” – vader van 4 kinderen

Uit de interviews komt de sterke onderlinge verwevenheid tussen opvoeding en andere levensdomeinen zoals gezondheid en werkgelegenheid naar voor. Gezien de focus van dit onderzoek, zullen hoofdzakelijk domeinen gerelateerd aan opvoeding en vaderschap belicht worden.

3.1. Inperking van keuze- en handelingsvrijheid

De keuzes waarin vaders zich met betrekking tot opvoeding en vaders zichzelf hetzij beperkt, hetzij vrij voelen, hebben hoofdzakelijk betrekking tot vier thema's: (1) eten, (2) opvoedingspraktijken, (3) religie en (4) onderwijs en vrije tijd.

Zoals reeds uitvoerig besproken (cfr. *supra* “in eten voorzien”), worden veel participanten gelimiteerd in hun keuze over wat, wanneer en hoeveel ze **eten/eten geven** aan hun kinderen.

“Er is alle vrijheid, alleen wat het eten betreft. Dat is anders” – vader van 6 kinderen

Wat betreft **opvoedingspraktijken** geeft het merendeel van de vaders aan vrij te zijn in de manier waarop ze met hun kind(eren) omgaan in het centrum en hen opvoeden. Een beperkt aantal vaders geeft aan zich beknot te voelen in de manier waarop ze hen straffen.

“Ik heb [naam kind] hier één keer geslagen, ze was met jongens aan het spelen en ze hebben nadien de sociale assistent naar mij gestuurd” – vader van 4 kinderen

Deze participanten voelen zich beperkt in hetgeen ze mogen en kunnen doen in het opvangcentrum. Deze vaders getuigen van een gevoel dat hun manier van opvoeden niet gerespecteerd wordt in het centrum en dat ze zich bijgevolg weerhouden voelen om in de toekomst nog te spreken tegen het personeel over opvoeding en vaderschap.

Alle vaders voelen zich vrij in de **religieuze** opvoeding van hun kinderen in het centrum en ervaren respect vanwege het personeel ten aanzien van hun religieuze overtuiging en beleving.

“Over wat religie of godsdienst betreft, daar heb je alle ruimte voor, zelfs op scholen” – vader van 3 kinderen

Tot slot, wat betreft opvoeding en vaderschap, zijn grote verschillen vast te stellen in de ervaring van de vaders. Dit zowel wat betreft de **schoolkeuze** als wat betreft de keuze van **vrije tijds mogelijkheden** voor hun kinderen. Terwijl ongeveer de helft van de vaders aangeeft dat de keuze voor een school hen uit handen werd genomen, geeft de andere helft van de participanten aan wél deze mogelijkheid gekregen te hebben. Deze laatste groep participanten ervaren dit als positief en beschrijven de schoolkeuze als een ‘proces’ waarbij ofwel verschillende scholen samen met de ouders worden bezocht of waarbij de ouders keuze hebben tussen een opgesomde reeks van scholen. Vaders die niet in deze mogelijkheid gesteld werden, zien de schoolkeuze hetzij als een verantwoordelijkheid van het opvangcentrum, hetzij als een recht dat hen en hun kinderen werd afgenomen. Nog anderen ervaren het als ondersteunend dat de schoolkeuze in hun plaats wordt gemaakt daar ze zelf geen kennis hebben van het onderwijssysteem in België of ze ervan overtuigd zijn dat er geen grote niveauverschillen tussen scholen onderling aanwezig zijn.

“Ik en mijn kinderen hebben recht om te kiezen welke school” – vader van 1 kind

“Zij, ik had geen keuze. Ze hadden een systeem. En dat is hier ook niet onze verantwoordelijkheid, dat is de verantwoordelijkheid van het centrum waar zij naar school moeten gaan” – vader van 5 kinderen

Naast aandacht voor de schoolkeuze wordt tijdens de interviews ook de keuzevrijheid in vrije tijds mogelijkheden voor kinderen door een weinig vaders aangehaald. Deze vaders hebben allemaal negatieve ervaringen met wat betreft de keuzevrijheid die ze als vader wensen te krijgen bij beslissingen die hun kinderen aanbelangen.

“Ik wou hem in deze club laten inschrijven maar het centrum zei dat dit niet kon. Hij moest in een andere club worden ingeschreven die nog verder ligt, een halfuur van hier [...]” – vader van 2 kinderen

“Ze [personeel opvangcentrum] hebben ons de sporthal toegewezen, we hebben hem zelf niet gekozen. Sommige mensen kunnen daarmee omgaan, wij niet [...]. We moeten meerdere keuzes krijgen.” – vader van 5 kinderen

De beperktheid in keuze- en handelingsvrijheid schrijven vaders toe aan de **organisatie** van het **opvangcentrum** enerzijds en aan **persoonlijke factoren** anderzijds. In het licht van de eerste factor, het opvangcentrum, verwijzen veel participanten naar de regelgeving binnen het opvangcentrum. Ondanks de erkenning dat regels “in het belang zijn van de bewoners” en het “allemaal goede en wijze regels zijn”, hebben ze voor sommigen eveneens een beperkend effect. Strikte regels wat betreft het verkrijgen van een vast aantal goederen (hygiënische producten, kledij,...) of diensten (lakenwissel, treinticket,...) per tijdsperiode worden in het licht hiervan het meest vermeld.

“We moesten wachten tot januari om opnieuw een treinticket te krijgen [...] maar mijn zoon had die kleren wel nodig uit Antwerpen” – vader van 5 kinderen

Vaders van kinderen met speciale zorgnoden stellen de retorische vraag hoe hun kinderen de regels van het opvangcentrum zowaar kunnen respecteren. Enkele vaders schrijven deze uitdaging echter toe aan hun eigen verantwoordelijkheid en niet zozeer aan de onaangepaste regelgeving in het opvangcentrum. Ze stellen niet gelimiteerd te zijn door het centrum maar veeleer door de specifieke kenmerken van hun kind. Anderen wijzen in het licht hiervan op de verantwoordelijkheid van het opvangcentrum.

“Als ze over mij praten, dan moeten ze ook praten over mijn situatie en begrijpen dat ik gehandicapte zonen heb” – vader van 4 kinderen

Participanten brengen daarnaast hun beperkte keuze- en handelingsmogelijkheden in verband met persoonlijke factoren zoals financiële uitdagingen, gezondheidsfactoren en obstakels inherent aan een asielprocedure.

Veel vaders geven aan, zoals ook vermeld in onderdeel 2.1. (“noden en behoeften vervullen”), geconfronteerd te zijn met financiële drempels. Het wekelijks zakgeld in het opvangcentrum en/of het (beperkte) loon gehaald uit een job in de gemeenschapsdienst of buiten het opvangcentrum, komen dikwijls niet tegemoet aan deze barrière.

De fysieke en mentale gezondheid van vaders en hun gezinsleden is een ander element dat enkelen limiteert in hetzij de keuzes die ze kunnen maken, hetzij in hetgeen ze kunnen doen. Zo gaf een vader aan te zorgen voor zijn zieke vrouw waardoor het volgen van Nederlandse lessen momenteel geen optie is.

“Moeilijk, niet omdat ik met een kind in een asielcentrum verblijf maar omdat mijn zoon ziek is. Als mijn zoon niet ziek zou zijn, zou ik niet zoveel problemen hebben” – vader van 5 kinderen

Enkele anderen zien psychologische moeilijkheden (stress, angst, verdriet, vermoeidheid,...) als een reden waarom ze “momenteel zelf niet in staat zijn keuzes te maken”. Bijkomend benadrukken alleenstaande vaders hun situatie waarbij ze als vader alleen instaan voor de zorg van de kind(eren). Deze specifieke omstandigheden limiteren vaders in hun keuze- en handelingsmogelijkheden.

“Als je familie niet samen is, kan je niets” – vader van 5 kinderen

Tot slot dragen ook kenmerken van een asielprocedure bij tot een begrensde keuze- en handelingsvrijheid. Onzekerheid over de uitkomst van de procedure en over het verloop van de toekomst, is voor veel vaders een factor die bijdraagt aan de verminderde ruimte voor eigen keuzes en handelingen.

“Wat kan je doen? deze week zit ik hier, volgende week zit ik misschien ergens anders” – vader van 2 kinderen

3.2. Zelfbeeld van vaders

Het verblijf in een asielcentrum zorgt bij veel van de participanten voor negatieve gevoelens, voornamelijk ten aanzien van zichzelf. Verschillende vaders benadrukken tijdens de interviews hun gevoelens van schaamte en schuld tegenover zowel hun kinderen als hun partner. Enkele vaders omschrijven zichzelf in het licht hiervan als “geen goede vader” of als “een vader die het momenteel niet waard is om vader te zijn”. Schuldgevoelens zijn voornamelijk gelieerd aan een positie waarin vaders afhankelijk zijn van het asielcentrum voor eten, onderdak en

materiële noden van hun gezin. In tegenstelling hiermee, omschrijven enkele vaders zichzelf als een “ideale vader” voor hun kinderen.

“ik voel me heel schuldig ten aanzien van hen [de kinderen]. [...] ik heb hun leven kapot gemaakt” – vader van 4 kinderen

“Als mijn vrouw iets nodig heeft of iets vraagt en ik kan het niet geven, ik voel me dan geen goede vader. De last van werk is makkelijker dan mijn zoon of vrouw verdrietig zien” – vader van 1 kind

Meerdere vaders geven aan hun mannelijkheid te verliezen in het asielcentrum. Het poetsen van de toiletten en het sanitair omschrijft een participant als heel moeilijk daar “mannen dit [toiletten poetsen] in [land van herkomst] nooit doen”.

3.3. “Wat kan ik doen? [...] geduld hebben” – vader van 4 kinderen

Niet of beperkt in staat zijn om onafhankelijk eigen keuzes te maken met betrekking tot de opvoeding, zorgt bij veel vaders voor een gevoel van verlies aan controle. Dit controleverlies omschrijven meerdere vaders als één van hun grootste bezorgdheden in het opvangcentrum.

“Wanneer we ouders zijn, willen we een ruimte hebben die gelimiteerd is, waarover we controle hebben [...] daardoor zijn we hier niet echt 100% ouder” – vader van 2 kinderen

“Soms verlies je de controle. Als het etenstijd is, gaan ze met andere kinderen snoep gaan eten. Als het eten dan klaar is, hebben ze geen honger meer” – vader van 3 kinderen

Gerelateerd aan deze bezorgdheid steken gevoelens van machteloosheid, afhankelijkheid en schaamte de kop op bij verschillende vaders (cfr. *supra* “zelfbeeld van vaders”).

“Als ik in het restaurant van het opvangcentrum ben en mijn zoon zegt “ik lust het niet”, wat kan ik doen?” – vader van 5 kinderen

Opnieuw is het echter van belang te wijzen op de veerkrachtige manier(en) waarop vaders omgaan met deze uitdagingen en gevoelens. Sommige participanten geven aan “met geduld voor de situatie en voor elkaar” de moeilijkheden te trotseren. Anderen vullen aan “alles te doen wat ze kunnen” en “geluk te zoeken in de kleine momenten die ze zelf gemaakt hebben, zoals een bezoek aan de stad”.

“En toch, met alle problemen, stap ik elke dag twee uren, voor mijn zoon”
– vader van 1 kind

3.4. Ondersteuning

Nagenoeg alle vaders geven aan dat “vrijheid in alledaagse keuzes” ondersteunend zou zijn. Inspraak geven aan vaders door hen geld te geven om zelf te koken of kinderen naar keuze in te schrijven in een (sport)club of vereniging, wordt als suggesties door de vaders vermeld.

Een tweede behoefte die door enkelen wordt geuit, is een beter begrip van het opvoedings- en onderwijssysteem in België opdat “we een beter overzicht zouden hebben van de mogelijkheden voor de kinderen”.

“Iemand die naar ons luistert” en “vraagt wat we nodig hebben”, is een andere ondersteuningsbehoefte die door meerdere participanten wordt uitgesproken. Één vader uit zijn gevoel dat er met hem wordt omgegaan “op een manier alsof we niets begrijpen”. Anderen geven aan tot “een andere wereld [dan die van het personeel] te behoren”. Nog een andere vader beschrijft zijn ervaring als volgt:

“Zij [personeel] denkt dat wij geen eten hebben gehad vroeger, dat wij economische problemen hebben gehad [...] maar dat is niet waar. Wij hebben een heel goed leven gehad [...]” – vader van 1 kind

In het licht van deze nood aan een luisterend oor, werd de onderzoeker meermaals bedankt voor het interview. Andere participanten getuigen dat er weliswaar geluisterd wordt naar zorgen hulpvragen maar dat dit vaak gebeurt in een passief één-richtingsverkeer. Een antwoord op of een terugkoppeling of overleg over de vraag blijft hierbij volgens het merendeel van de participanten nagenoeg altijd uit.

“Zij schrijven alleen maar, zij geven geen actie” – vader van 1 kind

HOOFDSTUK 4: KERNBESCHOUWINGEN

In dit laatste hoofdstuk wordt in de eerste plaats getracht vanuit de bevindingen een antwoord te formuleren op de gestelde deelonderzoeksvragen. In de tweede plaats worden de resultaten en bevindingen van het onderzoek teruggekoppeld naar bestaande literatuur en naar de gestelde (deel)onderzoeksvragen. Vervolgens worden aan de hand van de bevindingen aanbevelingen gemaakt voor de vormgeving van praktijk en beleid. De beperkingen van het onderzoek en de suggesties voor vervolgonderzoek sluiten dit hoofdstuk af.

1. Discussie en conclusie

Centraal in dit onderzoek staat de vraag naar de perspectieven op en ervaringen met opvoeding en vaderschap van vluchtelingenvaders die met hun kinderen verblijven in een open asielcentrum. Er werd getracht een dieper inzicht te krijgen in de percepties, waarden, verlangens, sterktes en moeilijkheden van deze groep vaders in relatie met hun verblijf in een open asielcentrum.

De bevindingen in dit onderzoek tonen duidelijk aan dat “vader-zijn” op uiteenlopende manieren wordt ervaren en beleefd. Vaderschap en opvoedingservaringen in het asielcentrum verschillen van vader tot vader. Elke vader geeft op een unieke manier betekenis aan vaderschap en opvoeding. Hoewel opvoedingspraktijken enorm verschillen, blijkt uit de bevindingen van deze studie dat vaders zichzelf allemaal een belangrijke rol toeschrijven ten aanzien van hun kinderen. Gelijkaardig aan de analyse van Lamb (2010) blijkt ook uit dit onderzoek dat vaders verschillende rollen opnemen in de opvoeding: van voorziener in noden en behoeften tot beschermer, raadgever en verzorger. Vaderschap is met andere woorden allesbehalve ééndimensionaal te benaderen (De Gendt, 2019; Pels, 2000).

Het asielcentrum vormt voor veel vaders een plaats waar ze met het gezin op adem kunnen komen. Met betrekking tot de opvoeding biedt het verblijf in een asielcentrum, vaak door de afwezigheid van een job, de **kans** voor vaders om meer te interageren met de kinderen (Roer-Strier *et al.*, 2005) en in de opvoeding, vaak in samenwerking met hun partner, meer taken op te nemen. Onderzoeken van Este *et al.* (2008) en Este *et al.* (2009) wijzen op dezelfde dynamiek. Tegelijk tonen de bevindingen aan dat het verblijf in een asielcentrum vaders voor verschillende **uitdagingen** plaatst met betrekking tot de uitvoering van hun vaderlijke rollen. De vaders in dit onderzoek relateren deze opvoedingsuitdagingen expliciet aan hun verblijf in het asielcentrum (Lietaert *et al.*, in press) maar eveneens aan de onzekere uitkomst van hun lopende asielprocedure (Ogbu *et al.*, 2014). “Een eigen woning” en “een verblijfsvergunning” kaarten veel vaders dan ook aan als voornaamste en soms zelfs enige oplossing voor hun problemen. De uitdagingen die vaders aanhalen, situeren zich op verschillende dimensies van

hun dagelijks leven, echter met hetzelfde eindresultaat: deze vaders worden gelimiteerd in het opnemen van de vaderlijke rollen die ze zichzelf toeschrijven.

1.1. Onafhankelijkheid op de helling

Zoals beschreven in het Managementplan 2012-2018 van Fedasil tracht een asielcentrum “de zelfredzaamheid van de bewoners te verhogen en hen voor te bereiden op een zelfstandig leven na de opvang” (Fedasil, 2016, p. 9). Aan de ene kant lijken de resultaten dit te bevestigen: vaders worden in het asielcentrum geconfronteerd met en gewezen op een grote verantwoordelijkheid ten aanzien van hun kinderen. Er wordt veel van hen verwacht: hun kinderen (te voet) naar school brengen, aanwezig zijn op de huiswerkbegeleiding, hen voortdurend in de gaten houden, etc. In het bijzonder voor alleenstaande vaders en vaders van kinderen met een beperking is het voortdurend dragen van deze verantwoordelijkheid een grote opdracht, zo beschrijven ook Lietaert *et al.* (in press). Aan de andere kant suggereren de bevindingen het tegengestelde of op zijn minst een scala aan obstakels die “de voorbereiding op een zelfstandig leven” in de weg staan en het opnemen van verantwoordelijkheid over de opvoeding bemoeilijken en in sommige gevallen zelfs verhinderen. Het verlies van autonomie op alle domeinen van het leven is reeds inherent aanwezig in het leven van vluchtelingen en in de onzekerheid van de uitkomst van hun asielprocedure (Derluyn & Broekaert, 2008). Rekening houdend met de beperkingen van dit onderzoek (zie *infra*), lijken de resultaten van deze masterproef aan te tonen dat een verblijf in een asielcentrum, ondanks alle inspanningen van het personeel, vaders net in een positie van afhankelijkheid houdt. Het reeds aanwezige discours van afhankelijkheid wordt hierdoor bevestigd en versterkt.

Specifiek met betrekking tot de focus van dit onderzoek, zijnde opvoeding en vaderschap, kan uit de bevindingen geconcludeerd worden dat vaders, naast afhankelijk te zijn van het centrum voor **basisnoden** (bed, bad en brood), er ook afhankelijk zijn voor de uitvoering van **opvoedingstaken** (Ogbu *et al.*, 2014). Vaders verliezen de autonomie om zelf te koken en eten te voorzien voor de kinderen, hen een veilige (speel)omgeving aan te bieden en alledaagse keuzes te maken die direct of indirect betrekking hebben op het leven van de kinderen (transport, sportclub, schoolkeuze). Verlies van autonomie om zelf te beslissen wat in het belang is van de kinderen, draagt bij tot de belemmering van vaders om hun kinderen te beschermen (Lietaert *et al.*, in press; Ogbu *et al.*, 2014). Gelijkaardig aan de studies van Hauge, Støa, & Denizou (2017) en Lietaert *et al.* (in press) tonen de bevindingen van deze studie aan dat dit verlies van verantwoordelijkheid over opvoedingstaken mogelijk gerelateerd is aan de (1) **organisatie** van het asielcentrum enerzijds en de (2) **ruimtelijke vormgeving** van het asielcentrum anderzijds.

1.1.1. Organisatie van het asielcentrum

Wat betreft de organisatie van het asielcentrum, wordt in deze studie bevonden dat vaders zich voornamelijk door de **regelgeving** en de opgelegde **tijdsindeling** in het asielcentrum gelimiteerd voelen om hun kinderen op te voeden. In de eerste plaats brengt de specifieke organisatie van een asielcentrum vaders ertoe om hetzij zelf te koken (met behulp van maaltijdcheques), hetzij gebruik te maken van het restaurant en gemeenschappelijke maaltijden te consumeren. Dit laatste geval, waarbij vaders niet of slechts in beperkte mate³ in staat zijn om zelf eten klaar te maken voor de kinderen, wordt in dit onderzoek als de grootste uitdaging in de opvoeding ervaren. Het klaarmaken van eten, dat volgens meerdere auteurs de basis vormt voor zowel een thuis- als familiegevoel (Christensen, James & Jenks, 2000; Halldén, 2003; Helavirta, 2011), wordt op die manier praktisch onmogelijk gemaakt voor vaders. Daartegenover lijkt uit de bevindingen dat het zelfkooksysteem wel ondersteunend is aangezien dit systeem vaders controle geeft op wat en wanneer er gekookt wordt (Hauge *et al.*, 2017). Een financiële ondersteuning voor het aankopen van ingrediënten en een ruime, degelijke kookinfrastructuur dienen hierbij echter wel als noodzakelijke voorwaarden in acht genomen te worden. In de tweede plaats zorgt een regelgeving met betrekking tot schoolkeuze, vrijetijdsmogelijkheden en het verkrijgen van bepaalde materiële ondersteuning ervoor dat vaders weinig tot geen inspraak krijgen in beslissingen die een impact hebben op het leven van vaders en kinderen. Niettegenstaande deze beperkingen, omschrijven vaders het onderwijs dat hun kinderen genieten als een kans waar ze dankbaar voor zijn. De vaste (en beperkte) openingsuren van voorzieningen binnen het asielcentrum zoals het restaurant, de speelruimtes, de kookinfrastructuur en de service voor het wisselen van beddengoed zorgen er in de derde plaats voor dat vaders autonomie over hun indeling van tijd verliezen (Griffiths, 2014). Inspelen op noden en behoeften van kinderen, zoals hen eten geven of met hen spelen, wordt door dergelijke strikte tijdsindeling bemoeilijkt (Lietaert *et al.*, in press).

1.1.2. Ruimtelijke vormgeving van het asielcentrum

De bevindingen leggen bloot hoe de ruimtelijke vormgeving van een asielcentrum onaangepast is aan een gezinsleven. Deze vaststelling is gelijkaardig aan het onderzoek van Vanden Houtte (2017). Het samenleven met andere gezinnen, alleenstaande asielzoekers en niet-begeleide minderjarigen in hetzelfde centrum, gebouw of soms zelfs op dezelfde gang, de locatie van zowel de keuken als de speelkamer en de beperktheid van de eigen leefruimte wat betreft zowel oppervlakte als mogelijkheden ervaren de vaders in dit onderzoek als moeilijk. Daarenboven vormt de afgelegen locatie van de betrokken asielcentra een extra uitdaging voor ouders om de kinderen naar school te brengen, boodschappen te doen of te ontspannen

³ Namelijk zonder financiële ondersteuning hiervoor

buiten het asielcentrum. In het licht hiervan tonen de bevindingen aan hoe kenmerken van de ruimtelijke vormgeving van het asielcentrum privacy, zowel binnen als buiten de grenzen van het gezin, reguleert (Altman, 1975; Archea, 1977; Margulis, 2003). De eigen kamer is veel meer dan louter een slaapplek voor het gezin (Vanden Houtte, 2017). Afhankelijk van de voorzieningen van het asielcentrum doet de kamer eveneens dienst als plek om te eten, te leven en te ontspannen (Vanden Houtte, 2017). De vaders in dit onderzoek voegen hieraan toe de kamer als speelruimte voor de kinderen te gebruiken en soms zelfs als plaats om hen te wassen als de hygiëne in de gemeenschappelijke sanitaire voorzieningen te wensen overlaat. Verder wordt met betrekking tot alle levensnaden zo goed als alles binnen de grenzen van het asielcentrum georganiseerd: wonen, slapen, eten, werken en ontspannen (Vanden Houtte, 2017). Vaders in dit onderzoek ervaren een gebrek aan privacy, wat op zijn beurt de grenzen van de reeds beperkte private sfeer van het gezinsleven doet vervagen. De overlapping van de 'publieke' en 'private' sfeer kan de creatie van een familiale omgeving tegengaan (Punch, McIntosh, & Edmond, 2011). "Niets meer hoeven te delen" wordt tijdens de interviews dan ook regelmatig als verlangen geuit.

Zowel de organisatie als de ruimtelijke vormgeving van een asielcentrum lijken het gezinsleven te structureren. Williams (2010b) beschrijft in het licht hiervan een verschuiving van een interne controle naar een externe controle over alle elementen van het dagelijkse leven, inclusief over de opvoeding. De uitvoering van bepaalde opvoedingspraktijken die voor de meeste ouders vanzelfsprekend lijken, komt in het gedrang ("*ik kan mijn plichten tegenover mijn kinderen hier niet vervullen*") (Ogbu *et al.*, 2014). Hierdoor dreigen vaders de controle over de opvoeding van hun kinderen te verliezen, zo geven zowel de bevindingen als andere auteurs aan (Roer-Strier *et al.*, 2005). Daarnaast wijzen vaders in dit onderzoek op de moeilijke combinatie tussen het verzorgen en opvoeden van de kinderen en de opgelegde structuur van het asielcentrum. Echter, niettegenstaande deze uitdagende factoren voor opvoeding en vaderschap, wordt de individuele ouderlijke verantwoordelijkheid in het asielcentrum steeds benadrukt. Deze paradoxale spanning tussen **individuele verantwoordelijkheid** van vaders enerzijds en **afhankelijkheid** van de organisatie en de ruimtelijke vormgeving van het asielcentrum anderzijds plaatst vaders in een bijzonder complexe en uitdagende situatie (Lietaert *et al.*, in press).

In het verlengde hiervan wijzen de bevindingen op de impact van omgevingsfactoren op opvoedingspraktijken van vaders. Dit benadrukt eveneens Williams (2010a). Daarnaast kan de fysieke en sociale setting (1) waarin het dagelijks leven plaatsvindt, gekaderd worden als één van de drie⁴ onderling gerelateerde subsystemen van het '*developmental niche*'-model

⁴ De andere twee subsystemen zijn: opvoedings- en verzorgingspraktijken (2) en de psychologie van de opvoeders (3)

van Harkness & Super (1996). Elk van deze drie subsystemen is wezenlijk geconstrueerd vanuit culturele kenmerken en reguleert de micro-context waarin het kind zich ontwikkelt (Harkness *et al.*, 1996). Door hun geïntegreerde werking ondersteunen en versterken de drie subsystemen elkaar in een cultuur-stabiele omgeving (Nsamenang, 2015 in Wright, 2015): er ontstaan intrinsieke connecties tussen geloofssystemen, opvoedingspraktijken en de fysieke en sociale setting (Super & Harkness, 2002). De innerlijke samenhang van de subsystemen wordt bij een verblijf in een asielcentrum mogelijk verstoord daar de fysieke en sociale setting onderhevig zijn aan grote veranderingen. De veranderingen van de fysieke omgeving en het sociaal weefsel beïnvloeden op hun beurt de opvoedings- en verzorgingspraktijken in de dagdagelijkse interactie met de kinderen. De impact op het cognitieve en affectieve functioneren van de opvoeders is vanuit dit onderzoek niet nauwkeurig te duiden omdat dit buiten de omvang van dit onderzoek valt. De bevindingen van dit onderzoek werpen vanuit het 'developmental niche'-model echter wel een kijk op de impact van omgevingsfactoren enerzijds en de samenhang tussen omgevingsfactoren en opvoedingspraktijken van vaders anderzijds.

1.2. Vaderschap als grootste kracht

Uit de resultaten is af te leiden dat de structurering van het (gezins)leven, het gebrek aan ruimte voor zelfstandigheid en vrijheid om de verantwoordelijkheid over opvoedingstaken op te nemen, een grote impact heeft op de gevoelens en het zelfbeeld van vaders. Deze bevinding is overeenkomstig met de studie van van der Horst (2004) die stelt dat autonomie, in het bijzonder met betrekking tot beslissingen gerelateerd aan opvoeding, een cruciale factor is die bijdraagt aan het mentaal welzijn van individuen. Niettegenstaande de uniciteit van elke vader, steken bij veel van deze mannen gevoelens van schaamte, schuld en machteloosheid de kop op (El-Khani *et al.*, 2016; Papadopoulos *et al.*, 2018). Terwijl een groot deel van de vaders zichzelf omschrijft als de voornaamste kostwinnaar en beschermer van het gezin, ligt een combinatie van werkloosheid, de afwezigheid van een waardig inkomen en de afhankelijkheid van het asielcentrum voor zowel basisnoden als voor de uitvoering van opvoedingstaken mogelijk aan de basis van dergelijke negatieve gevoelens. Waar vluchtelingenvaders zich in het onderzoek van Este *et al.* (2009) omschrijven als "onsuccesvolle vaders en echtgenoten" zijn ook in dit onderzoek negatieve gevoelens in relatie te brengen met het zelfbeeld en het zelfvertrouwen van mannen als vaders en als partners ("*momenteel ben ik het niet waard om vader te zijn*"). Deze verandering van vluchtelingenouders tegenover zichzelf als ouder beschrijft Hajdukowski-Ahmed (2009) als een proces van "*rebuilding selves*" en "*rebuilding lives*".

Gelijkaardig aan het onderzoek van Vervliet *et al.* (2013) waarbij de veerkracht van moeders in een migratiecontext wordt benadrukt, komt in deze studie vaderschap naar voor als een **kracht** ten voordele van de vorming, bescherming en begeleiding van de kinderen alsook die van de vader. Ondanks alle uitdagingen waar vaders in asielcentra mee geconfronteerd worden, plaatsen ze hun kinderen steevast op de eerste plaats en trachten ze op verschillende manieren te bouwen aan een betekenisvolle toekomst voor hun gezin. Vaderschap lijkt vaders te versterken en stelt hen in staat veerkrachtig en succesvol om te gaan met nieuwe uitdagingen (Petersen, 2006; Shields, 2008; Vervliet *et al.*, 2013). De bevindingen van deze studie tonen het onvoorwaardelijk engagement van vaders aan ten aanzien van hun kinderen: ze bezoeken het park, nemen de kinderen mee naar het zwembad of speeltuin, brengen hen dagelijks (te voet) naar school en geven hen, ondanks de onzekerheid van de situatie, blijvend hoop.

1.3. One size does not fit all

Zoals reeds vermeld, waren grote verschillen in opvoedingspraktijken vast te stellen bij de participanten. Deze diversiteit weerspiegelt zich in de behoeften en ondersteuningsnoden van vaders **als individuen**. De bevindingen impliceren dat deze verscheidenheid weinig tot niet in rekening gebracht wordt in de manier waarop het asielcentrum zich organiseert en vorm krijgt (*“heel kordaat houden ze vol aan hun beleid”*).

De analyse van de resultaten suggereert dat een onderscheid tussen gezinnen, niet-begeleide minderjarigen en alleenstaande asielzoekers hoofdzakelijk betrekking heeft tot het kamertype. “Terwijl alleenstaanden en niet-begeleide minderjarigen een gemeenschappelijke kamer delen, krijgen gezinnen een eigen kamer” (Fedasil, 2017, p. 4). Een alleenstaande vader wordt hierbij als een gezin beschouwd waardoor hij met zijn kind(eren) kan verblijven in een afzonderlijke (gezins)kamer, zo blijkt uit de participerende observaties. De bevindingen doen, gelijklopend met het onderzoek van Lietaert *et al.* (in press), vermoeden dat er in de toepassing van regelgeving ten aanzien van gezinnen nagenoeg weinig ruimte is voor flexibiliteit. Eerder dan vraaggestuurd, lijkt het asielcentrum zich in die zin op een aanbodgerichte manier te organiseren. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat gepercipieerde noden van “het gezin” vaak een vertaling lijken te zijn van de noden van de kinderen. Dergelijke kindgerichte benadering van opvoeding en ouderschap in een migratiecontext zien we eveneens opduiken in de internationale literatuur (De Haene *et al.*, 2007; Elliott, 2007; Lewig *et al.*, 2010; Punamäki *et al.*, 1997; Raffaeta, 2015; Rousseau, 1995). In het maken van een onderscheid tussen gezinnen onderling in wat betreft de behandeling en ondersteuning die ze genieten, wordt op die manier mogelijk een groter gewicht gegeven aan kenmerken van de kinderen, eerder dan aan ouderlijke kenmerken. Het is van belang echter op te merken dat de stem van ouders

hierbij niet volledig afwezig is. In bepaalde asielcentra lijkt aandacht voor noden van “ouders” zich evenwel voornamelijk te vertalen in aandacht voor de noden van moeders. Voor deze groep ouders worden kookactiviteiten en bijeenkomsten georganiseerd. In het licht van deze bevindingen dient een cruciale vraag gesteld te worden: dienen noden van zowel vader, moeder als kind niet beter geïntegreerd te worden in het luisteren naar de noden van het “gezin” als geheel?

Wat betreft de noden en behoeften van **vaders** als individuen, hetzij alleenstaand, hetzij in familieverband, wordt heel weinig tot geen rekening gehouden in het asielcentrum. Alleenstaande vaders haalden als voorbeelden aan dat ze met hun kind(eren) onder de twaalf jaar geen toegang tot de cyberruimte krijgen. Een ander voorbeeld heeft betrekking op de eigen verzorging van de vader: door de afwezigheid van sanitair in de eigen kamer voelde een alleenstaande vader zich genoodzaakt tijdens het douchen zijn kind even bij andere bewoners te laten. Opnieuw wordt hier naast de noden van “het gezin” niet noodzakelijk een verder onderscheid gemaakt tussen deze noden en de noden van “de vader”. Dit zet opvoeding in het asielcentrum bij vaders, in het bijzonder bij vaders van kinderen met extra zorgnoden, bij alleenstaande vaders of bij vaders wiens noden en behoeften niet noodzakelijk overeenstemmen met het aangereikte aanbod, bijkomend onder druk.

Opmerkelijk is hoe vaders omwille van specifieke zorgnoden de uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden systematisch **individualiseren** (“*ik ben niet gelimiteerd door het centrum maar door mijn kind*”). Dat voorzieningen in het asielcentrum niet tegemoet komen aan de noden schrijven vaders toe aan hun individuele situatie, eerder dan aan de bredere structurele omgeving en organisatie van het asielcentrum. Deze individualisering is in verband te brengen met de nadruk die asielcentra leggen op de individuele, ouderlijke verantwoordelijkheid (cfr. *supra*). Hetzelfde discours zien we maatschappelijk terugkeren bij tal van sociale problemen zoals armoede, discriminatie, jeugdwerkloosheid, etc. In dergelijk discours wordt consequent, veeleer dan de ruimere sociaal-politieke context en de diversiteit aan realiteiten waarin mensen leven in vraag te stellen, het **individu** naar voor geschoven als de oorzaak van en de oplossing voor het sociaal probleem (Smith & Whyte, 2013). Vanuit sociaal-pedagogisch oogpunt kan een pedagogische analyse echter niet losgekoppeld worden van een sociale analyse (Roose & De Bie, 2008). Private en publieke verantwoordelijkheid gaan in het licht hiervan hand in hand. Met betrekking tot de focus van dit onderzoek kunnen opvoeding en vaderschap hierbij “als gedeelde verantwoordelijkheid gezien worden tussen de ouders en een lokale autoriteit als geheel” (DfES, 2007, p.7) die weliswaar verder reikt dan de grenzen van het asielcentrum. In die zin pleit deze studie niet enkel voor individuele ondersteuning van vluchtelingenvaders in asielcentra maar tevens voor het bevragen van maatschappelijke structuren (zie *infra*).

In een beweging waarbij de verantwoordelijkheid voor individueel en collectief welzijn verschuift van de overheid naar het individu, kan de spanning tussen een **rechtenethiek** enerzijds en een **zorgethiek** anderzijds aangekaart worden (Sen, 2009). Waar een rechtenethiek autonomie en rationaliteit voorop plaatst en keuzes getoetst worden aan algemene standaarden, komt in een zorgethiek contextueel en relationeel denken en een interpretatie van rechten centraal te staan (Sen, 2009). Hoewel vanuit een sociaal werkperspectief beide benaderingen noodzakelijk zijn, blijkt uit de bevindingen dat in de benadering van vluchtelingenvaders de nadruk voornamelijk komt te liggen op een rechtenethiek, eerder dan op een zorgethiek. Bijgevolg dreigt de diversiteit in unieke noden van elke vader op de achtergrond te verdwijnen.

Zoals reeds aangehaald in de literatuurstudie vertoont een asielcentrum verschillende kenmerken van een ‘*total institution*’, zoals gedefinieerd door Goffman. Hierbij wordt “een veelheid aan menselijke noden en behoeften door een bureaucratische organisatie geregeld” (Goffman, 1963, p. 18). Deze parallel doet bedenkingen rijzen met betrekking tot de discretionaire ruimte van sociaal werkers in de asielcentra. De betekenis van discretionaire ruimte, waarin sociaal werkers de vrijheid krijgen, hebben en nemen om autonoom te handelen en een eigen professionele invulling te geven aan regels, wettelijke kaders en contexten (Devlieghere & Roose, 2017), roept in deze studie echter een spanning op wanneer ze tegenover de gestructureerdheid van het leven van de vaders in asielcentra wordt geplaatst. Het sociaal werk komt zich in dit opzicht in een scherpe, paradoxale relatie te staan met bureaucratie. Enerzijds gaat het om het omarmen van regels, protocollen en procedures die als handvaten dienen om aan de slag te kunnen gaan. Anderzijds gaat het om een zoektocht naar andere strategieën om abstracte regels tegen te gaan en in te spelen op de diversiteit in noden en behoeften van deze groep ouders (Serrien, 2018). Vervolgonderzoek is echter nodig om dieper inzicht te krijgen in deze relevante paradoxale relatie.

1.4. Meer dan alleen vluchteling

De bevindingen van deze masterproef doen tot slot ook bredere vragen rijzen naar de manier waarop, zowel in praktijk als beleid, naar vaders in asielcentra gekeken wordt. Veel auteurs stellen dat in de benadering door instanties binnen het asiel- en migratiesysteem asielzoekers gereduceerd worden tot mensen zonder enige politieke noden of behoeften (Darling, 2009). Elke andere betekenis, biografische rol of sociale identiteit – zoals “vader-zijn” – van asielzoekers blijft op die manier buiten beschouwing (Vervliet *et al.*, 2013). De voorkeur die gegeven wordt aan een identiteit van een meer tijdelijke aard, zijnde als “vluchteling” of “asielzoeker”, eerder dan aan constante identiteitsaspecten, zoals “vader-zijn”, in beschouwing te nemen, komt terug in de bevindingen van dit onderzoek. De beperkte

aandacht voor vaderschap in asielcentra, zoals de analyse van de resultaten impliceert, is hiervan mogelijk een manifestatie.

Ondanks de ondersteunende relatie die veel vaders met hun persoonlijk assistent deelden, werd “vaderschap” en “opvoeding” als gespreksonderwerp niet noodzakelijk aangesneden. Indien vaders echter zelf concrete opvoeding gerelateerde zorgnoden of vragen opgooiden, was het personeel hiervoor in de meeste gevallen aanspreekbaar. Ze waren echter beperkt in de oplossingen die voorhanden waren. In de interviews uitten vaders enerzijds het verlangen naar meer aandacht voor opvoeding, anderzijds weerhield angst voor verlies van (nog meer) verantwoordelijkheid hen hier van. Alle participanten uitten echter na het interview een grote dankbaarheid voor het luisterend oor. Dit illustreert de nood van vaders om in de eerste plaats gehoord te worden wat betreft hun zorgen, noden en verlangens omtrent opvoeding en vaderschap.

Daarnaast werd de éézijdige erkenning van identiteiten weerspiegeld in de manier van omgang met en behandeling van vaders in het asielcentrum (Hauge *et al.*, 2017; Rosenberger & König, 2011; Szczepanikova, 2013; Van der Horst, 2004). Vaders gaven aan behandeld te worden als kinderen (“*alsof we niets begrijpen*”) of vergeleken zichzelf met nummers, wat door het gebruik van badges en identificatienummers een letterlijke vertaling krijgt. Het asielcentrum kent hierdoor een eigen regime waarbij een opdeling tussen bewoners en personeel hoofdzakelijk gemaakt wordt op basis van het kenmerk “asielzoeker”. Hiertegenover pleit Vervliet *et al.* (2013) voor een intersectioneel perspectief op vluchtelingenvaders. Dergelijk perspectief draagt het potentieel met zich mee de meervoudige identiteiten van vaders te erkennen en de intersectie tussen deze identiteiten bloot te leggen, zo besluiten Vervliet *et al.* (2013).

Szczepanikova (2013) stelt dat de organisatie van een asielcentrum een weerspiegeling is van het breder nationale asiel- en migratiebeleid. De bevindingen van dit onderzoek en bovenstaande bedenkingen nodigen uit om bestaand migratiebeleid te bevragen en te reflecteren over welke definities, sociale categorieën en identiteiten de bovenhand nemen in de benadering van vluchtelingengezinnen in het algemeen en vluchtelingenvaders in het bijzonder. Wat zegt de scheiding van vluchtelingenkinderen en -ouders over een migratie- en asielbeleid⁵? Wat zegt de plaatsing van vluchtelingengezinnen in collectieve asielcentra over een migratie- en asielbeleid?

Het bestaan van asielcentra *in se* ondermijnt geenszins een humaan beleid in die zin dat er een poging wordt ondernomen om een zekere vorm van veiligheid, informatie en toegang tot

⁵ Tussen april en juni 2018 scheidde de Trump-regering in de Verenigde Staten 2600 vluchtelingenkinderen van hun ouders nadat ze zonder geldig paspoort de Mexicaans-Amerikaanse grens overstaken (Delgado, 2019).

basisnoden en zorg te waarborgen. De keuzes die er volgens de onderzoeker toe doen, zijn die van het type dat een asielcentrum ongeschikt maakt voor de gezonde ontwikkeling van ieder individu in een gezin. Zo is er van privacy voor het individu (de tiener, het koppel, de burens,...) weinig sprake, wordt de toegang tot gezondheidszorg vertraagd als je niet een acuut medisch probleem presenteert en is er een permanente asymmetrie in de verhouding tussen het personeel en de bewoners. Met dat laatste propageert men als overheid de boodschap dat, hoewel je vanuit een gelijkwaardigheidsbeginsel het **recht** hebt om asiel en burgerschap aan te vragen, je toch ondergeschikt bent aan zij die dat burgerschap reeds hebben verworven. In hoeverre internaliseert de asielzoeker dit signaal? En wat internaliseert de burger die, om dit met een voorbeeld te schetsen, zijn kinderen niet naar een asielcentrum stuurt voor het verjaardagsfeest van een klasgenootje zonder verblijfsvergunning?

Tot slot kan dezelfde reflectie doorgetrokken worden naar een breder maatschappelijk niveau ten aanzien van zowel vluchtelingen als vaders afzonderlijk. Het gebrek aan erkenning van meervoudige identiteiten bij vluchtelingen gaat veel verder dan de vaderlijke identiteit. Vluchtelingen worden eveneens op andere levensdomeinen en -aspecten gereduceerd als uitsluitend 'vluchteling'. Diploma's van jonge migranten, mannen en vrouwen, worden in ons land met moeite erkend, laat staan als evenwaardig gezien aan Belgische equivalenten. Vaders worden wat opvoeding betreft zowel in onze samenleving als in sociale voorzieningen nog steeds niet als even belangrijk beschouwd als moeders (Shapiro & Krysik, 2010). Hierdoor gaat systematisch minder aandacht en ondersteuning naar de uitdagingen in hun rol als vaders (Shapiro *et al.*, 2010). De afwezigheid van specifieke aandacht voor vaderschap in asielcentra is dus zeker niet uitsluitend van toepassing in de onderzochte context, maar is onderdeel van een breder maatschappelijk fenomeen.

2. Implicaties voor beleid en praktijk

Deze masterproef is ontstaan vanuit een bredere ambitie om onderzoek naar de persoonlijke leefwereld van individuen in een migratiecontext op de kaart te zetten. Enkele bevindingen zijn door hun wederkerig karakter in die mate pertinent dat de onderzoeker het noodzakelijk acht om op basis hiervan enkele aanbevelingen te formuleren voor de vormgeving van zowel beleid als praktijk.

Met betrekking tot de **praktijk** is het bovenal noodzakelijk om **inspraak** van vaders op verschillende levensdomeinen te verhogen. Vaders de keuze laten om hetzij zelf te koken (mits ze hiervoor financieel en materiaal ondersteund worden) hetzij gebruik te maken van het restaurant kan bijdragen tot een verhoging van autonomie met betrekking tot de opvoeding van hun kinderen. Daarnaast zou een grotere keuzevrijheid aangaande onderwijs, vrijetijdsmogelijkheden (sportclubs, activiteiten voor verschillende leeftijden, etc.),

(school)transportmiddelen en faciliteiten op de kamer (douche of toilet voor alleenstaande vaders bijvoorbeeld) mogelijk kunnen inspelen op de diverse ondersteuningsnoden en -behoeften die vaders uitten.

Een andere aanbeveling heeft betrekking tot de waarborging van **privacy**, zowel binnen als buiten de grenzen van het gezin. Zoals in de discussie reeds werd aangehaald, vormen eetmomenten belangrijke ankerpunten voor het vormen van een thuis- en familiegevoel (Christensen *et al.*, 2000; Halldén, 2003; Helavirta, 2011). Een eigen (kook- en) eetruimte leek voor de participanten in het licht hiervan noodzakelijk en een mogelijk eerste stap naar het waarborgen van een grotere privacy buiten de grenzen van het gezin. Een onderscheid tussen de (slaap)kamer van de ouders en die van de (oudere) kinderen zou daarnaast deels tegemoet kunnen komen aan de privacy tussen gezinsleden onderling. Beide aanbevelingen liggen echter onvermijdelijk aan de basis van een structurele herdenking van het huidige opvangnetwerk – wat volgens de onderzoeker dan ook noodzakelijk is – waarbij oude legerkazernes en scholen dienst doen als (t)huis voor honderden gezinnen met kinderen.

Zowel de literatuurstudie als de bevindingen benadrukken dat het gebrek aan een **job** met een waardige verloning een niet te onderschatten impact heeft op vaders (Strier *et al.*, 2005). In de betrokken asielcentra kunnen vaders in de zogenaamde “gemeenschapsdienst” taken uitvoeren tegen een kleine verloning (Fedasil, 2019a). Van der Horst (2004) suggereert dat deze taken in het asielcentrum mogelijk een andere functie vervullen dan louter “geld verdienen” (cfr. *supra*). Het aanbieden van werk motiveert het personeel teneinde “de bewoners iets om handen te geven” (van der Horst, 2004, p. 39). Het niet kunnen vervullen van de rol als ‘kostwinnaar’ en het financieel niet kunnen zorgen voor het gezin had echter een grote impact op de gevoelens en het zelfbeeld van vaders in dit onderzoek. Vanuit deze bevinding zou het verhogen van de verloning van gemeenschapstaken in het asielcentrum mogelijk kunnen bijdragen tot een gevoel van onafhankelijkheid.

Zoals gesuggereerd in de discussie is het, gezien de uitdagingen waar vaders in asielcentra mee geconfronteerd worden, wenselijk en noodzakelijk in de benadering en ondersteuning van vaders een actief onderscheid te maken tussen de noden van het ‘gezin’ als geheel enerzijds en ‘de vader’ als individu anderzijds. **Luisteren** naar de ervaringen, noden en verlangens van vaders met betrekking tot opvoedingspraktijken is in het licht hiervan een mogelijke eerste stap om hun stem te erkennen en mee te nemen in de vormgeving van praktijk en beleid (Gentles-Gibbs *et al.*, 2017). De Gendt (2019) wijst hierbij op het belang vaders te zien als expert.

Een dergelijke ruimte voor openlijke expressie door vaders kan in een asielcentrum concreet vorm krijgen op verschillende manieren: individuele gesprekken tussen de vader en een

sociaal werker of eerder collectief tussen vaders onderling in een **vaderwerking** (Riggs *et al.*, 2016). Collectieve vormen van interactie tussen vaders, zogenaamde vaderwerkingen, kunnen in de praktijk veel verschillende vormen aannemen en laten volgens De Gendt (2019) veel ruimte voor de bestaande diversiteit tussen vaders. Het vertrekpunt van een vaderwerking is echter steeds het enorme potentieel van vaders en de vaststelling dat dit potentieel grotendeels onbenut blijft (Thys, 2019 in De Gendt, 2019). Het delen van ervaringen tussen vaders kan individuele uitdagingen van vaders collectiviseren (Freire, 1970).

Bij de vormgeving van vaderpraatgroepen dienen enkele belangrijke kanttekeningen in beschouwing genomen te worden. In de eerste plaats wijzen Wilkund *et al.* (2000) erop dat, in het bijzonder bij vaders in een migratiecontext, een mogelijke taalbarrière vaders ervan kan weerhouden om te participeren aan een dergelijk initiatief. Daarnaast wijst De Gendt (2019) op het belang te vertrekken vanuit de vaders zelf, vanuit hun noden, verwachtingen en visies op opvoeding en vaderschap.

Zoals uit de discussie naar voor komt, pleit dit onderzoek naast bevraging en verandering op individueel en interpersoonlijk level, zijnde de praktijk, eveneens voor hetzelfde met betrekking tot het institutioneel en maatschappelijk level, zijnde het **beleid** (Daniel, 2014).

In het huidig asiel- en migratiebeleid wordt de identiteit 'asielzoeker' of 'vluchteling' steevast als argument gebruikt om vluchtelingenvaders en hun kinderen in asielcentra te plaatsen (Vervliet *et al.*, 2013). Zo lang als beleid de prioriteit geeft aan de sociale categorie als 'vluchteling', eerder dan de noden van de vaders zelf is fundamentele verandering onmogelijk (Derluyn *et al.*, 2008). In dit opzicht pleit dit onderzoek voor het hanteren van een perspectief waarbij de ouderlijke identiteit van vluchtelingen erkend en meegenomen wordt in het uittekenen van beleid.

Ondanks de gemaakte aanbevelingen voor de vormgeving van praktijk en beleid, pleit dit onderzoek er boven alles voor om het verblijf van gezinnen in een dergelijke collectieve institutie van een asielcentrum niet te normaliseren maar veeleer in vraag te stellen en te problematiseren.

3. Beperkingen van het onderzoek

Deze studie kent enkele belangrijke beperkingen die bij de interpretatie van de bevindingen en in de uitvoering van eventueel vervolgonderzoek in overweging dienen genomen te worden.

Een beperking van de **onderzoekstechniek** (kwalitatief semigestructureerd diepte-interview) is de sociale wenselijkheid van de antwoorden van de participanten (Billiet *et al.*, 2010; Newby, 2016). Loyauteit ten aanzien van de verkregen ondersteuning in het asielcentrum weerhield participanten er mogelijk van om bepaalde negatieve ervaringen te uiten (Lietaert, 2016).

Omgekeerd kon de aanwezigheid van een (onafhankelijke) onderzoeker bij de participanten de hoop opwekken op extra ondersteuning, concrete verandering of publieke en/of politieke aandacht. Hierdoor werden negatieve elementen in hun verhaal mogelijk vergroot of verscherpt (Black *et al.*, 2006; Silove, Steel, & Watters, 2000).

Daarnaast zijn enkele beperkingen met betrekking tot de rekrutering van participanten in acht te nemen. Zoals beschreven in de methodologie gebeurde het aanspreken van potentiële participanten op twee manieren: enerzijds door de onderzoeker (in Sint-Truiden en Wingene) en anderzijds door een medewerker van het asielcentrum (Kapellen). In het laatste geval is het mogelijk dat deelname aan het onderzoek bij de participant (onbewust) beïnvloed werd door gevoelens van loyautéit of dankbaarheid ten aanzien van de medewerker of vanuit de hoop om extra ondersteuning te ontvangen (Hugman *et al.*, 2011).

Een andere beperking heeft betrekking tot het gebruik van **tolken**. Tijdens één interview leek de tolk af en toe een actieve rol aan te nemen door interviewvragen te beantwoorden of aan te passen zonder het werkelijk te vragen aan de geïnterviewde of de onderzoeker (Jentsch, 1998 in Wallin & Ahlström, 2006). Verder is het gebruik van twee verschillende tolken Arabisch een beperking van dit onderzoek daar het specifieke profiel van de tolk altijd een impact heeft op de onderzoeksresultaten (Edwards, 1998; Jacobsen & Landau, 2003).

In relatie tot de **afname van de interviews** en de **interpretatie van de resultaten** was de beperkte kennis van de leefwereld van de participanten een begrenzing van het onderzoek. Door het beperkte tijdsbestek van deze masterproef, konden kortdurende participerende observaties hier slechts gedeeltelijk aan tegemoetkomen. Deze beperking maakte dat de onderzoeker over de specifieke context van elk asielcentrum niet in de diepte kon doorvragen en de antwoorden van de participanten slecht in beperkte mate kon contextualiseren. De **data-analyse** laten uitvoeren door verschillende onderzoekers zou tegemoet kunnen komen aan deze beperking en tegelijk de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroten (Silverman, 2006).

Een andere beperking was de aanwezigheid van de partner en de kinderen tijdens het interview, wat het geval was bij één participant. Door het bijzijn van familieleden, voelde de participant zich mogelijk weerhouden om bepaalde persoonlijke ervaringen te delen met de interviewer.

4. Aanbevelingen voor verder onderzoek

De bevindingen in deze masterproef tonen aan dat er een grote nood is om vaders in asielcentra aan het woord te laten over opvoeding en vaderschap. Gezien het weinig wetenschappelijk onderzoek dat vandaag focust op deze onvermijdelijke intersectie tussen

vaderschap, opvoeding en migratie is het cruciaal dit onderzoeksobject op de agenda te plaatsen.

Daar de vader deel is van een breder gezinssysteem en de relatie tussen gezinsleden een belangrijke impact heeft op de betrokkenheid van vaders in de opvoeding (Sarkadi, Kristiansson, & Bremberg, 2008), lijkt het voor vervolgonderzoek interessant om ook de perspectieven van de partner, de kinderen en de grootouders op vaderschap mee in rekening te brengen. Een dergelijke triangulatie van perspectieven op vaderschap kan leiden tot een beter begrip van vaderschap in een context van migratie en culturele verandering (Raffaeta, 2015). Daarnaast zouden eveneens de perspectieven en ervaringen van sociaal werkers en assistenten in de betrokken asielcentra een belangrijke meerwaarde zijn voor een verdere studie.

Naast triangulatie met betrekking tot de perspectieven op vaderschap is ook datatriangulatie in onderzoek naar vaderschap en migratie noodzakelijk. In het licht hiervan zijn langdurige participerende observaties en focusgroepen met vaders, moeders en sociaal werkers onmisbare onderzoeksmethoden.

Tot slot is het noodzakelijk, zoals uit de bevindingen van deze masterproef blijkt, de ervaringen, perspectieven en specifieke behoeften van alleenstaande vluchtelingenvaders en vluchtelingenvaders van kinderen met een beperking te belichten. Een onderzoek dat deze groep vaders centraal stelt, zou hieraan mogelijk tegemoet kunnen komen.

BIBLIOGRAFIE

- Albert, I., & Coimbra, S.B. (2017). Family Cultures in The Context of Migration and Ageing. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 51, 205-222.
- Altman, I. (1975). *The environment and social behavior: privacy, personal space, territoriality and crowding*. Monterey: Brooks/Cole.
- Archea, J. (1977). The place of architectural factors in behavioral theories of privacy. *Journal of social issues*, 33(3), 116-137.
- Austin, C., & Este, D. (2001). The working experiences of underemployed immigrant and refugee men: Implications for social work practice. *Canadian Social Work Review*, 18(1), 213-229.
- Baarda, D. B., de Goede, M. M., & Teunissen, J. (2013). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek* (3^e druk). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Barlow, J., Shaw, R., & Stewart-Brown, S.L. (2004). *Parenting Programmes and Minority Ethnic Families: Experiences and Outcomes*. Londen: National Children Bureau.
- Basran, G., & Zong, L. (1998). Devaluation of foreign credentials as perceived by visible minority professional immigrants. *Canadian Ethnic Studies*, 30(3), 6-23.
- Behnke, A.O., Taylor, B.A., & Parra-Cardona, J.R. (2008). "I Hardly Understand English, but...": Mexican Origin Fathers Describe Their Commitment as Fathers Despite the Challenges of Immigration. *Journal of Comparative Family Studies*, 39(2), 187-205.
- Bentacourt, T.S., & Khan, K.T. (2008). The mental health of children affected by armed conflict: protective processes and pathways to resilience. *International Review of Psychiatry*, 20(3), 317-328.
- Bentacourt, T.S., & Williams, T. (2008). Building an evidence base on mental health interventions for children affected by armed conflict. *Intervention*, 6, 39-56.
- Bentacourt, T.S., Abdi, S., Ito, B.S., Lilienthal, G.M., Agalab, N., & Ellis, H. (2015). We left one war and came to another: resource loss, acculturative stress, and caregiver-child relationships in Somali refugee families. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 21(1), 114-125.

- Bentacourt, T.S., Meyers-Ohki, M.S.E., Charlow, M.A.P., & Tol, W. A. (2013). Interventions for children affected by war: an ecological perspective on psychosocial support and mental health care. *Harvard Review of Psychiatry*, 21, 70-82.
- Berry, J.W. (1990). The role of psychology in ethnic studies. *Canadian Ethnic Studies*, 23, 7-21.
- Berry, J.W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Berry, J.W., Kim, U., Minde, T., & Mok, D. (1988). Comparative Studies of Acculturative Stress. *International Migration Review*, 21(3), 491-511.
- Bhugra, D. (2004). Migration and mental health. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109, 243-258.
- Biller, H.B., & Lopez Kimpton, J. (1997). The father and the school-aged child. In M.E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 143-161). New York: Wiley.
- Billiet, J. & Waeye H. (2009). *Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaalwetenschappelijk onderzoek* (2^e druk). Antwerpen: De Boeck.
- Black, R., & Gent, S. (2006). Sustainable return in post-conflict contexts. *International Migration*, 44(3), 15 – 38.
- Borkowski, J.G., Landesman, S., & Bristol-Power, M. (Eds.). (2009). *Parenting and the child's world: Influences on academic, intellectual, and socio-emotional development*. New Jersey: Taylor & Francis.
- Bornstein, M.H., & Cote, L.R. (2006). Parenting cognitions and practices in the acculturative process. In M.H. Bornstein & L.R. Cote (Ed.), *Acculturation and Parent-Child Relationships: Measurement and Development* (pp. 179-196). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bos, H., & Tavecchio, L. (2011). Vaderschap, rol van vaders in opvoeding van kinderen en diversiteit in vaderschap. *Pedagogiek*, 31(1), 3-10.
- Bouchard, C. (2003). Nurturing dads. In C. Bolte, A. Devault, M. St-Denis, & J. Gaudet (Eds.), *On fathers ground: A portrait of projects to support and promote fathering* (pp. 5-9). Montreal: Canadian Institute of Child Health.
- Bouhalhoul, R., & van der Zwaard, J. (1996). *Een kwestie van vertrouwen. Gespreksgroepen met Marokkaanse ouders in Rotterdam*. Rotterdam: SBWR.

- Bourgois, P. (1998). Families and children in pain in the U.S. inner city. In N. Scheper Hughes & C. Sargent (Eds.), *Small wars: The cultural politics of childhood* (pp. 331-351). Berkeley: University California Press.
- Bramley, N., & Eatough, V. (2005). The experience of living with Parkinson's disease: An interpretative phenomenological analysis case study. *Psychology & Health, 20*(2), 223-235.
- Caarls, K., & Mazzucato, V. (2014). Does International Migration Lead to Divorce? Ghanaian Couples in Ghana and Abroad. *Population, 70*(1), 127-151.
- Capps, R.C., Bronte-Tinkew, J., & Horowitz, A. (2010). Acculturation and Father Engagement with Infants among Chinese- and Mexican-Origin Immigrant Fathers. *Fathering, 8*(1), 61-92.
- Chodrow, N.J. (1978). *The Reproduction of Mothering*. California: University of California Press.
- Christensen, P., James, A., & Jenks, C. (2000). Home and Movement: Children Constructing 'Family Time'. In S. Hollaway, & G. Valentine (Eds.), *Children's Geographies: Playing, Living, Learning* (pp. 139-155). London: Routledge.
- Clarke-Stewart, K.A. (1980). The father's contribution to children's cognitive and social development in early childhood. In F.A. Pedersen (Ed.), *The father-infant relationship: Observational studies in a family setting* (pp. 111-146). New York: Praeger.
- Coleman, J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology, 94*, 95-120.
- Creese, G., & Wiebe, B. (2009). 'Survival Employment': Gender and Deskilling among African Immigrants in Canada. *International Migration, 50*(5), 56-76.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Crouch, M., & Manderson, L. (1993). *New Motherhood: Cultural and Personal Transitions in the '80s*. Yverdon: Gordon & Breach.
- Daniel, C.A. (2004). Social work with West Indian families: a multilevel approach. In A.M. Mahoney (Ed.), *The health and well-being of Caribbean immigrants in the United States* (pp. 135-145). Binghamton: The Haworth Press.
- Darling, J. (2009). Becoming Bare Life: Asylum, Hospitality, and the Politics of Encampment. *Environment and Planning D: Society and Space, 27*(4), 649-665.

- De Gendt, T. (2019). *Papa hoort er ook bij - Vaders toelaten in het leven van kinderen. Vaderparticipatie in de praktijk*. Leuven: Lannoo Campus.
- De Haene, L., & Derluyn, I. (2015). Ontwikkeling en opvoeding in culturele context: betekeniswereld, migratie en maatschappelijke positie. In G. Bosmans, I. Noens, P. Bijttebier, & L. Claes (Red.), *Diagnostiek bij kinderen, jongeren en gezinnen: deel II: ontwikkeling in context* (pp. 145-168). Leuven: Acco.
- De Haene, L., Grietens, H., & Verschueren, K. (2007). From symptom to context: a review of the literature on refugee children's mental health. *Hellenic Journal of Psychology*, 4(1), 233-256.
- De Haene, L., Grietens, H., & Verschueren, K. (2010). Holding harm: Narrative methods in mental health research on refugee trauma. *Qualitative Health Research*, 20, 1664-1676.
- Degni, F., Pöntinen, S., & Mölsä, M. (2006). Somali parents' experiences of bringing up children in Finland: exploring social-cultural change within migrant households. *Forum: Qualitative Social Research*, 7(3), 1-16.
- Delgado, E. (2019, 12 februari). *Trump administration still separating families at borders, advocates say*. Geraadpleegd op 21 juli 2019, van <https://www.theguardian.com/us-news/2019/feb/12/trump-el-paso-family-separations-migrants-immigration>
- Denzin, N.K., & Lincoln, Y.S. (2003). *Collecting and Interpreting Qualitative Materials* (2nd ed.). Thousand Oaks, Californië: Sage Publications.
- Department for Education and Skills. (2007). *Care Matters: Time for Change*. Londen: DfES.
- Derluyn, I., & Broekaert, E. (2008). Unaccompanied refugee children and adolescents: the glaring contrast between a legal and a psychological perspective. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31(4), 319-330.
- Devlieghere, J., & Roose, R. (2017). *De mythe van rationalisering: Over creativiteit en ambiguïteit in het sociaal werk*. Leuven: Garant.
- Diab, M., Peltonen, K., Qouta, S.R., Palosaari, E., & Punamäki, R.L. (2015). Effectiveness of psychosocial intervention enhancing resilience among war-affected children and the moderating role of family factors. *Child Abuse & Neglect*, 40, 24-35.
- Drever, E. (1995). *Using semi-structured interviews in small-scale research: a teacher's guide*. Edinburgh: SCRE. Elam, G., & Fenton, K.A. (2003). Researching Sensitive Issues and Ethnicity: Lessons from Sexual Health. *Ethnicity and Health*, 8(1), 15-27.

- Edwards, R. (1998). A critical examination of the use of interpreters in the qualitative research process. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 24(1), 197 – 208.
- Elbedour, S., Ten Benschel, R., & Bastien, D.T. (1993). Ecological integrated model of children of war: Individual and social psychology. *Child Abuse & Neglect*, 17, 805-819.
- El-Khani, A., Ulph, F., Peters, S., & Calam, R. (2016). Syria: the challenges of parenting in refugee situations of immediate displacement. *Intervention*, 16(2), 99-113.
- Elliott, V. (2007). Interventions and Services for Refugee and Asylum-seeking Children and Families. In P. Vostanis (Ed.), *Mental Health Interventions and Services for Vulnerable Children and Young People* (pp.132-148). Londen: Jessica Kingsley.
- Eshel, N., Daelmans, B., Cabral de Mello, M., & Martines, J. (2006). Responsive parenting: Interventions and outcomes. *Bulletin of the World Health Organization*, 84(12), 991-998.
- Este, D.C., & Tachble, A. (2009). The perceptions and experiences of Russian immigrant and Sudanese refugee men as fathers in an urban center in Canada. *The Annals of the American Academy*, 624, 139-155.
- Este, D.C., & Tachble, A.A. (2008). Fatherhood in the Canadian Context: Perceptions and Experiences of Sudanese Refugee Men. *Sex Roles*, 60, 456-466.
- Fazel, M., & Bentacourt, T. (2018). Preventive mental health interventions for refugee children in high-income settings: a narrative review. *Lancet Child Adolescent Health*, 2(2), 121-132.
- Fedasil. (2016). *Managementplan 2012-2018 – Bijdragen aan een globaal migratiebeleid*. Geraadpleegd op 3 juli 2019, van https://www.fedasil.be/sites/default/files/fedasil_managementplan_nl_update2016_0.pdf
- Fedasil. (2017b). *De opvang van asielzoekers in België*. Geraadpleegd op 4 juli 2019, van https://www.fedasil.be/sites/default/files/content/download/files/opvang_van_asielzoekers_in_belgie.pdf
- Fedasil. (2019a). *Verblijf in het opvangcentrum*. Geraadpleegd op 13 januari 2019, van <https://www.fedasil.be/nl/opvangcentra/verblijf-het-opvangcentrum>
- Fedasil. (2019b). *Kapellen*. Geraadpleegd op 2 februari 2019, van <https://www.fedasil.be/nl/kapellen>

- Fedasil. (2019c). *Sint-Truiden*. Geraadpleegd op 2 februari 2019, van <https://www.fedasil.be/nl/sint-truiden>
- Fedasil. (2019d). *Opvang van asielzoekers*. Geraadpleegd op 12 april 2019, van <https://www.fedasil.be/nl/asiel-belgie/opvang-asielzoekers>
- Fedasil. (2019e). *Wettelijk kader*. Geraadpleegd op 13 april 2019, van <https://www.fedasil.be/nl/asiel-belgie/wettelijk-kader>
- Fedasil. (2019f). *Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers*. Geraadpleegd op 21 juli 2019, van <https://www.fedasil.be/nl>
- Fontana, A., & Frey, J.H. (2003). *The interview: From structured questions to negotiated text*. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Collecting and Interpreting Qualitative Materials* (2nd ed.) (pp. 61-106). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Fraktman, M.G. (1998). Immigrant mothers: what makes them high risk? In C.T. Garcia Coll, J.L. Surrey & K. Weingarten (Ed.), *Mothering Against the Odds* (pp. 85-107). New York: Guilford Press.
- Freeman, D. (1983). *Margaret Mead and Samoa: The making and unmaking of an anthropological myth*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the Oppressed*. New York : Herder and Herder.
- Furstenberg, F., & Hughes, M. (1995). Social capital and successful development among at-risk youth. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 580-592.
- Garcia Coll, C.T., Meyer, E.C., & Brillon, L. (1995). "Ethnic and minority parenting". In H. Bornstein (Ed.), *Handbook of Parenting* (pp. 189-209). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gentles-Gibbs, N., & Gibbs, L.O. (2017). Social work practice with West Indian migrant fathers. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 7(1), 1-8.
- Geuijen, K. (1998) "Wonen en werken in een asielzoekerscentrum". *Migrantenstudies*, 14(4), 261–272.
- Ghorashi, H. (2005). Agents of change or passive victims: the impact of welfare states (the case of the Netherlands) on refugees. *Journal of Refugee Studies*, 18(2), 181-198.
- Giallo, R., Riggs, E., Lynch, C., Vanpraag, D., Yelland, J., Szwarc, J., Duell-Piening, P., Tyrell, L., Casey, S., & Brown, S.J. (2017). The physical and mental health problems of

- refugee and migrant fathers: findings from an Australian population-based study of children and their families. *BMJ Open*, 7, 1-12.
- Gieve, K. (1990). *Balancing Acts On Being a Mother*. Londen: Virago.
- Glascou, F.P., & Leew, S. (2010). Parenting behaviors, perceptions, and psychosocial risk: Impact on young children's development. *Pediatrics*, 125(2), 313-319.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Gordon, T. (1990). *Feminist Mothers*. Londen: Macmillan.
- Griffiths, M.B. (2014). Out of time: The temporal uncertainties of refused asylum seekers and immigration detainees. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40, 1991-2009.
- Hajdukowski-Ahmed, M. (2009). A dialogical approach to identity: Implications for refugee women. In M. Hajdukowski-Ahmed, N. Khanlou, & H. Moussa (Eds.), *Not born a refugee mother: contesting identities, rethinking practices*. Oxford: Berghahn Books.
- Halden, G. (2003). Children's view of family, home and house. In P. Christensen, & M. O'Brien (Eds.), *Children in the City: Home, Neighbourhood and Community* (pp. 29-45). Londen: Routledge Falmer.
- Harkness, S., & Super, C. M. (1996). *Parents' cultural belief systems: Their origins, expressions, and consequences*. New York/London: The Guilford Press.
- Harris, K.M. (2000). Health risk behavior among adolescents in immigrant families. In D.J. Hernandez (Ed.), *Children of immigrants: Health, adjustment, and public assistance*. Washington DC: National Academy Press.
- Hauge, A.L., Støa, E., & Denizou, K. (2017). Framing Outsidedness – Aspects of Housing Quality in Decentralized Reception Centres for Asylum Seekers in Norway. *Housing, Theory and Society*, 34(1), 1-19.
- Hawkins, A.J., & Dollahite, D.C. (1997). *Generative Fathering: Beyond deficit perspectives*. Thousand Oaks: Sage.
- Helavirta, S. (2011). Home, Children and Moral Standpoints: A case study of child clients of child welfare. *Qualitative Social Work: Research and Practice*, 10(4), 434-450.
- Hernandez, D.J., & Charney, E. (Eds.). (1998). *From generation to generation: The health and well-being of children in immigrant families*. Washington DC: National Academy Press.

- Hernandez, M., & McGoldrick, M. (1999). Migration and the life cycle. In B. Carter & M. McGoldrick (Ed.), *The expanded family life cycle: Individual, family and social perspectives* (3rd ed.) (pp. 169-184). Needham Heights: Allyn & Bacon.
- Hibbins, R., & Pease, B. (2009). Men and Masculinities on the Move. In M. Donaldson, R. Hibbins, R. Howson, & B. Pease (Ed.), *Migrant Men. Critical Studies of Masculinities and the Migration Experience* (pp. 2-17). New York: Routledge.
- Ho, C. (2006). Migration as Feminisation? Chinese Women's Experiences of Work and Family in Australia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32(3), 497-514.
- Hobfoll, S.E. (1989). Conservation of Resources: A New Attempt at Conceptualizing Stress. *American Psychologist*, 44(3), 513-524.
- Horowitz, R.T. (1984). Patterns of cultural transition: Soviet and American children in new environments. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 15, 399-416.
- Howitt, D., & Cramer, D. (2014). *Introduction to research methods in psychology* (4th ed.). New York: Pearson.
- Hugman, R., Bartolomei, L., & Pittaway, E. (2011). Human agency and the meaning of informed consent: reflections on research with refugees. *Journal of Refugee Studies*, 24(4), 655 – 671.
- Ispa, J.M., Fine, M.A., Halgunseth, L.C., Harper, S., Robinson, J., Boyce, L., Brooks-Gunn, J., & Brady-Smith, C. (2004). "Maternal intrusiveness, maternal warmth, and mother-toddles relationship outcomes: variations across low-income ethnic and acculturation groups". *Child Development*, 75(6), 1613-1631.
- Jacobsen, K., & Landau, L.B. (2003). The Dual Imperative in Refugee Research: Some Methodological and Ethical Considerations in Social Science Research on Forced Migration. *Disasters*, 27(3), 185-206.
- Kanner, A.D., Coyne, J.C., Schaefer, C., & Lazarus, R.S. (1981). Comparison of two modes of stress measurement: daily hassles and uplifts versus major life events. *Journal of Behavioral Medicine*, 4, 1-39.
- Kelly, A.C.F. (2016). *Refugee Mothers' Experiences of Forced Migration and its Impact upon Family Life*. Hatfield: University of Herthordshire.

- Kilkey, M., Perrons, D., & Plomien, A. (2013). *Gender, Migration and Domestic Work. Masculinities, Male Labour and Fathering in the UK and USA*. Verenigd Koninkrijk: Palgrave Macmillan.
- Kobelinsky, C. (2008). The moral judgement of asylum seekers in French reception centers. *Antropology News*, 49(5), 5-11.
- Koehn, P.H. (2005). Medical encounters in Finnish reception centres: asylum-seeker and clinician perspectives. *Journal of Refugee Studies*, 18(1), 47-75.
- Kvale, S. (1996). *InterViews—An introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, Californië: Sage Publications.
- Lamb, M.E. (ed.) (2010). *The role of the father in child development*. (5e editie). New York: Wiley.
- Lamb, M.E., & Bougher, L.D. (2009). How Does Migration Affect Mothers' and Fathers' Roles Within their Families? Reflections on some Recent Research. *Sex Roles*, 60, 611-614.
- Lau, W., Silove, D., Edwards, B., Forbes, D., Bryant, R., McFarlane, A., Hadzi-Pavlovic, D., Steel, Z., Nickerson, A., Van Hooff, M., Felmingham, K., Cowlshaw, S., Alkemade, N., Kartal, D., O'Donnell, M. (2018). Adjustment of refugee children and adolescents in Australia: outcomes from wave three of the building a new life in Australia study. *BMC Med*, 16(157), 1-17.
- Leaning, J. (2001). Ethics of research in refugee populations. *Lancet*, 357(9266), 1432 – 1433.
- Lewig, K., Arney, F., & Salveron, M. (2010). Challenges to parenting in a new culture: Implications for child and family welfare. *Evaluation and Program Planning*, 33, 324-332.
- Lewis, C. (1997). Fathers and preschoolers. In M.E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 121-142). New York: Wiley.
- Leyendecker, B., & Lamb, M.E. (1999). Latino families. In M.E. Lamb (Ed.), *Parenting and child development in "nontraditional" families* (pp. 247-262). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Lietaert, I. (2016). *Perspectives on return migration: A multi-sited, longitudinal study on the return processes of Armenian and Georgian migrants* (Doctoraat). Geraadpleegd van <https://biblio.ugent.be/publication/8029550/file/8029561>

- Lietaert, I., & Verhaeghe, F. (in press). Families on hold: How the context of an asylum centre affects parenting experiences. *Child and Family Social Work*.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park: Sage Publications.
- Mackenzie, C., McDowell, C., & Pittaway, E. (2007). Beyond 'Do No Harm': The Challenge of Constructing Ethical Relationships in Refugee Research. *Journal of Refugee Studies*, 20(2), 299-319.
- Mackrill, T. (1996). Aspects of structure and dynamics at a refugee centre in Denmark: a social psychological analysis. *Journal of Refugee Studies*, 9(2), 199-215.
- Margulis, S.T. (2003). On the status and contribution of Westin's and Altman's theories of privacy. *Journal of Social Issues*, 59, 411-429.
- Maushart, S. (1997). *The Mask of Motherhood: How Mothering Changes Everything and Why We Pretend it Doesn't*. Sydney: Vintage.
- McCosker, H., Barnard, A., & Gerber, R. (2001). Undertaking Sensitive Research: Issues and Strategies for Meeting the Safety Needs of All Participants. *Forum Qualitative Sozialforschung*, 2(1), art. 22.
- McMahon, M. (1995). *Engendering Motherhood: Identity and Self-Transformation in Women's Lives*. New York: Guilford Press.
- McWayne, C., Downer, J.T., Campos, R., & Harris, R.D. (2013). Father Involvement During Early Childhood and Its Association with Children's Early Learning: A Meta-Analysis. *Early Education & Development*, 24(6), 898-922.
- Meléndez, L. (2005). Parental beliefs and practices around early self-regulations: the impact of culture and immigration. *Infants & Young Children*, 18(2), 136-146.
- Merry, L., Pelaez, S., & Edwards, N.C. (2017). Refugees, asylum-seekers and undocumented migrants and the experience of parenthood: a synthesis of the qualitative literature. *Globalization and Health*, 13(75), 1-17.
- Newby, P. (2016). *Research methods for education*. Harlow: Pearson Education Limited
- Ngo, H., & Este, D. (2006). Professional re-entry for foreign-trained immigrants. *Journal of International Migration and Integration*, 7(1), 27-50.
- Nsamenang, A.B. (2015). Ecocultural Theories of Development. In J. Wright (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (pp. 838-844). Amsterdam: Elsevier.

- Nugent, J.K. (1991). Cultural and psychological influences on the father's role in infant development. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 475-485.
- Ny, P., Plantin, L., Dejin-Karlsson, E., & Dykes, A. (2008). The experience of Middle Eastern men living in Sweden of maternal and child health care and fatherhood: focus-group discussions and content analysis. *Midwifery*, 24, 281-290.
- O'Mahony, J.M., & Truong Donnelly, T. (2010). A Postcolonial Feminist Perspective Inquiry into Immigrant Women's Mental Health Care Experiences. *Issues in Mental Health Nursing*, 31(7), 440-449.
- Ogbu, H.U., Bradly, B., & Kinlen, L. (2014). Parenting in Direct Provision: Parents Perspectives Regarding Stresses and Supports. *Child Care in practice*, 20(3), 256-269.
- Okeke-Ihejirika, P., & Salami, B. (2018). Men Become Baby Dolls and Women Become Lions: African Immigrant Men's Challenges with Transition and Integration. *Canadian Ethnic Studies*, 50(3), 91-110.
- Osborn, A.F., & Morris, A.C. (1982). Fathers and child care. *Early Child Development and Care*, 8, 279-307.
- Osman, F., Klingberg-Allvin, M., Flacking, R., & Schön, U. (2016). Parenthood in transition – Somali-born parents' experiences of and needs for parenting support programmes. *BMC International Health and Human Rights*, 16(7), 1-11.
- Panter-Brick, C., Goodman, A., Tol, W., & Eggerman, M. (2011). Mental health and childhood adversities: a longitudinal study in Kabul, Afghanistan. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 50, 349-363.
- Panter-Brick, C., Grimon, M.P., & Eggerman, M. (2014). Caregiver – child mental health: a prospective study in conflict and refugee settings. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55, 313-327.
- Papadopoulos, R. K., & Gionakis, N. (2018). The neglected complexities of refugee fathers. *Psychoter Politics Int.*, 16(1438), 1-13.
- Pels, T. (2000). Muslim Families from Morocco in the Netherlands: Gender Dynamics and Fathers' Roles in a Context of Change. *Current Sociology*, 48(4), 75-93.
- Pessar, P.R. (2003). Transitional migration: bringing gender in. *International Migration Review*, 37(4), 812-846.
- Peters, H.E., & Day, R.D. (2000). *Fatherhood: Research, Interventions, and policies*. Binghamton: Haworth.

- Petersen, A. (2006). An African-American woman with disabilities: the intersection of gender, race and disability. *Disability & Society*, 21(7), 721-734.
- Pleck, J.H. (1987). American fathers in a historical perspective. In M.S. Kimmel (Ed.), *Changing Men: New Directions in research on men and masculinity* (pp. 83-97). Newbury Park: Sage.
- Pleck, J.H. (1997). Paternal involvement: Levels, sources and consequences. In M.E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 66-103). New York: Wiley.
- Pleysier, B. (2011). 25 Jaar Asielopvang. *Samenleving & Politiek*, 18(1), 4-12.
- Porter, M., & Haslam, N. (2005). Predisplacement and postdisplacement factors associated with mental health of refugees and internally displaced persons. *Journal of the American Medical Association*, 294, 602-612.
- Premji, S., Shakya, Y., Spasevski, M., Merolli, J., & Athar, S. (2014). Precarious Work Experiences of Racialized Immigrant Woman in Toronto: A Community-based Study. *Just Labour: A Canadian Journal of Work and Society*, 22, 122-143.
- Punamäki, R.L., Qouta, S. & El Sarraj, E. (1997). Models of Traumatic Experiences and Children's Psychological Adjustment: The Roles of Perceived Parenting and the Children's Own Resources and Activity. *Child Development*, 64(4), 718-728.
- Punch, S., McIntosh, I., & Emond, R. (2011). *Children's Food Practices in Families and Institutions*. New York: Routledge.
- Quota, S., Punamäki, R.L., & El Sarraj, E. (2008). Child development and family mental health in war and military violence: The Palestinian experience. *International Journal of Behavioral Development*, 32(4), 310-321.
- Radin, N. (1981). The role of the father in cognitive, academic and intellectual development. In M.E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 379-428). New York: Wiley.
- Raffaeta, R. (2015). Migration and parenting: reviewing the debate and calling for future research. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 12(1), 38-50.
- Rasmussen, A., Nguyen, L., Wilkinson, J., Vundla, S., Raghavan, S., Miller, K.E., & Keller, A. S. (2010). Rates and impact of trauma and current stressors among Darfuri refugees in Eastern Chad. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80, 227-236.

- Reardon-Anderson, J., Capps, R., & Fix, M.E. (2002). *The health and well-being of children in immigrant families*. Gedownload op 7 december 2018, van <http://www.urban.org/Uploaded-PDF/310584B52.pdf>
- Rich, A.C. (1977). *Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution*. New York: Bantam Books.
- Riggs, E., Yelland, J., Szwarc, J., Casey, S., Chesters, D., Duell-Piening, P., Wahidi, S., Fouladi, F., & Brown, S. (2015). Promoting the inclusion of Afghan women and men in research: reflections from research and community partners involved in implementing a 'proof of concept' project. *International Journal on Equity in Health*, 14(13), 1-10.
- Riggs, E., Yelland, J., Szwarc, J., Wahidi, S., Casey, S., Chesters, D., Fouladi, F., Duell-Piening, P., Giallo, R., & Brown, S. (2016). Fatherhood in a New Country: A Qualitative Study Exploring the Experiences of Afghan Men and Implications for Health Services. *Birth*, 43(1), p. 86-92.
- Rispens, J., Hermanns, J., & Meeus, W. (1996). *Opvoeden in Nederland*. Assen: Van Gorcum.
- Ritchie, J. & Lewis, J. (2003). *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers*. Londen: Sage.
- Roer-Strier, D. (2001). Reducing risk for children in changing cultural contexts: recommendations for intervention and training. *Child Abuse & Neglect*, 25(2), 231-248.
- Roer-Strier, D., Strier, R., Este, D., Shimoni, R., & Clark, D. (2005). Fatherhood and immigration: Challenging the deficit theory. *Child & Family Social Work*, 10(4), 315-329.
- Roose, R., & De Bie, M. (2008). Children's rights: A challenge for social work. *International Social Work*, 51(1), 37 –46.
- Rosenberger, S., & König, A. (2011). Welcoming the Unwelcome: The Politics of Minimum Reception Standards for Asylum Seekers in Austria. *Journal of Refugee Studies*, 25(4), 537-554.
- Rousseau, C. (1995). The Mental Health of Refugee Children. *Transcultural Psychiatry*, 32(3), 299-331.
- Ryan, L., Sales, R., Tilki, M., & Siara, B. (2009). Family Strategies and Transnational Migration: Recent Polish Migrants in London. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(1), 61-77.

- Ryder, A.G., Alden, L.E., & Paulhus, D.L. (2000). Is Acculturation Unidimensional or Bidimensional? A Head-to-Head Comparison in the Prediction of Personality, Self-Identity, and Adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(1), 49-65.
- Salami, B., Hirani, S.A.A., Meherali, S., Amodu, O., & Chambers, T. (2017). Parenting Practices of African Immigrants in Destination Countries: A Qualitative Research Synthesis. *Journal of Pediatric Nursing*, 36, 20-30.
- Samarasinghe, K., & Arvidsson, B. (2002). "It's a different war to fight here in Sweden" – the impact of Involuntary migration on the health of refugee families in transition. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 16(3), 292-301.
- Sarkadi, A., Kristiansson, R., & Bremberg, S. (2008). Fathers' Involvement and Children's Developmental Outcomes: A Systematic Review of Longitudinal Studies. *Acta Paediatrica*, 97(2), 153-158.
- Schuermans, G., & De Bruecker, C. (2009). *Onderzoek naar de werking van de open centra beheerd en erkend door Fedasil*. Geraadpleegd op 5 februari 2019, van <http://www.federaalombudsman.be/sites/default/files/auditOC2008-NL.pdf>
- Schulze, P.A., Harwood, R.L., & Schoelmerich, A. (2001). Feeding practices and expectations among middle-class Ango and Puerto Rican mothers of 12-month-old infants. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32(4), 397-406.
- Sen, A. (2009). *The Idea of Justice*. Londen: Allen Lane, Penguin Group.
- Serrien, L. (2018). *Sociaal werk worstelt met bureaucratie*. Geraadpleegd op 26 december 2018, van <https://sociaal.net/analyse-xl/sociaal-werk-worstelt-met-bureaucratie/>
- Shapiro, A., & Krycik, J. (2010). Finding fathers in social work research and practice. *Journal of Social Values and Ethics*, 20, 1-8.
- Shields, S.A. (2008). Gender: an intersectionality perspective. *Sex Roles*, 59(5-6), 301-311.
- Shimoni, R., Este, D., & Clark, D.E. (2003). Paternal Engagement in Immigrant and Refugee Families. *Journal of Comparative Family Studies*, 34(4), 555-567.
- Shor, R. (1999). Inappropriate child rearing practices as perceived by Jewish immigrant parents from the former Soviet Union. *Child Abuse & Neglect*, 23, 487-199.
- Silove, D., Steel, Z., & Watters, C. (2000). Policies of deterrence and the mental health of asylum seekers. *Jama-Journal of the American Medical Association*, 284(5), 604 – 611.

- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: methods for analyzing talk, text and interaction*. Londen: Sage Publications.
- Silverman, D. (2011). *Interpreting qualitative data*. (4th ed.). Londen: Sage.
- Smaling, A. (2009). Generaliseerbaarheid in kwalitatief onderzoek. *Kwalon*, 14(3), 5-12.
- Smith, M., & Whyte, B. (2008). Social education and social pedagogy: Reclaiming a Scottish tradition in social work. *European Journal of Social Work*, 11(1), 15 – 28.
- Sociale kaart. (2019). *Rode Kruis Vlaanderen – Opvangcentrum Wingene*. Geraadpleegd op 14 februari 2019, van <https://www.desocialekaart.be/rode-kruis-vlaanderen-opvangcentrum-wingene-497094>
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17(2), 125-146.
- Speziale, H. S., & Carpenter, D. R. (1999). *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative*. Philadelphia: Lippincott.
- Stewart, M., Dennis, C., Kariwo, M., Kushner, K. E., Letourneau, N., Makumbe, K., Makwarimba, E., & Shizha, E. (2015). Challenges Faced by Refugee New Parents from Africa in Canada. *Immigrant Minority Health*, 17, 1146-1156.
- Strier, R., & Roer-Strier, D. (2005). Fatherhood and Immigration: Perceptions of Israeli Immigrant Fathers From Ethiopia and the Former Soviet Union. *Families in Society*, 86(1), 121-133.
- Suárez-Orozco, C., & Suárez-Orozco, M. (2001). *Children of immigration*. Cambridge: Harvard University Press
- Suárez-Orozco, C., & Suárez-Orozco, M. M. (2001). *The developing child. Children of immigration*. Cambridge: Harvard University Press.
- Super, C. M., & Harkness, S. (2002). Culture structures the environment for development. *Human Development*, 45, 270-274.
- Szczepanikova, A. (2005). Gender relations in a refugee camp: a case of Chechens seeking asylum in the Czech Republic. *Journal of Refugee Studies*, 18(3), 281-298.
- Szczepanikova, A. (2013). Between Control and Assistance: The Problem of European Accommodation Centres for Asylum Seekers. *International Migration*, 51(4), 130-143.

- Tajima, E., & Harachi, T.W. (2010). Parenting Beliefs and Physical Discipline Practices Among Southeast Asian Immigrants: Parenting in the Context of Cultural Adaptation to the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 41(2), 212-235.
- Thabet, A.A., Ibraheem, A.N., Shivram, R., Winter, E.A., & Vostanis, P. (2009). Parenting support and PTSD in children of a war zone. *International Journal of Social Psychiatry*, 55(3), 226-237.
- Thomas, E. & Magilvy, J.K. (2011). Qualitative Rigor or Research Validity in Qualitative Research. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 16(2), 151-155.
- Thompson, R.A. (2014). Stress and child development. *The Future of Children*, 24(1), 41-59.
- Tingvold, L., Hauff, E., Allen, J., & Middelthon, A.L. (2012). Seeking balance between the past and the present: Vietnamese refugee parenting practices and adolescent well-being. *International Journal of Intercultural Relations*, 36(2), 260-270.
- Tol, W.A., Barbui, C., Galappatti, A., Silove, D., Bentacourt, T.S., Souza, R., Golaz, A., van Ommeren, M. (2011). Mental health and psychosocial support in humanitarian settings: linking practice and research. *Lancet*, 378(9802), 1581-1591.
- Updegraff, K.A., Delgado, Y.M., & Wheeler, L.A. (2009). Exploring Mothers' and Fathers' Relationships with Sons Versus Daughters: Links to Adolescent Adjustment in Mexican Immigrant Families. *Sex Roles*, 60, 559-570.
- Van der Hoek, J. (1994). *Socialisatie in migrantengezinnen: een basis voor opvoedingsondersteuning*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Van der Horst, H. (2004). Living in a Reception Centre: The Search for Home in an Institutional Setting. *Housing, Theory and Society*, 21(1), p. 36-46.
- Van Hove, G. & Claes, L. (2011). *Qualitative research and educational sciences: a reader about useful strategies and tools*. Harlow: Pearson education.
- Vanden Houtte, E. (2017). Fedasil bouwt! Onderzoek naar de non-architectuur van Fedasil zoals ontstaan in periodes van vluchtelingencrisis. *Ingenieurswetenschappen en architectuur*. Gent: Universiteit Gent.
- Vervliet, M., De Mol, J., Broekaert, E., & Derluyn, I. (2014). "That I Live, that's Because of Her": Intersectionality as Framework for Unaccompanied Refugee Mothers. *British Journal of Social Work*, 44, 2023-2041.
- Vervliet, M., Rousseau, C., Broekaert, E., & Derluyn, I. (2015). Multilayered ethics in research involving unaccompanied refugee minors. *Journal of Refugee Studies*, 28(4), 468-485.

- Wallin, A.M., & Ahlström, G. (2006). Cross-cultural interview studies using interpreters: systematic literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 55(6), 723-735.
- Watt, D. (2006). Executive summary. In D. Watt, & J. Wyatt (Eds.), *Immigration, integration, and language: A public policy conference on living, learning, and working in Canada*. Conference proceedings and action plan (pp. 11-12). Calgary: Faculty of Education, University of Calgary.
- Wayland, S. (2006). *Unsettled: Legal and Policy Barriers for Newcomers in Canada*. Ottawa: Community Foundations of Canada and Law Commission of Canada.
- White, A. (2011). "Every Wednesday I am happy": childhoods in an Irish asylum centre. *Population, Space and Place*, 17, 314-326.
- Wilkund, H., Aden, S.A., Dahlgren, U., Wikman, M., & Dahlgren, L. (2000). Somalis giving birth in Sweden: A challenge to culture and gender specific values and behaviors. *Journal of Midwifery*, 16(2), 105-115.
- Williams, N. (2010a). Establishing the boundaries and building bridges: a literature review on ecological theory: implications for research into the refugee parenting experience. *Journal of Child Health Care*, 14, 35-51.
- Williams, N. (2010b). Literature review ecological theory implications for research into the refugee parenting experience. *Journal of Child Health Care*, 14(1), 1-17.
- Williams, R., Hewison, A., Wildman, S., & Roskell, C. (2013). Changing Fatherhood: An Exploratory Qualitative Study with African and African Caribbean Men in England. *Children & Society*, 27, p. 92-103.
- Woodworm, S., Belsky, J., & Crnic, K. (1996). The determinants of fathering during the child's second and third years of life: a developmental analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 679-692.
- Yaman, A., Mesman, J., van Ijzendoorn, M.H., Bakermans-Kranenburg, M.J., & Linting, M. (2010). Parenting in an Individualistic Culture with a Collectivistic Cultural Background: The Case of Turkish Immigrant Families with Toddlers in the Netherlands. *Journal of Child and Family Studies*, 19(5), 617-628.
- Yoshikawa, H., & Kalil, A. (2011). The effects of parental undocumented status on the developmental contexts of young children in immigrant families. *Child Development Perspectives*, 5(4), 291-297.

BIJLAGEN

Bijlage A: informerende brieven

Onderzoek naar vaderschap bij migranten in open asielcentra in Vlaanderen

Ouderschap bij migranten is een onderwerp dat zowel in de praktijk als in het beleid onderbelicht wordt. Onder begeleiding van mijn promotor Prof. Dr. Ilse Derluyn van de Universiteit Gent werk ik, in het kader van mijn opleiding tot master in het Sociaal Werk, mijn masterproef uit rond dit actuele thema.

Mijn masterproef stelt zich tot doel de erkenning van de vaderlijke identiteit bij vluchtelingenvaders die in een open asielcentrum in Vlaanderen verblijven, in beeld te brengen. Ik zal hiervoor gebruik maken van participatieve observatie in het asielcentrum en diepte-interviews die peilen naar de ervaringen van de vaders.

De diepte-interviews zullen ongeveer 60 – 90 minuten per participant in beslag nemen. Mits schriftelijke toestemming van de participant zullen de interviews opgenomen worden met een audio-recorder. De opnames worden geanonimiseerd en enkel gebruikt voor de analyse van de data. Er zal een gekwalificeerde, mannelijke tolk in de moedertaal van de participant voorzien worden. Ik voorzie eveneens mogelijkheid tot kinderopvang indien de participant om deze reden belemmerd wordt om deel te nemen aan het onderzoek. Na deelname aan het onderzoek krijgt de participant een kleine attentie.

Ik ben specifiek op zoek naar vaders die:

- (a) minstens **één kind** gekregen hebben **in het land van herkomst**,
- (b) met minimum **één kind onder de 18 jaar** verblijven **in een open asielcentrum**, in gezinsverband of alleenstaand
- (c) minimum **twee maanden in België** verblijven en
- (d) minimum **drie weken** verblijven in het **asielcentrum**.

De resultaten van dit onderzoek zullen in de taal van het asielcentrum teruggekoppeld worden naar de praktijk.

Graag kom ik mijn onderzoek uitgebreider voorstellen aan de directie en het personeel van het asielcentrum. Voor vragen of verdere informatie kan u me steeds bereiken via onderstaande gegevens.

Alvast hartelijk bedankt voor jullie bereidwilligheid,

Met vriendelijke groeten

Leni Linthout
+32487 01 42 98
leni.linthout@ugent.be

Recherche sur le paternité chez immigrés dans des centres d'accueil ouverts en Flandre

La parentalité des immigrants est un sujet auquel on n'attache pas beaucoup d'importance, ni dans la pratique, ni dans la politique. Dans le cadre de ma formation de Master en Actions Sociales, j'écris mon mémoire de master sur ce sujet actuel, sous la direction de mon directeur de thèse Prof. Dr. Ilse Derluyn.

Le but de mon mémoire est de jeter une lumière sur la reconnaissance d'identité paternelle des pères immigrés qui vivent dans des centres d'accueil ouverts en Flandre. A cet égard, je ferais des observations participatives dans les centres et des interviews approfondies qui évaluent leurs expériences.

Les interviews dureront à peu près 60 – 90 minutes par personne. Les interviews seront enregistrées à travers d'un enregistreur, à condition que le participant ait consenti par écrit. Les enregistrements seront complètement anonymisés et seront utilisés exclusivement dans le cadre de l'analyse des données. Un interprète masculin et qualifié serait présent dans le but de traduire dans la langue maternelle du participant. Je prévois également la possibilité de mise à disposition de services de garde d'enfants, au cas où le participant serait empêché de participer à l'étude pour cette raison. Après avoir participé à l'enquête, le participant recevra un petit cadeau.

Je cherche plus particulièrement des pères :

- (a) ayant eu **au moins un enfant** dans le pays d'origine;
- (b) résidant avec **au moins un enfant âgé de moins de 18 ans** dans un centre d'accueil ouvert, en contexte familial ou monoparental;
- (c) **séjournant** en Belgique depuis **au minimum deux mois** et
- (d) **séjournant** dans le centre d'accueil depuis **au minimum 3 semaines**.

Les résultats de cette recherche seront ultérieurement communiqués au centre dans sa langue administrative.

Je présenterais volontiers plus amplement ma recherche au comité de direction et aux membres du personnel du centre d'accueil. Pour toute autre information concernant cette recherche, vous pouvez toujours me contacter par téléphone ou par mail (vous trouverez mes coordonnées en bas de page).

Je vous remercie de votre obligeance,

Meilleures salutations,

Leni Linthout

+32487 01 42 98

leni.linthout@ugent.be

Bijlage B: *informed consent*

INFORMED CONSENT

Ik ondergetekende,.....(naam),

o neem deel aan het onderzoek van Leni Linthout, studente Master Sociaal Werk aan de Universiteit Gent, dat peilt naar de ervaringen van vluchtelingenvaders die verblijven in een open asielcentrum in Vlaanderen. Dit onderzoek wordt begeleid door promotor Prof. Dr. Ilse Derluyn.

o ga akkoord dat het interview opgenomen wordt met een audio-recorder.

Ik verklaar hierbij verder

(1) dat de onderzoeker mij het volgende heeft verteld:

- o waar het onderzoek over gaat;
- o waarom dit onderzoek gebeurt;
- o hoe het onderzoek zal verlopen;
- o hoe lang het onderzoek zal duren;

(2) dat ik al mijn vragen heb kunnen stellen en op al mijn vragen een antwoord heb gekregen;

(3) dat ik aan dit onderzoek deelneem omdat ik het wil en niet omdat ik van iemand anders moet;

(4) dat ik weet dat ik met het onderzoek kan stoppen wanneer ik het wil. Ik moet hiervoor geen reden geven;

(5) dat ik weet en toelaat dat alles wat ik vertel anoniem blijft en enkel wordt gebruikt voor het onderzoek;

(6) dat ik weet dat ik een samenvatting van de onderzoeksresultaten kan krijgen na afloop van het onderzoek;

(7) dat ik weet dat dit onderzoek kadert binnen de Universiteit Gent en begeleid wordt door promotor Prof. Dr. Ilse Derluyn.

Handtekening participant + datum

Handtekening onderzoeker + datum

Bijlage C: interviewleidraad

INTERVIEWLEIDRAAD

Voorstelling van het onderzoek

Eerst en vooral wil ik je bedanken dat je wil meedoen aan mijn onderzoek. Voordat we van start gaan met de vragen, zal ik kort uitleggen waarover het interview zal gaan. Als er iets onduidelijk is, mag je mij of de tolk altijd onderbreken.

Mijn onderzoek focust op vaders die met hun kinderen verblijven in een open asielcentrum in België. Het migreren van [land van herkomst] naar België en het leven in een asielcentrum zorgen voor grote veranderingen en moeilijkheden **buiten** de grenzen van je gezin maar ook **binnen** de grenzen van je gezin én **in jezelf** als vader en als echtgenoot.

Vandaag wil ik met jou in gesprek gaan over **vaderschap** en **opvoeding** in het **asielcentrum**, over hoe jij binnen je gezin, je kinderen waarden en normen meegeeft en hen leert in het leven te staan. Ik wil peilen naar jouw ervaringen als vader, over hoe jij je kinderen opvoedt in het asielcentrum, wat je daarbij helpt, wat moeilijk is, wat je gelukkig maakt, etc. Er werd niet zoveel onderzoek gedaan naar ouderschap bij migranten. Binnen het weinige onderzoek dat bestaat werd nog nooit gekeken naar ouders die hun kinderen moeten opvoeden in een asielcentrum. Daarnaast blijft zowel in de literatuur als in de praktijk een stereotype beeld van mannen en vaders als ‘overlevers’, ‘kostwinners’ en ‘in staat om te gaan met alle moeilijkheden’ overeind. Binnen diensten voor opvoedingsondersteuning wordt bovendien de vader vaak niet gehoord of betrokken en komt de nadruk voornamelijk te liggen op andere kwetsbare groepen zoals moeders en kinderen. Aan vaders wordt weinig gevraagd. Hier wil ik verandering in brengen.

Ik zal voor mijn interviews twintig vaders interviewen uit verschillende landen die verblijven in een asielcentrum. Het interview zal een uur tot maximaal anderhalf uur duren. Het bestaat uit vier grote delen. Het eerste deel gaat over de opvoeding van je kinderen vandaag. Hierbij wordt de nadruk gelegd op de omgeving, de relatie met je kind en de relatie met je echtgenoot met betrekking tot de opvoeding. Het tweede deel gaat over de opvoeding tijdens de migratie. In het derde deel wil ik graag meer te weten komen over de opvoeding in [land van herkomst] en over je eigen opvoeding. Het laatste deel gaat over hoe je kijkt naar de opvoeding van je kinderen in de toekomst.

Als jij akkoord gaat, neem ik het interview graag op via een recorder. Ik kan het op die manier makkelijk uittypen om nadien alle interviews samen te analyseren en te verwerken. Nadien wordt de opname verwijderd.

Het is belangrijk dat je weet dat alles wat je vertelt anoniem en vertrouwelijk blijft en aan niemand anders wordt doorverteld onder jouw naam. Ook de tolk heeft beroepsgeheim.

Als je nog altijd wil deelnemen aan dit onderzoek, geef ik je een *informed consent* die je moet ondertekenen. Hierop staat nogmaals de informatie over het onderzoek en bevestigt dat je vrijwillig deelneemt aan het onderzoek. Indien je tijdens het interview iets niet goed begrijpt of je de opname tijdelijk wil stoppen, kan je dit zeker zeggen.

Heb jij nog vragen voor mij?

Dan kunnen we nu van start gaan

VRAGENLIJST

Openingsvragen

- Hoe is het als vader om je kind op te voeden in een asielcentrum?
- Hoe ziet een normale dag eruit voor jullie?
- Wat zijn de kwaliteiten van een goede vader volgens jou? Wat is de opdracht van een vader?
- Heb je het gevoel dat je vandaag die (beschreven) vader kan zijn, dat je die opdracht kan vervullen hier in het asielcentrum?
- Is jouw rol als vader veranderd doorheen de migratie? Zo ja, kan je beschrijven hoe?
- Hoe zou je jezelf beschrijven als vader?

DEEL 1: Opvoeding vandaag

ouder – kind

- Hoe beschrijf je de relatie met je kinderen?
- Hoe laat je je kind zien dat je van hen houdt? Hoe toon je liefde?
- Wat doe je als je kind iets verkeerd heeft gedaan? Hoe straf je je kind? (voorbeeld: iets kapot gemaakt, glas melk laten vallen, iets laten aanbranden, jas kapot geknipt)
- Hoe beloon je je kind wanneer hij/zij iets goed, flink heeft gedaan? (voorbeeld: goed rapport, respect getoond, iets heeft opgeruimd)
- Hoe troost je je kind indien hij/zij verdriet heeft? (voorbeeld: een vriendje wil niet met hem spelen, fiets is kapot)
- Zijn deze opvoedingspraktijken verschillend met de opvoedingspraktijken die je gebruikte in [land van herkomst]?
- Wat maakt jullie gelukkig als gezin?
- Wat doen jullie in de vrije tijd?
- Is er een verschil tussen de opvoeding die je aan je zonen en aan je dochters geeft?
- Zijn er bepaalde zaken die enkel een vader kan leren of meegeven aan zijn kind?
- Merk je verschillen en gelijkenissen tussen de opvoeding die jij in België geeft aan je kinderen en de opvoeding in die je gaf in [land van herkomst]?

Omgevingsfactoren: het asielcentrum

- Hoe probeer je je vaderrol op te nemen in het asielcentrum? Hoe probeer je vader te zijn?
- Wat vind je moeilijk? Wat vind je makkelijk?
- Wie is in het asielcentrum betrokken bij de opvoeding van de kinderen?
- Heeft het centrum een rol of verantwoordelijkheid in de opvoeding? Welke?
- Ondersteunt het centrum jou in de opvoeding? Zo ja, hoe? Ervaar je dit ondersteunend?
- Zien de andere bewoners in het centrum jou als een vader? Ziet/benadert het personeel in het centrum jou als een vader? Waaraan merk je dit? Welke impact heeft dit op jou/hoe voel je je daarbij?
- Hoe ervaart jouw gezin de opvoeding in het asielcentrum? Hoe ervaren jouw kinderen het asielcentrum?
- Is er een verschil volgens jou in de aandacht die gaat naar families en de aandacht die gaat naar alleenstaanden in het asielcentrum? Waaraan merk je dit verschil/gelijkenis?

- Is er een verschil volgens jou in de aandacht die gaat naar vaders versus de aandacht die gaat naar moeders in het asielcentrum? Waaraan merk je dit verschil/gelijkenis?
- Heb je het gevoel dat jouw manier van opvoeden, jouw opvoedingsstijl en jouw opvoedingspraktijken gerespecteerd wordt door het personeel? Hoe merk je dit?
- Heb je het gevoel dat je jezelf kan zijn als vader in het centrum?
- Welke elementen in het asielcentrum (organisatie, structuur, vormgeving,...) beperken jou het meeste in de opvoeding? Welke elementen in het asielcentrum helpen jou het meeste in het opnemen van je vaderrol en bij de opvoeding meer algemeen?
- Hoe gebeurt het koken of de eetmomenten? Vind je dit ondersteunend of beperkend?
- Wat vind je van de omgeving in het asielcentrum? Ervaar je deze als positief of negatief?
- In het asielcentrum zijn er veel regels aanwezig. Beperken of helpen bepaalde regels jou in de opvoeding aan je kinderen?
- Wat zijn jouw grootste bezorgdheden, je grootste angsten omtrent jouw kinderen, omtrent de opvoeding?
- Komt opvoeding ter sprake in het asielcentrum? Zo ja, met wie?
- Vind je het belangrijk dat het personeel aandacht heeft voor opvoeding en vaderschap?
- Heb je het gevoel dat het personeel aanspreekbaar is over opvoeding?
- Indien je een vraag of twijfel hebt over de opvoeding, waar ga je naartoe gaan?
- Vind je het belangrijk dat er naar jou, als vader, geluisterd wordt in het asielcentrum? Indien ja, op welke manier zou je willen dat er naar jou geluisterd wordt?
- Heb je het gevoel dat je voldoende inspraak hebt in de opvoeding van je kinderen?
- Op welke momenten zou je het meeste steun kunnen gebruiken? Wat vind (zou) je ondersteunend (vinden)? Wat helpt er wanneer je twijfels of onzekerheden ervaart in de opvoeding?
- Wat zijn tot nu toe de mooie of mooiste momenten die je met je kinderen hebt gedeeld in het centrum?
- Wat zijn tot nu toe de slechtste momenten die je met je kinderen hebt gedeeld in het centrum?

Onderwijs

- Hoe is de relatie met de school van de kinderen?
- Zie je een rol van de school in de opvoeding van je kind?
- Voel je je betrokken bij het onderwijs van je kinderen?
- Vind je het belangrijk om betrokken te zijn bij het onderwijs van je kinderen?
- Heb je het gevoel dat het centrum dit belangrijk vindt?
- Hoe verloopt het maken van huiswerk?

Indien kinderen jonger dan 2,5 jaar

- Waar verblijft je kind gedurende de dag?

Vader- moeder

(a) Indien moeder aanwezig

- Welke rol speelt de moeder van de kinderen in de opvoeding?
- Welke rol spelen anderen, dichtbij of veraf, vandaag in de opvoeding?
- Hoe nemen jullie beslissingen over de opvoeding en over de kinderen?

- Hoe heeft het leven in het centrum een impact op jullie relatie als ouders?
- Wat is jouw positie binnen het gezin? Is deze positie veranderd doorheen de migratie? Zo ja, hoe?
- Hoe wordt omgegaan met conflict?

(b) Indien moeder niet aanwezig

- Welke rol speelt de moeder van de kinderen in de opvoeding? Hoe neemt ze die rol op?
- Heb je het gevoel dat het personeel jou anders benadert als alleenstaande vader? Jou meer ondersteuning biedt?
- Hoe benaderen andere bewoners jou?
- Welke ondersteuning heb je nodig als alleenstaande vader?

DEEL 2: Opvoeding tijdens de migratie

- Wie was betrokken in de opvoeding tijdens de migratie?
- Wie vond je ondersteunend met betrekking tot de opvoeding van je kinderen tijdens de migratie?
- Wat vond je moeilijk met betrekking tot de opvoeding van je kinderen tijdens de migratie?
- Wat vond je fijn met betrekking tot de opvoeding van je kinderen tijdens de migratie?

DEEL 3: Opvoeding in [land van herkomst]

opvoeding eigen kinderen

- Wie was betrokken in [land van herkomst] bij de opvoeding van jouw kinderen?
- Op wie kon je in [land van herkomst] rekenen wanneer je het moeilijk had met de opvoeding?
- Wie vond je in [land van herkomst] ondersteunend in de opvoeding?
- Welke rol had de moeder van de kinderen in de opvoeding?
- Welke rol hadden je andere familieleden in de opvoeding?
- Hoe strafte je jouw kinderen in [land van herkomst]?
- Hoe beloofde je jouw kinderen in [land van herkomst]?
- Wat deed je in de vrije tijd met je kinderen?

eigen opvoeding

- wie was betrokken bij jouw opvoeding?
- Merk je verschillen en gelijkenissen tussen jouw opvoeding en de opvoeding die je aan je kinderen geeft? Welke?

DEEL 4: Opvoeding in de toekomst

- Wat zou je graag anders zien met betrekking tot de opvoeding van je kinderen? Hoe ziet jouw ideale omgeving eruit om je kinderen op te voeden?
- Wat zou je graag willen behouden mbt opvoeding van je kinderen?
- Wat wens je voor je kinderen in de toekomst?
- Waar heb je schrik voor?

DEEL 5: Slot

- Heb jij nog een vraag voor mij?

Gegevens onderzoeker na afloop van het interview:

ONDERZOEK NAAR ERVARINGEN VAN VADERS IN ASIELCENTRA

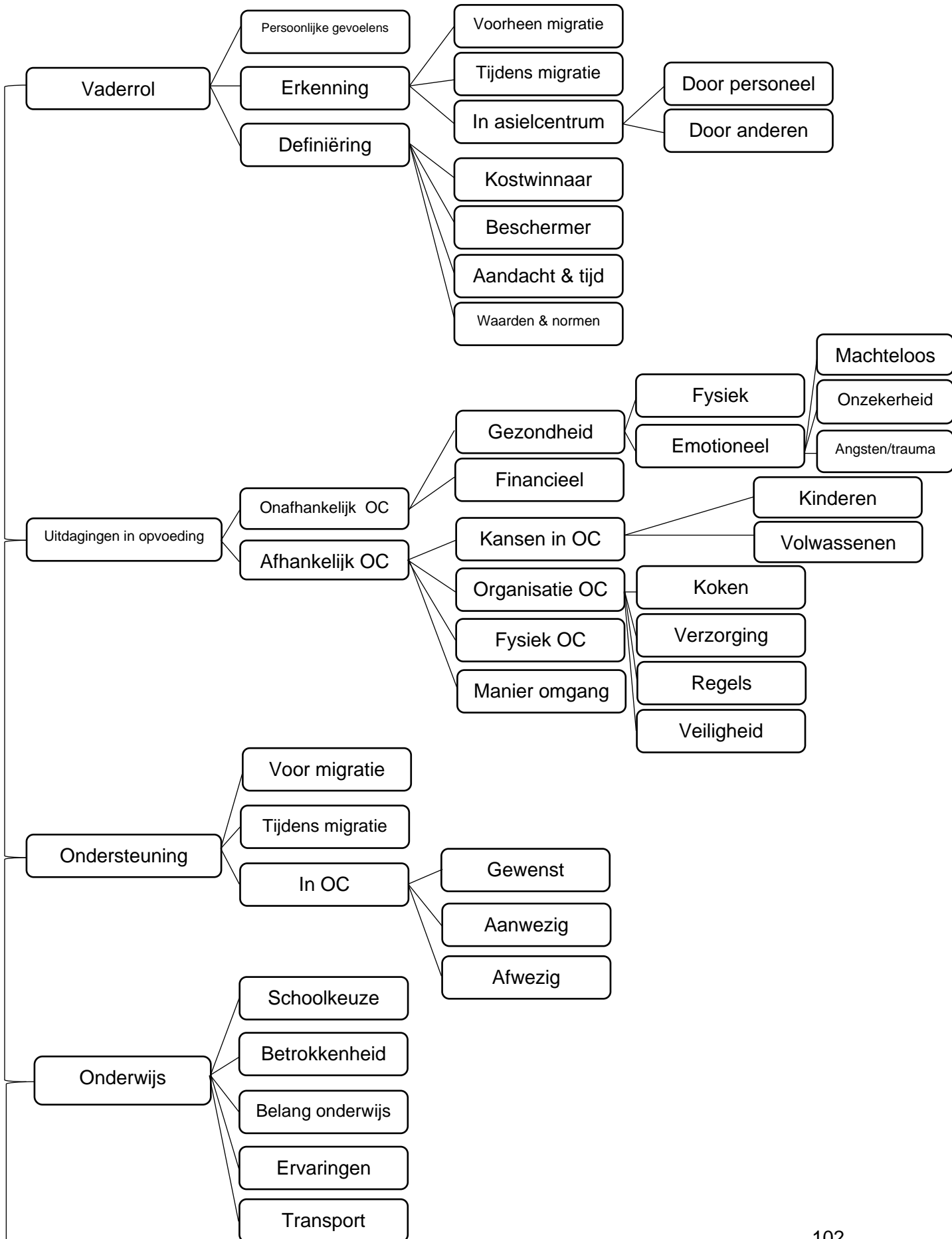
Bij verdere vragen of opmerkingen, aarzel niet om contact op te nemen.

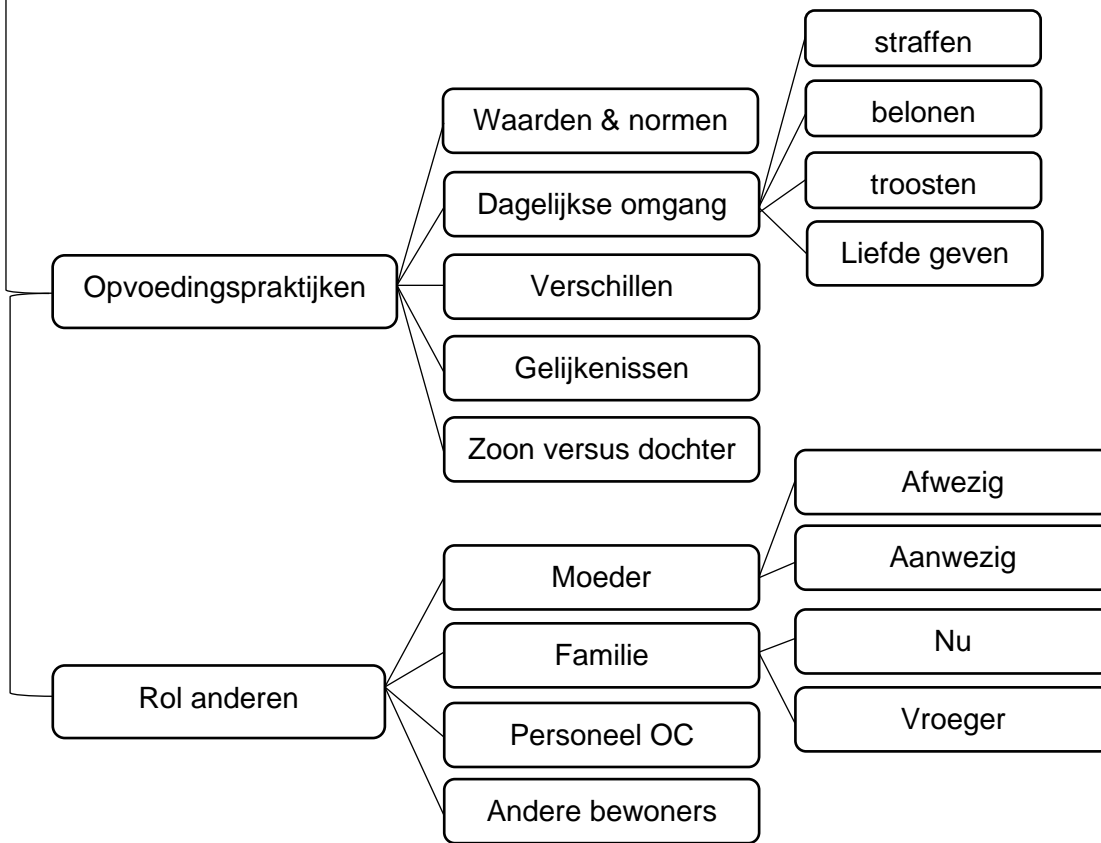
Leni Linthout – 0487 01 42 98 – leni.linthout@ugent.be

Bijlage D: aggregaat demografische gegevens participanten

Land	Aantal vaders	Leeftijd (in jaren)			Aantal kinderen			Verblijfsduur in asielcentrum (in maanden)		
		Gemiddelde	Standaard-deviatie	Range	Gemiddelde	Standaard-deviatie	Range	Gemiddelde	Standaard-deviatie	Range
Palestina	6	40,2	6,3	21	3,5	1,5	5	3,1	1,6	4
Syrië	3	38,6	9,5	21	3,3	2,6	6	6	3,7	9
Irak	3	34,7	3,9	9	2,0	1,4	3	6,7	3,3	8
Afghanistan	3	42,7	8,4	20	3,3	0,9	2	5,3	5,4	12
Iran	2	35,5	3,5	7	2,0	1,0	2	5,5	1,5	3
Overige	4	39,3	4,3	12	2,3	0,4	1	7,8	0,8	2
Totaal	21	38,9	6,9	23	2,9	1,6	6	5,5	3,4	12

Bijlage E: boomstructuur ruwe data

Bijlage F: boomstructuur analyse resultaten

